

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

**Postavení architektury
ve výtvarné výchově se zaměřením
na 1. stupeň základní školy**

Diplomová práce

Autor: Kristýna Boudková
Studijní program: M 7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: ZS1 Učitelství pro 1. stupeň základní školy
– specializace ve výtvarné výchově
Vedoucí práce: Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Kristýna Boudková

Studium: P15P0827

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: **Postavení architektury ve výtvarné výchově se zaměřením na 1. stupeň základní školy**

Název diplomové práce AJ: The position of architecture in art lessons at primary school

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

V teoretické části diplomové práce je cílem zmapovat téma architektury ve výtvarné výchově na 1. stupni základní školy v návaznosti na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a další dostupné zdroje. Na základě dotazníkového šetření se v praktické části práce analyzuje aktuální postavení pedagogů a žáků k tématu architektury ve výtvarné výchově. Praktickým výstupem bude výtvarná řada pro 4. a 5. ročník 1. stupně základní školy na téma Architektura ve výtvarné výchově se zaměřením na veřejný prostor.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. [cit. 2018-12-18]. Dostupné z WWW.: KŘOVÁČKOVÁ, Blanka a Martin SKUTIL. Pedagogický a psychologický slovník: terminologický slovník zaměřený na primární a preprimární vzdělávání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-513-4. VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1. BEKEŠ, Štefan, PAVEL, Miroslav a Matúš DULLA, ed. Architektura mezi uživatelem a tvůrcem. Praha: Ústav teorie a dějin architektury FA ČVUT, 2015. ISBN 978-80-01-05659-2. ŠTÍPEK, Jan. Základy nauky o stavbách. Vyd. 3., přeprac. V Praze: České vysoké učení technické, 2009. ISBN 978-80-01-04407-0. ROESELVÁ, Věra. Didaktika výtvarné výchovy. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-121-4. HAZUKOVÁ, Helena. Didaktika výtvarné výchovy VI.: tvořivost a výtvarná výchova. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-434-1. ROESELVÁ, V.: Řady a projekty ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1997. ISBN 80-9022672-8. PODLIPSKÝ, Rudolf, Jaroslav VANČÁT, Věra UHL SKŘIVANOVÁ a Vladimíra ZIKMUNDOVÁ. Tvořivost ve výtvarné výchově a její účinky na všeobecné vzdělávání. Plzeň: ZČU v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0728-6. ŠEFCŮ, Ondřej. Od jeskyně ke katedrále: příručka pro hravé architektky. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5300-3. MIZIELIŇSKA, Aleksandra a Daniel MIZIELIŇSKI. D.O.M.E.K.: důvtipná obrázková mozaika efektních konstrukcí. Praha: Jana Kostelecká, 2014. ISBN 978-80-260-5657-7.

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 19.12.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 6. 4. 2020.

Poděkování

Děkuji Mgr. Lucii Tikalové Ph.D. za vedení, cenné rady, čas a ochotu při vypracovávání diplomové práce. Dále také děkuji za konzultace Mgr. Marku Bělohlávkovi a PaedDr. Martě Pohnerové. Za trpělivost a podporu děkuji svému manželovi a celé své rodině. Děkuji pedagogům, kteří mi umožnili ověřit si přípravy do výuky v praxi.

Anotace

BOUDKOVÁ, Kristýna. *Postavení architektury ve výtvarné výchově se zaměřením na 1. stupeň základní školy*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 127 s. Diplomová práce.

V teoretické části diplomové práce je cílem zmapovat téma architektury ve výtvarné výchově na 1. stupni základní školy v návaznosti na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a další dostupné zdroje. Na základě dotazníkového šetření se v praktické části práce analyzuje aktuální postavení pedagogů a žáků k tématu architektury ve výtvarné výchově. Praktickým výstupem je výtvarná řada pro 4. a 5. ročník 1. stupně základní školy na téma Architektura ve výtvarné výchově se zaměřením na veřejný prostor, významné architekty minulého století a architekturu Hradce Králové. Deset příprav na hodiny výtvarné výchovy žákům přibližuje základní prvky architektury i její význam. Práce má za cíl pedagogům zprostředkovat náměty do hodin výtvarné výchovy a osvětlit dosud opomíjené téma architektury.

Klíčová slova: výtvarná výchova, architektura, urbanismus, výtvarná řada, 1. stupeň základní školy.

Annotation

BOUDKOVÁ, Kristýna. *The position of architecture in art lessons of lower primary school*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 127 pp. Diploma Degree Thesis.

The theoretical part of the thesis aims at mapping the topic of architecture in art lessons of lower primary schools in connection with the Framework Education Programme for Elementary Education and other available resources. According to survey questionnaire, the practical part analyses current attitude of teachers and pupils to the topic of architecture in art lessons. The practical outcome is an art serie for the 4th and 5th grade of primary school. The serie is focused on the topic of architecture of public places, significant architects of the last century and architecture of HK, it also includes a feedback from the lessons already taught at school. There are ten prepared art lessons which help pupils to understand basic features of architecture and its importance. The main aim of the thesis is to introduce new ideas for the lessons of art and to show a new approach for the previously neglected topic of architecture in education.

Keywords: art education, architecture, urbanism, art serie, lower primary school

Obsah

Úvod.....	9
1 Pojetí současné výtvarné výchovy	11
1.1 Současná výtvarná výchova a její problematika	14
2 Architektura jako téma pro výtvarnou výchovu	17
2.1 Architektura v Čechách se zaměřením na 20. století	18
2.1.1 Čeští architekti 20. století	20
2.2 Architektura a urbanismus v Hradci Králové.....	26
2.3 Architektura ve vzdělávacím systému	29
3 Architektura ve výtvarně-didaktických zdrojích	32
3.1 Literatura přibližující téma architektury žákům a mládeži	32
3.1.1 Podstata architektury.....	32
3.1.2 Historický vývoj architektury	33
3.1.3 Moderní architektura.....	33
3.2 Literatura zabývající se architekturou jako inspirační zdroj pro pedagogy	34
3.3 Projekty na podporu architektury ve vzdělávání.....	36
4 Praktická část	39
4.1 Projektová metoda.....	39
4.2 Výtvarná řada ve výtvarné výchově.....	40
4.3 Prostorová tvorba	41
4.4 Vývojová specifika žáků školního věku v návaznosti na dětský výtvarný projev	42
4.4.1 Výtvarný projev žáků mladšího školního věku	42
4.5 Architektura ve vzdělávání na 1. stupni základní školy – Dotazníkové šetření	43
4.5.1 Cíle dotazníkového šetření a formulace otázek	43

4.5.2	Metody dotazníkového šetření.....	44
4.5.3	Interpretace výsledků dotazníkového šetření.....	44
4.5.4	Závěr dotazníkového šetření.....	47
4.6	Přípravy na hodiny výtvarné výchovy	47
4.6.1	Dveře dělají dům.....	47
4.6.2	Vysněná škola	53
4.6.3	Světlo pro katedrálu	57
4.6.4	Muzeum v detailu	63
4.6.5	Hotelový interiér	70
4.6.6	Knihovna inspirovaná přírodou	76
4.6.7	Od špejle po konstrukci	83
4.6.8	Město tuší.....	89
4.6.9	Vyšívané město.....	95
4.6.10	Třídní město.....	101
4.7	Reflexe výtvarné řady	109
	Závěr	111
	Seznam použité literatury a zdrojů	113
	Tištěná literatura	113
	Elektronické zdroje	116
	Seznam obrázků.....	119
	Přílohy.....	121

Úvod

Téma své diplomové práce jsem si zvolila jako průnik dvou mých životních zájmů, kterými jsou pedagogika a architektura. Tedy vzdělávání a výchova dětí, ovlivňování jejich současného stavu vývoje i budoucích postojů, zájmů a dovedností. Architektura mne vždy fascinovala, zajímám se o ní již přes deset let.

Výtvarné tvorbě se věnuji od šesti let, kdy jsem začala navštěvovat pravidelně Základní uměleckou školu Habrmanovu v Hradci Králové. Mé nadšení se postupně prohlubovalo, až vyústilo do rozhodnutí studovat architekturu na vysoké škole. Ale po semestru stráveném v Brně na Vysokém učení technickém se má radost z tvůrčí činnosti začala vytrácet a já se rozhodla pro svou druhou možnost – učitelství, které mne neustále naplňuje, a doufám, že ještě mnoho let naplňovat bude.

Cílem mé diplomové práce je poukázat na dosud nedostatečně zmapované téma architektury v základním vzdělávání a napomout jeho zpřístupnění pedagogům pomocí vypracované výtvarné řady. Architekturu nevnímám pouze jako abstraktní pojem zahrnující stavby, ale jako pojítko mezi námi a prostředím, ve kterém žijeme. Jsem přesvědčena, že lepší informovanost žáků o architektuře, povede nejen k rozvoji jejich prostorové představivosti, ale také zájmu o kultivaci okolí. Dále bych ráda v žácích probudila pocit zodpovědnosti za místo, jehož jsou součástí, a vědomí, že oni sami ho mohou měnit. Jak už výtvarná výchova svým názvem napovídá, nejedná se jen o výuku výtvarných metod a technik, ale také výchovu osobnosti žáka, otevření obzoru jeho kulturního povědomí. To dokládají také klíčové kompetence uvedené v Rámcovém vzdělávacím programu, jejichž cílem je všestranný rozvoj osobnosti žáka, např. kompetence k učení, k řešení problémů, pracovní kompetence nebo kompetence sociální a personální.

První část mé práce se věnuje zmapování aktuální situace ve výuce výtvarné výchovy na 1. stupni základní školy v souvislosti s tematikou architektury. Za zmínku jistě stojí, že tato oblast v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání úplně chybí. Jako další problematický bod vnímám nedostatek moderních metodik pro pedagogy 1. stupně základní školy v oblasti výtvarné výchovy a z toho pramenící nadměrné používání předloh a šablon v jejich výuce, které mají negativní vliv na imaginaci a tvořivost žáků. (Štěpánková, 2013) Také bych se ráda zaměřila na publikace, které může

pedagog učící výtvarnou výchovu na 1. stupni základní školy využít ve své praxi, případně ze které může vycházet a kterou může doporučit svým žákům.

V praktické části práce vycházím z výsledků dotazníkového šetření, které bylo realizováno v dubnu a květnu 2019. Výstupem praktické části a jedním z hlavních cílů práce je 10 příprav do hodin výtvarné výchovy, jejichž námětem je oblast architektury a urbanismu.

Pro účely své práce jsem se rozhodla pracovat se staršími žáky 1. stupně (3. až 5. ročníky), kteří již dokáží chápat abstraktní pojmy a udrží déle pozornost. Pro uplatnění komparativního přístupu k celé problematice jsem praxi realizovala na vybraných základních školách v Hradci Králové a Albrechticích nad Orlicí.

Výsledky práce snad pomohou nejen mně samotné k hlubšímu proniknutí do problematiky, ale také mohou přinést ostatním pedagogům cenný inspirační materiál do hodin výtvarné výchovy a ukázat jim, jakým způsobem je možné zapojit téma architektury do hodin výtvarné výchovy.

1 Pojetí současné výtvarné výchovy

Výtvarná výchova je obor vzdělávací oblasti Umění a kultura v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. (RVP ZV, 2007) Společně s hudební a dramatickou výchovou je podřazena výchově estetické. „*Výtvarná výchova svým charakterem rozvíjí smyslové poznání, prostřednictvím něhož si člověk uvědomuje a poznává okolní svět. Rozvíjí schopnost uvědomělého pozorování, představivost, fantazii, ale podílí se výrazně i na výchově rozumové. Rozvíjí přitom specifické formy výtvarného myšlení (myšlení v tvarech, liniích, barvách, hmotách), které ovšem nechápeme jen jako protiklad myšlení logického (myšlení v pojmech), ale jako svébytný podíl na rozvoji rozumových schopností.*“ (Hazuková, Šamšula, 1991, s. 4)

Stávající stav výtvarné výchovy je výsledkem nejen dlouhodobého vývoje českého školství, ale i celé naší společnosti, jejího přístupu k výtvarnému umění či kultuře a mnoha dalších faktorů. Za posledních 30 let se didaktika výtvarné výchovy rozvětvila z jednotného přístupu do několika proudů korespondujících se změnou politické situace na území České republiky. (Cikánová, 1998) Původní jednotné učební osnovy pro výtvarnou výchovu se postupně po roce 1989 přeformovaly a zakomponovaly do Rámcového vzdělávacího programu. V návaznosti na rozvoj demokracie se i výtvarná výchova otevírá mnoha novým tendencím¹ a nechává pedagogovi volný prostor pro tvorbu s žáky, který předpokládá zájem výtvarného pedagoga o obor. Ve svobodném vakuu se někteří pedagogové ztrácejí a uchylují k práci s šablonami a předlohami. Je tedy na pedagogích samotných a jejich vůli, aby se zodpovědně připravovali na výuku výtvarné výchovy, což je časově i odborně náročné. Je důležité si uvědomit, že tato svoboda, která byla pedagogům dána, předpokládá vynikající orientaci ve výtvarném oboru a může být značně zatěžující.

Některé cíle výtvarné výchovy zůstávají neměnné. Dle Hazukové je jím právě celkový harmonický rozvoj osobnosti. Během výtvarné činnosti se zkvalitňují tvořivé schopnosti, schopnosti seberealizace a sebevyjádření, je formována psychická stránka osobnosti žáka a jeho aktivní přístup k tvorbě, společnosti i okolnímu světu. „*Probouzením a prohloubením estetického citění se vytvoří předpoklady pozitivního vztahu ke všem kulturním hodnotám, úcta ke všemu, co člověk vytvořil v oblasti duchovní i hmotné*

---

¹ Mezi tyto proudy můžeme zařadit art-centrické pojetí výtvarné výchovy, gnozeo-centrické, video-centrické nebo animo-centrické pojetí. (Slavík, 1997)

kultury. ... Přispívá tedy výtvarná výchova k tvorbě i ochraně kulturních hodnot a vychovává i nové tvůrce těchto hodnot.“ (Hazuková, Šamšula, 1991, s. 3)

Kitzbergerová uvádí, že oproti minulým letům, kdy byla v centru zájmu výsledná práce žáka – výtvar, umělecké dílo, se v dnešní době pozornost přesouvá na proces tvorby. Samotná práce by měla být nejdůležitější fází výuky i nejvyšší motivací pro žáky. Tento názor reaguje na stav v minulosti, kdy se do popředí zájmu pedagoga dávalo výtvarné dílo žáka. Žáci poté tvořili podle představ učitele, subjektivita byla potlačována společně s tvůrčím myšlením. Dalším důvodem přechodu od výsledku k procesu je i orientace na průběh práce a prožitek z tvorby, aby případný nezdar negativně neovlivnil žákovu impresi. (Kitzbergerová, 2014)

Od 70. let minulého století se u nás začala rozvíjet projektová výuka, která je v dnešní době pro české školství čím dál typičtější. Projekt žákům předkládá tvůrčí problém, který mají za úkol vlastním způsobem vyřešit. Není zde jasně daný výsledek, na úkol se nahlíží z více úhlů pohledu, aby byl zpracován objektivně a originálním přístupem. (Exler, 2015) V projektové výuce můžeme spatřovat podobnou ideu, jako píše výše zmíněná Kitzbergerová – jednou z podstat této metody je upřednostnění procesu nad výsledkem práce. Šobáňová zmiňuje jako výhody projektové výuky rozvoj samostatnosti žáka, jeho seberealizaci, propojení školy a reálného života. Projektová metoda ve výtvarné výchově se od výše zmíněné projektové výuky poněkud liší. Značná část pedagogů 1. stupně vnímá tuto metodu v kontextu všech předmětů, a to konkrétně jako vypracovanou power-pointovou prezentaci nebo referát na dané téma. (Stehlíková Babyrádová, 2015) Oproti tomu projekt ve výtvarné výchově rozpracovává určené téma na vícero myšlenek, které vytvoří náplň několika budoucích vyučovacích hodin. (Roeselová, 1997)

Specifikum současné výtvarné výchovy můžeme spatřovat i ve využívání nových vyjadřovacích prostředků, které máme k dispozici díky vývoji vědy a techniky. Vančát ve své zprávě *Koncepce výtvarné výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu ve vztahu k možností jejího rozvoje* zdůrazňuje důležitost znalosti vývoje kultury a umění. Spojuje vizuální vnímání s rozvojem vztahu k umění historickému, ale i současnému. Žáci by tedy měli porozumět a vhodně užívat nové informační technologie, média a reklamy. (Zikmundová, 2006)

Na vizuální vnímání navazuje také vizuální gramotnost, kterou Slavík vysvětluje jako „*schopnost dívat se kulturníma očima, zohledňovat a uvědomovat si kulturní prizmata, jejichž prostřednictvím vnímáme svět a která je od prvopočátků civilizace formována uměleckými projevy.*“ (Slavík, 1997, s. 162) Podobně Fulková vnímá vizuální gramotnost jako pojem mnoha významů. Kromě percepční senzitivity se dle Fulkové dá termín vysvětlit také jako schopnost kritického myšlení, vizuální výmluvnosti či jako estetická otevřenost nebo kulturní habitus, tedy prostor vytvářející životní styl. (Fulková, 2002) Vizuální gramotnost je jedním z aspektů, které ovlivňují a dávají směr současné výtvarné výchově. Rozvoj této gramotnosti není důležitý jen pro rozlišování kvalitního a nekvalitního umění nebo vizuálního sdělení, ale pro správné chápání okolního světa celkově.

Východiskem pro současný stav výtvarné výchovy jsou státní dokumenty jako je Bílá kniha, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) a Školní vzdělávací program s ročními plány. Dle RVP ZV má výtvarná výchova ve svém obsahu rozvoj smyslové citlivosti, uplatňování subjektivity a ověřování komunikačních účinků.

Aktuální výtvarná výchova se tedy soustředí na:

- všestranný rozvoj žáka
- pochopení a interiorizaci kulturních hodnot a hodnot umění
- výtvarný proces oproti výsledku práce
- znalost současného i historického umění
- využití moderních výtvarných prostředků
- tvořivý přístup
- rozvoj subjektivity
- vyjádření vlastního názoru
- rozvoj vizuální gramotnosti.

Všechna tato témata dohromady zrcadlí aktuální stav výtvarné výchovy, který se neustále mění. Je nutné se na situaci dívat kriticky, ne však negativně. Výtvarná výchova se postupně poučuje z předchozích nezdarů, více se soustředí na individuální, tvořivý přístup, využívá moderních technologií. Zároveň je ale potřeba neopomíjet důležité a základní pilíře výtvarné výchovy, kterými jsou výtvarné vyjadřovací prostředky a správně zvládnuté výtvarné techniky.

1.1 Současná výtvarná výchova a její problematika

Ačkoliv výše zmíněné body shrnující předchozí kapitulu napovídají, že je současný stav výtvarné výchovy uspokojivý a ubírá se příznivým směrem, realita je jiná. Vančát uvádí: „*Všichni víme, že výtvarná výchova je v současné době na okraji zájmu jak v základním, tak (až na světlé výjimky) i ve středoškolském vzdělávání. Před rodiči a pak ani před vedením školy nedokáže konkurovat předmětům, které mají pragmatičtější uplatnění.*“ (Šobáňová, 2016, s. 18) Nedostatečný zájem o výtvarnou výchovu může u žáků vyústit v kulturní negramotnost a lhostejnost ke svému okolí. Mezi tyto projevy můžeme zařadit nezájem o kulturní dědictví společnosti, ale i tak všudypřítomné problémy jako vizuální smog nebo nepořádek v ulicích. Záměrem předkládané práce je předcházet těmto nežádoucím jevům.

Štěpánková uvádí na základě analýzy 2500 vzorků děl dětí z mateřských škol 5 faktorů, které negativně působí na kreativitu žáka, a tedy i na celkovou výuku výtvarné výchovy. Jako první poukazuje na inklinaci k malým formátům (většinou A4), které jsou nedostatečné pro adekvátní užití výtvarných technik a pohyb celou paží. Pro malbu plochým štětcem je formát A4 limitující a brání žákům v plném rozvoji svých schopností. Dalším problematickým jevem je užívání šablon a předloh. Uvádí, že: „*výsledek práce je již na počátku práce předpokládatelný,*“ (Štěpánková, 2013) Použití šablony zamezuje jakékoliv možnosti invence. Žáci si na předlohy velmi rychle zvyknou a stanou se pasivními. Nedostatečný výběr technik je dalším faktorem záporně ovlivňující tvořivost žáků. Často můžeme v praxi zaznamenat opakující se využití pastelek, temper, fix či voskovek. Při jejich soustavném opakování žáci ztrácí motivaci k tvůrčí tvorbě, chybí práce s prostorovou a objektovou tvorbou, s textilem, ale i se základními výtvarnými pomůckami – uhlím, rudkou. Naopak se objevuje materiál, který svými vlastnostmi žáky směřuje k oblíbené kýče a nerozvíjí jejich přemýšlení o podstatě umění, o barvách, liniích, tvarech. Mezi takové pomůcky můžeme zařadit např. třpytky, lepicí oči, třásně, třpytivé gelové barvy aj. Tvořivost snižují i nekvalitní prostředky jako barvy s nízkým obsahem pigmentu nebo barvy, které neumožňují správné míchání odstínů. Čtvrtým faktorem je soustředění se na výsledný produkt či výrobek. Tento již zmíněný problém se i přes současnou snahu některých pedagogů v praxi stále objevuje. Posledním faktorem je ploché téma, které je samo o sobě uzavřené a nabízí již předem známá řešení, která žáky nenutí přemýšlet a dívat se na svět z jiného úhlu. (Štěpánková, 2013)

Úskalí současné výtvarné výchovy lze spatřovat v chybějících učebních osnovách a učebnicích pro výtvarnou výchovu. Pedagogové vychází z RVP ZV, ale je na jejich zodpovědnosti a znalostech sestavit vhodné učební osnovy, které rozvíjí osobnost žáka, jeho tvůrčí myšlení, kulturní a estetickou povahu. „*Na výtvarného pedagoga jsou tak kladeny zcela nové nároky a zodpovědnost nejen za tvůrčí práci s žáky, ale i za další směřování oboru.*“ (Pastorová, 2007) V roce 2001 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy schválilo poslední učební osnovy výtvarné výchovy pro 1.-9. ročníky základní školy s názvem Alternativa A, B a C. Autoři Alternativy A, Tomáš Komrška, Markéta Pastorová, Pavel Šamšula, popisují základní cíle výtvarné výchovy, zároveň ale přidávají i konkrétnější přístupy, formy činností a výtvarné techniky. Dokument je rozdělený na tři klíče podle ročníků. První klíč shrnuje učivo 1.-3. třídy, druhý klíč 4.-6. třídy a třetí klíč 7.-9. třídy. Pod každým klíčem jsou tři podkapitoly – inspirace, tvoření a zrcadlo. Tvoření zahrnuje témata a náměty volně navazující na RVP ZV, např. Já a svět přírody, Já a lidské výtvary, Ve světě umění, vědy a techniky. V části Zrcadlo shrnují cíle, které by měl žák po absolvování trojročí naplnit. Mimo jiné uvádí autoři také méně obvyklé techniky, které by si žáci během povinné školní docházky měli vyzkoušet jako asambláž², frotáž³, muchláž⁴, kaligrafii⁵. (Komrška, Pastorová, Šamšula, 2001)

Přesto, že jsou učební osnovy výtvarné výchovy konkrétnější než RVP ZV, nejedná se o snadno dostupný, ani oficiální dokument. Odborníci, kteří spolupracovali na tvorbě programů a osnov si díky svým hlubokým a propojeným znalostem umění a kultury dokáží pod obecnými pojmy představit jednotlivé náměty do výuky. Ale značná část pedagogů, která se sama v této oblasti nevzdělává, nebude schopná z abstraktních pojmů vytvořit výuku systematicky rozvíjející cíle výtvarné výchovy. Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jsou schválené jen dvě řady učebnic pro základní školy – *Obrazárna v hlavě 1-6* od Pavla Šamšuly a *Průvodce výtvarným uměním I-V* od Pavla Šamšuly a kolektivu autorů. Z nich pouze *Obrazárna v hlavě 1, 2* je orientována

---

² „Trojrozměrné výtvarné dílo sestavené z nejrůznějších, nejčastěji všedních předmětů a materiálů.“ (Pátková, 1991, s. 682)

³ „Snímání povrchových struktur na papír pomocí tření, nejčastěji tuhou (franc. frotter – třítí).“ (Pátková, 1991, s. 712)

⁴ Technika, při které se využívá zmuchlaný a znovu narovnaný papír. Podstatou jsou praskliny vzniklé ohybem papíru, do kterých se barva (zředěná tuš, akvarel nebo suchý pastel) více vsákne. V prasklinách můžeme hledat podoby zvířat či věcí nebo se muchláž může použít jako součást koláže. (Roeselová, 1996)

⁵ „Krasopis; dekorativní psané písmo komponované např. s ilustracemi nebo ornamenty do jednotné řešené plochy; uplatňuje se v knižní kultuře.“ (Trojan, Raul, 1990, s. 89)

na 1. stupeň základní školy. Ostatní díly *Obrazárny v hlavě* a *Průvodce výtvarným uměním* jsou zaměřeny na druhý stupeň. Nutno zmínit, že učebnice *Obrazárna v hlavě 1, 2* vyšla již v roce 1997 a od té doby jsou vydány pouze publikace zaměřené na výtvarnou výchovu bez doložky MŠMT. Jako další kvalitní, avšak ne aktuální metodiku můžeme zmínit i *Pracovní sešit výtvarné výchovy na 1. stupni* od Hany Dvořákové vydaný v roce 1996.

Problematika současné výtvarné výchovy na základní škole tkví tedy v nízkém zájmu společnosti o rozvoj výtvarné výchovy, v nedostatečném, zastaralém metodickém zázemí pro pedagogy, z toho plynoucí nesystémovosti budoucího vývoje výtvarné výchovy, a v přístupu některých pedagogů potlačujících tvořivost žáků.

2 Architektura jako téma pro výtvarnou výchovu

Architektura je velice širokým pojmem, na který lze nahlížet z mnoha úhlů. Malý slovník výtvarného umění architekturu definuje jako „*stavební umění zahrnující stavby, které kromě užitkové funkce plní i funkci estetickou, v širším smyslu utváření celého životního prostředí (architektura krajiny, měst a sídlišť, staveb a interiérů)*.“ (Trojan, Mráz, 1990, s. 19) Höcker uvádí, že architektura naplňuje základní lidské potřeby a plní požadavky jednotlivců i velkých společenství. Architektura je kolektivním dílem, cíleným jednáním skupiny lidí zasazeným do historického kontextu. (Höcker, 2004) Účastníci Otevřeného think-tanku architektů uvádí, jaké má architektura role. Mimo estetickou roli zmiňují také roli technickou a kulturní. Architektura se podle nich zabývá „*plánováním a utvářením prostředí v sídlech i krajině*.“⁶ Architektura nás tedy všudypřítomně obklopuje, utváří naše okolí a my utváříme ji. Ovlivněním architektury ovlivňujeme sami sebe a lidi okolo nás.

Ministerstvo pro místní rozvoj uvádí definici širší: „*Architektura je v obecném pojetí stavebním uměním. Její rozsah sahá od urbanismu a krajiny přes stavby až po design a interiérovou architekturu. V užším významu se architektura zabývá řešením staveb a jejich okolí, výsledkem architektonické tvorby je pak stavba nesoucí umělecké pojetí či názor. Architektura musí plnit sociální, kulturní, hospodářské a environmentální podmínky a požadavky a hraje zásadní roli v úsilí o zlepšení kvality prostředí vytvářeného výstavbou. Dobrá architektura přispívá k vysoké kvalitě života a poskytuje atraktivní, funkční a harmonicky projektované stavby a okolní prostředí; vyjadřuje společnou kulturu a identitu a zároveň specifikum lokality; podněcuje uchování společenských hodnot a jejich rozvoj*.“⁷ Všechny definice se vzájemně prolínají, zdůrazníme ale, že architektura ovlivňuje naši psychiku a kvalitu našeho života. Architekturu nevnímáme jen stavby, ale uspořádání krajiny a lidských obydlí již od pradávna.

Architektuře podřazený termín je urbanismus, který je všeobecně známý jako architektura města. Urbanismus však zahrnuje mnohem větší část architektury. Nejlépe je asi

---

⁶ *Architektura ve vzdělávání: Memorandum z mezioborového setkání v rámci cyklu Otevřeného think-tanku architektů (OTTA) na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělání“*. Česká komora architektů: Činnosti komory [online]. 29. 7. 2014 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.cka.cz/cs/cka/cinnost-komory/otta/architektura-ve-vzdelavani>

⁷ *Politika architektury a stavební kultury České republiky*. Praha: MMR, Ústav územního rozvoje, 2014 [online]. [cit. 2020-01-17]. Dostupný z: http://www.mmr.cz/getmedia/c8542262-1b21-442a-9fbb-cc7895ab4e19/Politika_architektury_a_stavebni_kultury_CR_verze_vlada.pdf

vysvětlen v dokumentu *Politika architektury a stavební kultury*: „Urbanismus je obor lidské činnosti, jehož posláním a cílem je vytvářet harmonické, pestré a přitažlivé prostředí v lidských sídlech a krajině. Vychází přitom z komplexní analýzy a ekologicky pojaté syntézy přírodních, historických a kulturních hodnot, poznání sociálních procesů, místních potřeb, tradic a zvyklostí i ekonomických a technických možností společnosti.“⁸

Urbanismus je nedílnou součástí architektury. Pokud v žácích chceme rozvíjet pochopení pro architekturu, musíme implementovat do výuky i urbanismus jako pojem, jako princip uspořádání architektury, jako všudypřítomné prostředí. V návaznosti na tuto práci je urbanismus pojmem objevujícím se ve většině příprav výtvarné řady. Lze říci, že urbanismus je koncept spojující město Hradec Králové a architekta Josefa Gočára.

Hlavním tématem diplomové práce je právě architektura, ve které můžeme spatřovat významný a bohatý zdroj inspirace pro výtvarnou výchovu na 1. stupni základní školy. Přesto se s tímto tématem v praxi příliš nesetkáváme. Pedagogům často chybí náměty do výuky výtvarné výchovy, uchylují se proto k tradičním tématům, jako jsou roční období a státní svátky.

Přípravy do hodiny výtvarné výchovy v praktické části práce se zaměřují především na českou architekturu v průběhu 20. století a na architekturu a urbanismus města Hradce Králové. Část příprav je propojená s českými architekty, kteří působili na území Československa v minulém století. V přípravách se jednotliví architekti, styly i města prolínají, čímž by žáci měli dosáhnout propojení výtvarných dovedností se znalostmi historickými i geografickými. V následujících podkapitolách jsou představeny důležité mezníky ve vývoji české architektury 20. století a významné práce českých architektů s charakteristikou jejich děl.

2.1 Architektura v Čechách se zaměřením na 20. století

Architektura podobně jako jiná odvětví kultury, ale také vědy a techniky prošla ve 20. století mnoha změnami a rychlým vývojem. Stavby a urbanismus odrážely historické události. Po historizujících slozích se zájem přesunul k secesi a moderně. Pro secesi byly typickými prvky florální motivy, asymetrie a bohatá zdobnost. Byl to poslední sloh, který zasáhl do všech součástí umění. Modernou je označován styl nové

---

⁸ *Politika architektury a stavební kultury České republiky*. Praha: MMR, Ústav územního rozvoje, 2014 [online]. [cit. 2020-01-17]. Dostupný z: http://www.mmr.cz/getmedia/c8542262-1b21-442a-9fbb-cc7895ab4e19/Politika_architektury_a_stavebni_kultury_CR_verze_vlada.pdf

architektury na začátku 20. století, v jejímž čele stojí Jan Kotěra. „*Pro modernu je význačný individualismus, přiznání konstrukce, používání přírodních materiálů bez dekoru.*“ (Diviš, 1999, s. 38) Architektonická moderna byla oproti secesní architektuře o poznání jednodušší. Typickou stavbou české moderny je např. Muzeum východních Čech v Hradci Králové od Jana Kotěry.

Krátkou, ale významnou kapitolou je český kubismus v architektuře. Jeho představiteli jsou Josef Gočár a Pavel Janák. U staveb inspirovaných kubismem jsou výrazné plastické fasády s úhelníkovými štukovanými detaily. Některé budovy v tomto stylu mají ve stejném duchu zařízený i interiér (nábytek, tapety, doplňky aj.). Za zmínku jistě stojí Dům U Černé Matky Boží v Praze nebo Lázeňský pavilon v Lázních Bohdaneč od Josefa Gočára. (Dvořáček, 2005) V reakci na přílišnou dekorativnost secese vzniká společně s českou modernou styl očištěný od veškeré zdobnosti, upřednostňující funkčnost před estetikou – funkcionalismus. Neznamená to však, že je estetika stavby zcela potlačena, ale jako ohnisko krásy jsou brány proporce stavby, použitý materiál a architektonické prvky, které samy o sobě působí dekorativně. Jednou z nejpůsobivějších funkcionalistických staveb na českém území je vila Tugendhat v Brně od architekta Ludwiga Miese van der Roha. (Dvořáček, 2005) Čistota a elegance funkcionalistických staveb předběhla svou dobu. Architektura funkcionalismu je postavena paralelně vedle vývoje okolní architektury. Budovy později postavené ztrácí na pozornosti, ale ke stavbám zrealizovaným předními funkcionalisty jako Adolfem Loosem, Josefem Gočárem, Josefem Fuchsem nebo Bohuslavem Fuchsem se i s odstupem času stále raději vracíme.

Po 2. světové válce se i svět architektury změnil a s nástupem komunismu ztratil, s některými světlými chvílemi, na dlouhých 40 let tvář originality. Přišla doba socialistického realismu, kdy se musela architektura podřídit politické situaci. „*Na fasády se vrací dekorace, tentokrát s ideologickým obsahem.*“ (Dvořáček, 2005, s. 22) Pracující lid a ztvárnění míru se promítlo nejen na fasády budov, ale i na mozaiky, nástěnné malby či sochy. Mezi světlé výjimky tehdejší doby můžeme zařadit pavilon pro Expo 58 navržený architektky Františkem Cubrem, Josefem Hrubým a Zdeněk Pokorným, Pavilon Z na Brněnském výstavišti nebo hotel a vysílač na Ještědu od Karla Hubáčka. Nesvobodná situace donutila mnoho mladých umělců emigrovat, mezi nimi např. Jana Kaplického nebo Evu Jiříčnou. (Diviš, 1999)

Až s pádem železné opony se pomalu navrácí apetit tvořit něco nového, neotřelého a experimentovat. (Diviš, 1999) Petr Dvořáček však upozorňuje na opačnou stranu téže mince. V 90. letech 20. století se objevují dva nové trendy – vznik podnikatelského baroka a rozšíření katalogových domů. O nevkusu podnikatelského baroka se zmiňuje i Ondřej Šefců v poslední kapitole své publikace určené pro děti *Od jeskyně ke katedrále*.

2.1.1 Čeští architekti 20. století

Pro tuto práci bylo vybráno několik významných českých architektů, kteří budou představeni v následující podkapitole. Soubor těchto umělců byl inspiračním zdrojem pro některé přípravy na hodiny výtvarné výchovy, které byly ověřeny v pedagogické praxi a jsou prezentovány v praktické části práce. Při výběru byl kladen důraz na rozmanitost uměleckých stylů, podle kterých architekti tvořili a jichž jsou ikonou. Můžete vidět zastoupení české moderny, funkcionalismu, high-tech architektury i architektury organické. Umělci jsou seřazeni chronologicky podle data narození. Jedná se o takové osobnosti, které by měli být zařazeny ve všeobecném rozhledu každého pedagoga.

Jan Kotěra (1871-1923)

Český architekt a umělec vystudoval v Plzni Odbornou školu stavitelství, následně Akademii ve Vídni. V roce 1897 cestoval a studoval v Itálii. Učil na Uměleckoprůmyslové škole a na Akademii výtvarných umění v Praze, kde působil po tři období jako rektor. V Hradci Králové navrhl budovu Muzea východních Čech, Okresní dům, kiosky na Pražském mostě a hotel Grand. Mezi jeho nejznámější žáky patří Josef Gočár.⁹

Jeho tvorba byla silně ovlivněna secesí a českou modernou. Tak jako secesní styl spojoval všechny umělecké směry, tak i Kotěra nezůstal jen u architektury. Navrhnul budovy, náhrobky, ale také bytové doplňky, nádobí a tapety. „*Kotěra v té době také v architektuře vyznával účelnost prostoru a čistou a přehlednou kompozici. Rovněž ve svých stavbách začal používat čisté, neomítnuté zdivo, které se pro něj později stalo jakýmsi poznávacím*

---

⁹ Jan Kotěra. *Art Museum* [online]. 22. 10. 2008 [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=690

znamení.¹⁰ Jeho budovy nebývají symetrické, přesto ale působí uceleným a vyváženým dojmem jako dokonale zkomponované umělecké dílo.

Obrázek 1 - Muzeum východních Čech – Jan Kotěra. Foto: KAM

Pro hlubší poznání života a díla Jana Kotěry je možné zhlédnout půlhodinový dokumentární film České televize¹¹ nebo nahlédnout do publikace *Jan Kotěra v Hradci* od Ladislava Zikmunda-Lendera.

Josef Gočár (1880-1945)

Josef Gočár vystudoval reálné gymnázium v Pardubicích a po složení maturitní zkoušky byl rok v ateliéru architekta Roštlapila. Následně vystudoval Vysokou školu umělecko-průmyslovou v Praze, kde byl žákem Jana Kotěry. Po studiích spolu i pracovali. Josef Gočár byl členem různých uměleckých skupin i Sdružení architektů. Kubismus jako umělecký styl se dostal do architektury především díky stavbám Josefa Gočára. Jednou z jeho nejznámějších budov v kubistickém stylu je Dům U Černé Matky Boží v Praze poblíž Staroměstského náměstí, kde je v tomto stylu nejen fasáda a schodiště, ale také celý interiér kavárny uvnitř budovy. Dalším směrem, který by bez tohoto architekta nevznikl je rondokubismus neboli národní sloh, jenž posouvá výše zmíněný kubismus k českému folklóru a oslavě osamostatnění Československé republiky (Hájek, 2000). V jeho tvorbě můžeme také zaznamenat funkcionalistické stavby v podobě kostelů nebo škol, např. dnešní Gymnázium J. K. Tyla v Hradci Králové.

---

¹⁰ Jan Kotěra. *Art Museum* [online]. 22. 10. 2008 [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=690

¹¹ <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10102853202-jan-kotera/206542152100002>

Obrázek 2 - Dům U Černé Matky Boží –
Josef Gočár. Foto: Wikipedia

Obrázek 3 - Interiér domu U Černé Matky
Boží – Josef Gočár. Foto: Wikipedia

Architekt Josef Gočár není přímo urbanistou, ale v Hradci Králové upravil územní plán. Významně tím ovlivnil tvář města. Rozpracoval návrh druhého městského okruhu, vělenil do prostoru úřední, školské budovy a obklopil je zelení.¹² Díky jeho vizím je doprava městem snadnější a orientace v ulicích přehlednější, nezapomněl ani na dostatečné doplnění alejí či parků mezi obytnými čtvrtěmi. (Potůček, 2009)

O Josefu Gočárovi byla publikována obsáhlá stejnojmenná monografie autorů, Jiřího Kotalíka, Zdeňka Lukeše a Pavla Panocha. Jeho prací se zabývá také projekt *Fenomén Gočár*, vzniklý ku příležitosti 140 let od jeho narození, který organizuje komentované prohlídky, besedy a semináře o Josefu Gočárovi.¹³ Knihovna města Hradce Králové seznamuje se slavným architektem žáky 1. stupně základní školy pomocí připraveného vzdělávacího programu.

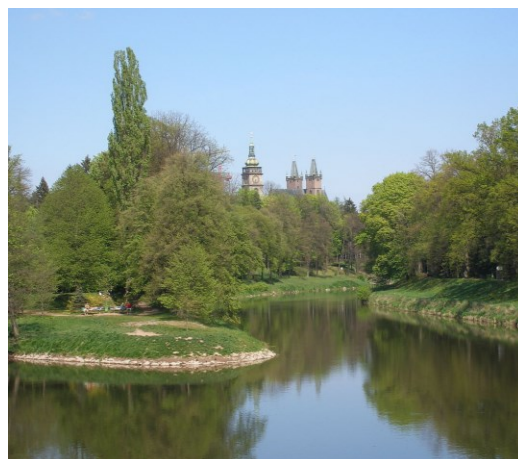
---

¹² ZIKMUND-LENDER, Ladislav. Životopis. *Fenomén Gočár* [online]. 2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.fenomengocar.cz/zivotopis>

¹³ <https://www.fenomengocar.cz/>

Obrázek 4 - Gymnázium J. K. Tyla – Josef Gočár. Foto: Wikipedia

Obrázek 5 – Soutok Labe a Orlice v Hradci Králové. Město v zeleni - "Vize Josefa Gočára". Foto: Wikipedia

Karel Hubáček (1924-2011)

Tento slavný architekt po 2. světové válce nastoupil na studium architektury do Prahy. Po škole začal pracovat v Krajském projektovém ústavu v Liberci, kde následně spoluzaložil SIAL, tedy Sdružení inženýrů a architektů. Později byl zaměstnán ve Stavoprojektu Liberec. V roce 1993 získal od Českého vysokého učení technického v Praze čestný doktorát, v následujících čtyřech letech byl vedoucím katedry architektury na liberecké Fakultě umění a architektury.¹⁴ Vzhledem k jeho působení za doby socialismu byly jeho zakázky státní. Navrhoval školy, montážní haly, kina či sídliště. Jeho blízkým stylem byl funkcionalismus, který se projevoval mottem: „Forma následuje funkci.“ a jehož dekorační prvky se projevovaly v kvalitních materiálech a geometrii prostoru.

Osudovou stavbou Karla Hubáčka byl televizní vysílač a hotel na Ještědu ve tvaru rotačního hyperboloidu, který byl dokončen v roce 1973. Za tuto velmi technicky vyspělou stavbu získal architekt ocenění Mezinárodního svazu architektů – cenu Augusta Perreta, která je jednou z nejváženějších v této profesi. Svaz architektů kladně hodnotil nejen technickou stránku stavby, ale také její přirozené a velmi intuitivní napojení na okolní ráz krajiny.¹⁵ Ještěd je velmi ceněný také pro svůj interiér, který podtrhuje

---

¹⁴ Karel Hubáček. Archiweb [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/karel-hubacek>

¹⁵ Karel Hubáček. Archiweb [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/karel-hubacek>

futuristický koncept. Za lampami, křesly, lustry a dalším vybavením stojí především návrhářská práce architekta Otakara Binara. (Jiroutek, 2005)

O Ještědu byl také natočen krátký dokumentární film Českou televizí.¹⁶ V pozadí nezůstal ani Adam Gebrian s komentářem ve svém pořadu Gebrian VS¹⁷.

Obrázek 6 - Ještěd – Karel Hubáček. Foto: Wikipedia

Eva Jiříčná (1939)

Paní Eva Jiříčná je z mého výběru jediným žijícím architektem, současně působící v Praze a v Londýně. Ještě za minulého režimu emigrovala a založila v Anglii vlastní ateliér. Po revoluci v České republice otevřela druhý ateliér společně s architektem Petrem Vágnerem. *„Eva Jiříčná si vysloužila ocenění i za osobní přístup v oblasti architektury a designu – byl jí udělen titul Královský průmyslový designer, Řád Britského impéria za design, byla zvolena členkou Královské akademie umění a uvedena do Americké síně slávy. Získala čestné doktoráty a profesury na několika univerzitách (například Southampton Institute, VUT Brno, University of Sheffield, VŠUP Praha).“*¹⁸

Typickým znakem architektury Evy Jiříčné jsou čisté, lesklé, moderní materiály jako sklo a ocel, které pojí architektonický styl High-tech. Dává důraz na průchod světla objektem,

---

¹⁶ <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10361869257-narodni-klenoty/215562235200011-jested-portal-nebes/>

¹⁷ <https://www.televizeznam.cz/video/gebrianvs/jested-205682>

¹⁸ *Eva Jiříčná*. Archiweb [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/eva-jiricna>

vrhání stínů a promyšlenou jednoduchost. Dalším typickým znakem je geometrická a výrazná konstrukce se spojovacími články.

Mezi její významné projekty patří Oranžerie na Pražském hradě, která působí křehce a odlehčeně, hotel Josef v Praze, Kongresové centrum či Vzdělávací komplex UTB ve Zlíně¹⁹. Evě Jiříčné je také věnován biografický dokument ke zhlédnutí na České televizi.²⁰ O jejím životě vypráví publikace *Prostory a dialogy Evy Jiříčné* od Karla Hvíždaly. V loňském roce 2019 centrum DOX v Praze uspořádalo výstavu k oslavě jejích 80. narozenin.²¹

Obrázek 7 - Pražská oranžerie – Eva Jiříčná. Foto: Wikipedia

Obrázek 8 - Kongresové centrum ve Zlíně – Eva Jiříčná. Foto: Wikipedia

Jan Kaplický (1973-2009)

Jan Kaplický se narodil do umělecké rodiny v Praze roku 1937. Vystudoval Vysokou školu umělecko-průmyslovou v Praze. Pár let po studiích emigroval do Velké Británie, kde dlouho žil a působil, podílel se např. i na stavbě Centre Pompidou v Paříži. „V roce 1979 založil společně s Davidem Nixonem architektonické studio Future Systems, ve kterém působil až do své smrti.“ (Sekulová, 2009, s. 94). Mezi jeho nejznámější stavby patří Tiskové centrum na kriketovém hřišti v Londýně – Lord’s Media Centre, za které získal britskou Stirlingovu cenu.²² Další významnou stavbou je Obchodní dům Selfridges v Birminghamu či zatím nerealizované stavby *Blobu* – Národní knihovny na Letné v Praze či *Rejnoka* – Koncertního a kongresového centra Antonína Dvořáka v Českých

¹⁹ About. *AI Design* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <http://www.aidesign.cz/>

²⁰ <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11911922871-eva-jiricna/31929131015>

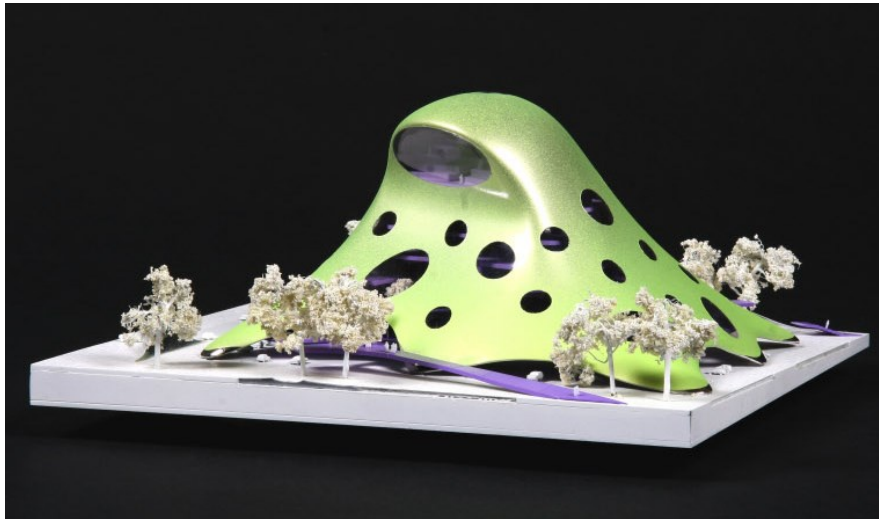
²¹ <https://www.dox.cz/program/jiricna>

²² SEKULOVÁ, Kateřina. *Naratologické postupy v interview hlavních aktérů kauzy Kaplický*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Pavelka, CSc.

Budějovicích. Všechny tyto stavby spojuje Kaplického osobitý styl se znaky organické architektury s využitím high-tech architektury.²³

Organická architektura je pro Jana Kaplického velmi typická, obrysy jeho staveb jsou často oblé, inspirované přírodou, ať už mikroskopickou buňkou či celým organismem. Budovy působí dynamicky, jako v pohybu. Nepravidelné tvary staveb je možné v dnešní době postavit právě díky vysoce rozvinutým technologiím a možnosti pracovat s kvalitními materiály.

V roce 2010 byl dokončen film *Oko nad Prahou* pojednávající o návrhu Národní knihovny, životě a díle Jana Kaplického.²⁴ Dokument objasňuje pozadí příběhu o kontroverzní stavbě a seznamuje diváky s profesním i soukromým životem tohoto umělce.

Obrázek 9 - Návrh Národní knihovny na Letné – Jan Kaplický. Foto: NK ČR

2.2 Architektura a urbanismus v Hradci Králové

Tato kapitola je věnována významným stavbám města Hradce Králové, které společně s tvorbou vybraných architektů tvoří inspirační východiska praktické části práce. Informace zde uvedené slouží jako nástin vědomostí zajišťující základní orientaci v následných přípravách do hodin výtvarné výchovy pro pedagogy či lektory pracující s dětmi.

---

²³ Příběh vizionáře: Jan Kaplický. *Národní technické muzeum* [online]. [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <http://muzeum-plasy.cz/node/120>

²⁴ Odkaz na film: <https://youtu.be/-33N3lpM3eII>

Bílá věž a Katedrála sv. Ducha jsou dominanty vytvářející již z dálky viditelnou siluetu města. Obě památky se nacházejí na Velkém náměstí, v historickém centru. Katedrála sv. Ducha představuje gotickou sakrální stavbu s typickými prvky svého slohu, jako jsou lomená okna s vitráží, ústupkový portál nebo křížová klenba. (Cole, 2008) Na této stavbě můžeme také pozorovat pro Hradec Králové příznačné využití cihel jako přiznaného stavebního materiálu. O dvě stě let později se v době renesance začala stavět současná hradecká dominanta – Bílá věž. (Jakl, 2005)

Obrázek 10 - Katedrála sv. Ducha a Bílá věž v Hradci Králové. Foto: Wikipedia

Největší rozkvět architektury a urbanismu zažil Hradec Králové od přelomu 19. a 20. století do začátku 2. světové války. Tato fáze začala bouráním pevnostního opevnění a pokračovala navrhováním regulačního plánu města. Výsledný vizuál města dostali na starost v roce 1911 výherci dvou nejlepších plánů Oldřich Liska a Václav Rejchl ml., kteří zapracovali okružní komunikace, přímé, široké bulváry a jednotlivé obytné plochy vyplnili činžovními domy, vilovými čtvrtěmi nebo parky. V Hradci Králové byla mezi tím zregulována koryta Labe a Orlice kvůli častým záplavám, regulační plán se také týkal výšky budov a počtu jejich pater, díky kterým je centrum města sjednocené. (Potůček, 2009) Jan Kotěra byl jedním z prvních architektů tehdejší moderní doby, jeho návrh muzea dodnes přitahuje turisty. Dekoraci muzea netvoří vzory na fasádě, ale proporce, materiál a kombinace zpracovaných částí budovy (viz str. 20). Oproti tomu působí velmi dekorativně budovy Františka Sandera – První městská vodní elektrárna na Labi, dnes známá jako Hučák, a Druhá městská elektrárna postavená na toku Orlice. Jako Kotěrovův žák začal v Hradci Králové působit Josef Gočár, který na sebe upozornil monumentální

a nadčasovou stavbou schodiště u kostela Nanebevzetí Panny Marie v historickém centru. Gočár postupně navázal na vize Rejchla a Lisky. Navrhl Ulrichovo náměstí, Labskou kotlinu s komplexem škol a Eliščino nábřeží jako kulturní centrum, které však nakonec nebylo realizované podle jeho plánů. Ojedinelým architektonickým řešením na tehdejší dobu je vsazení sportoviště mezi dva vzájemně uzavřené areály škol. Většina Gočárových staveb vyznačuje prvky funkcionalismu, budovy jsou účelné bez zbytečné zdobnosti. O estetiku se stará volba materiálu (často přiznaná cihla), proporce a celková kompozice stavby. Dalšími významnými architekty v období do 2. světové války jsou např. Oldřich Liska, který navrhl Městské lázně, nebo Josef Fňouk, jenž stojí za typickou funkcionalistickou stavbou – Velkokapacitními garážemi Jaroslava Nováka.²⁵ Labská kotlina je dodnes prostorem spojující čistou funkcionalistickou architekturu a volnost tamního travnatého prostoru.

Obrázek 11 - Vodní elektrárna Hučák – František Sander. Foto: Kristýna Boudková

V období let 1938 až 1989 hradecká architektura nejevila významnější pokrok. Jako zajímavé příspěvky do Salonu republiky můžeme vnímat dostavby Fakultní nemocnice v novém tisíciletí. Budova Výukového centra lékařské fakulty a Pavilon urgentních příjmů svou tvarovou jedinečností a barevností oživují jinak monotónní zástavbu. Příkladem současné architektury může být také Studijní a vědecká knihovna dostavěná v roce 2008 kanceláří Projektíl architekti. Původně oranžová fasáda měla navázat na odkaz Josefa Gočára. Budova knihovny výškově koresponduje s protější školou

---

²⁵ Objekty. *KAM?: Královéhradecký architektonický manuál* [online]. Hradec Králové, 2020 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/objekt>

od Gočára, aby lépe zapadala do okolního rázu. (Potůček, 2009) Knihovna však působí oproti škole robustně, jako by jí spíše utlačovala a přebírala na sebe veškerou pozornost.

Obrázek 12 - Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové – Projektíl architekti.

Foto: Wikipedia

2.3 Architektura ve vzdělávacím systému

Architektura nemá ve vzdělávacím systému zakotvené pevné místo, nemá svůj předmět, není ani samostatným průřezovým tématem RVP ZV. Můžeme jí v některých průřezových tématech jen spatřovat. Takovým příkladem může být např. Enviromentální výchova nebo Výchova demokratického občana. (RVP ZV, 2017) S architekturou se jako námětem do výuky na 1. stupni setkáváme pouze okrajově ve výuce Člověk a jeho svět (vlastivěda) během 4. a 5. ročníku. Dále se s architekturou žáci střídě seznámí na 2. stupni v hodinách dějepisu, u pedagogů s otevřeností pro architekturu i ve výtvarné výchově, enviromentální výchově či výchově k občanství. V dalších stupních vzdělávání se o architektuře žáci učí ve volitelných předmětech. (RVP ZV, 2017) Jedná se přitom o základní pilíř rozvoje chápání estetiky, prostorového vnímání, rozvoje spoluzodpovědnosti za své prostředí, ve kterém žijí, který by se s jistými úpravami mohl rozvíjet již od 1. třídy.

V aktuálním znění RVP ZV platném od 1. září 2017 je pojem „architektura“ zcela vynechán. Neobjevují se v něm ani žádná jeho slova příbuzná, stejně tak stavba ve smyslu stavebního objektu. Slovo budova je zde zmíněno pouze v oblasti Člověk a jeho svět v oboru Místo, kde žijeme jakožto významné budovy v obci. V průřezovém tématu Enviromentální výchova je zmíněno životní prostředí, kam by se architektura dala zařadit,

ale vztah člověka k prostředí je zaměřen jen na přírodní zdroje, odpadové hospodaření, ochranu životního prostředí a kulturu obce. (RVP ZV, 2017)

Architekturu a urbanismus bychom mohli na 1. stupni základní školy najít skrytou pod uvedenými pojmy ve vzdělávacích oblastech:

- Člověk a jeho svět
  - Místo, kde žijeme – významné budovy, dopravní síť,
  - Lidé kolem nás – podoby a projevy kultury,
  - Lidé a čas – regionální památky,
- Umění a kultura
  - Výtvarná výchova – seznámení s uměleckými díly, pochopení a poznání kulturních hodnot,

v průřezových tématech:

- Osobnostní a sociální výchova při tvorbě hodnotového žebříčku,
- Výchova demokratického občana při přijímání odpovědnosti za své chování, činy a angažování se v dění ve společnosti,
- Enviromentální výchova při rozvoji vztahu člověka k prostředí.

Jak je zmíněno ve zprávě ze setkání OTTA (Otevřený think-tank architektů), ve všech těchto kapitolách by se architektura dala promítnout. Pro běžného pedagoga, který se nespecializuje na architekturu, je však téměř nemožné se v nich zorientovat natolik, aby z nich vyčetl potřebu rozšíření povědomí o kulturním prostředí a architektuře u žáků.²⁶

V Memorandu z mezioborového setkání v rámci cyklu OTTA na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělávání“ konaného v Plzni 1. dubna 2014 se setkali zástupci České komory architektů, společnosti Plzeň 2015, o. p. s. ve spolupráci s organizacemi Architekti ve škole, Nadace Proměny a ARCHIP. Iniciátoři upozorňují na: „*absenci vzdělávání v tématech spojených s architekturou a veřejným prostorem.*“²⁷

---

²⁶ *Architektura ve vzdělávání: Memorandum z mezioborového setkání v rámci cyklu Otevřeného think-tanku architektů (OTTA) na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělávání“.* Česká komora architektů: Činnosti komory [online]. 29. 7. 2014 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.cka.cz/cs/cka/cinnost-komory/otta/architektura-ve-vzdelavani>

²⁷ Tamtéž.

A navrhuji revizi rámcových vzdělávacích programů, konkrétněji „zvážit výraznější uplatnění architektury ve vzdělávací oblasti Umění a kultura.“²⁸ Dále navrhuji zlepšit spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem životního prostředí, Asociací pro urbanismus a územní plánování, Českou komorou architektů a s dalšími organizacemi. K těmto cílům by jim měli pomoci různé semináře, propojení pedagogických fakult s fakultami architektury a vzdělávání pedagogů v oblasti architektury.²⁹ Sdělení Memoranda i Jiří Hanuš se shodují, že „chybí systematičtější promyšlená koncepce výuky“ (Hanuš, 2014) architektury v našem školství, která by kontinuálně rozvíjela dítě již od předškolního věku až do dospělosti.

---

²⁸ *Architektura ve vzdělávání: Memorandum z mezioborového setkání v rámci cyklu Otevřeného think-tanku architektů (OTTA) na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělání“*. Česká komora architektů: Činnosti komory [online]. 29. 7. 2014 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.cka.cz/cs/cka/cinnost-komory/otta/architektura-ve-vzdelavani>

²⁹ Tamtéž.

3 Architektura ve výtvarně-didaktických zdrojích

3.1 Literatura přibližující téma architektury žákům a mládeži

Naučné publikace pro žáky mají edukační a motivační smysl. Jejich četbou si žáci zábavnou formou osvojují nové znalosti. Literatura pro děti s architektonickou tematikou u nás byla do nedávna opomíjena, napomáhá přitom v rozvoji všeobecného povědomí o kultuře a prostředí, ve kterém žijeme. V roce 2014 vyšly dvě publikace přibližující dětem téma architektury, jejích dějin i současných staveb. V roce 2018 byla vydána kniha *K čemu jsou architekti*, která popisuje práci a smysl architekta. Během loňského roku přibyly minimální dvě další publikace *Objevujeme architekturu* a *Od chýše k mrakodrapu*.

3.1.1 Podstata architektury

Hlavním smyslem architektury a práce architekta se zabývá knížka *K čemu jsou architekti* od autorů Ondřeje Duška a Karoliny Jirkalové, která vyšla teprve v roce 2018. Publikace je určená dětem od 10 let. „*V této knížce bychom Vám rádi ukázali, že se na architekturu můžeme dívat i jinak než jen „líbí – nelíbí“, že každé konkrétní řešení má svůj důvod. A že odhalovat, proč jsou domy a prostory kolem nás vymyšleny a navrženy zrovna takhle, je docela dobrodružné.*“ (Dušek, Jirkalová, 2018) Kniha *K čemu jsou architekti* je rozdělena do pěti částí - *Co všechno je ve hře*, *Co všechno musí architekt znát*, *Kdo architektům s projektem pomáhá*, *Co architektky nejvíc zajímá* a nakonec je uvedeno 14 projektů s podrobným rozбором staveb či urbánních záměrů. Je zde zmíněna např. i Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, o které bylo psáno výše v kapitole *Architektura v Hradci Králové*. Tentokrát se autoři tolik nezabývají zasazením budovy do historického prostředí, ale rozebírají stavbu jako funkční, moderní dílo. Publikace dává čtenáři všestranný pohled na práci architekta, ukazuje mu celý ideový i realizovaný proces stavby. Odhaluje architekturu jako velice komplexní spojení vědy a umění. (Dušek, Jirkalová, 2018) Jako pozitivum můžeme hodnotit vysvětlení odborných pojmů a možnost proniknout do hloubky architektonického problému. Naopak nedostatek můžeme vnímat ve vysoké odbornosti odpovídající druhému stupni základní školy. Dále negativně působí absence fotografií ilustrovaných budov a projektů. V žácích by tento nedostatek mohl ale vzbudit zájem si další informace dohledat na internetu. Na závěr můžeme ocenit celkovou skladbu a obsah publikace, u které je zjevné, že byla psána odborníky a která na našem trhu nemá konkurenci.

3.1.2 Historický vývoj architektury

Vysvětlení jednotlivých architektonických prvků v historickém kontextu podává publikace s názvem *Od jeskyně ke katedrále* od Ondřeje Šefců. Kniha rozvíjí nejen povědomí o důležitosti architektury, ale také o jejím vývoji. Publikace s podtextem *Příručka pro hravé architekty* napovídá o svém zaměření na dětského čtenáře. V knize jsou nakombinovány ilustrace realistické kresebné a kresebné komiksové. Realistické čtenářům ukazují pravý vzhled budov a památek, jejich specifické znaky a historickou charakteristiku. Komiksové ilustrace doplňují a uživují chronologický vývoj architektury. Komiks je doplněn bublinami s ručně psaným textem. Autor začíná pravěkem, úplným začátkem obydlí a končí náznakem současnosti. Orientuje se spíše na historické slohy, jejich základní prvky a změny v architektuře jako je sloup, klenba, opěrný systém aj. Na posledních stranách můžeme najít Abecedu architektury, kde je ke každému písmenu přiřazené jedno heslo spojené s architekturou. Autor na 62 stranách dokáže jednoduše shrnout dějiny architektury tak, aby tomu porozuměli i žáci 1. stupně. Užívá jazyk, který je žákům blízký. Stylistická stránka knihy však nemusí vyhovovat pedagogům, objevují se zde slova hanlivá až vulgární. Převažuje hovorová čeština, která v psaném textu dominuje, působí moderně, ale také neobratně. Cenné je zapojení stěžejních českých i zahraničních památek jako Karlův most, Florentský dóm nebo Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Moderní architektura je zmíněna pouze ve třech kapitolách – kubismus, stavba Ještědu a rodinný dům 21. století, který výčet uzavírá, ale nechává dalšímu vývoji dveře otevřené. (Šefců, 2014) Podle profesního zaměření Ing. arch. Šefců je patrné, že preferuje architekturu historickou před architekturou moderní a současnou. Ale s o to větším zaujetím čtenářům dokáže vysvětlit, jak stavby fungují.

3.1.3 Moderní architektura

Současnou architekturu ukazuje *Od jeskyně ke katedrále* pouze v náznaku, *Od chýše k mrakodrapu* již o něco podrobněji. Nejvíce se ale soudobé architektuře věnuje publikace *D.O.M.E.K.*, která vyšla původně v Polsku z rukou dvojice autorů Aleksandry Mizielińskiej a Daniela Mizielińskiego, do českého jazyka ji v roce 2014 přeložil Pavel Peč a k jednotlivým písmenům přidal význam: *Důvtipná Obrázková Mozaika Efektivních Konstrukcí*. Kniha seznamuje se současnou architekturou a ukazuje dětem, jak různě se dá pojmout rodinný dům. *D.O.M.E.K.* je členěný na krátký úvod, kde představuje základní cíl této publikace, mapu Evropy a celého světa pro snadnější přehlednost

umístění všech domů, legendu a ukázky 35 obytných budov. Ilustrace jsou kresleny ručně nebo na počítači, charakteristická je sytá, plošná barevnost bez přechodů barev. Domy jsou ukázány jak z exteriéru, tak z interiéru vždy v porovnání s lidskou postavou pro pochopení proporcí. Autoři představují co nejrozmanitější škálu tvorby slavných architektů, můžeme zde najít obydlí na stromě, na poušti, na pobřeží, pod zemí. Příbytky skládací, nafukovací, otevřené i uzavřené, pro jednoho člověka i pro mnoho rodin. (Mizielínska, 2014)

Velkým pozitivem publikace je systematickosti, u každého objektu můžeme nalézt vedle jména autora a roku postavení stavby, také zemi, ve které se nachází, materiál, ze kterého je dům postaven, v jakém druhu zástavby se nachází a jakými místnostmi disponuje. Podobně jako u publikace *K čemu jsou architekti* zde chybí fotografie staveb, ale děti si je opět mohou dohledat na internetu. Publikaci je příhodné využít jako ukázkou žákům, kteří si rodinný dům představují jako krychli nebo kvádr se sedlovou střechou.

Velmi povedenou publikací zabývající se architekturou pro děti a mládež je *Objevujeme architekturu* od Altarriby. Kniha vyšla teprve v roce 2019, zabývá se také historickým vývojem architektury podobně jako *Od jeskyně ke katedrále*. Důležité architektonické památky rozebírá z hlediska slohu, technologie stavby i historického kontextu. (Altarriba, 2019) Publikace však zároveň přibližuje i práci architekta jako je tomu v knize *K čemu jsou architekti* a učí čtenáře architektonické názvosloví. Jedná se o velmi přehlednou, zdařile ilustrovanou publikaci, která by neměla chybět v žádné školní knihovně.

3.2 Literatura zabývající se architekturou jako inspirační zdroj pro pedagogy

Metodiky pro pedagogy jsou v současnosti nedostatečné nebo zastaralé. Učitel má možnost čerpat z kvalitních, didaktických materiálů vzniklých v 90. letech 20. století nebo zvolit jednu z mnoha publikací vydaných po roce 2000, jež ale postrádají doložku MŠMT. Většina z nich se navíc tématu architektury vyhýbá nebo ho zcela vyčleňuje.

Dílčím cílem této práce je zmapování inspiračního prostoru pro učitele, který učí výtvarnou výchovu na 1. stupni. Jako výchozí publikace byly zvoleny pracovní sešity od Hany Dvořákové a Pavla Šamšuly a nápadník od Petry Jašurkové.

Pracovní sešity od Hany Dvořákové určené pro 1.-3. ročník a pro 4.-5. ročník byly vydány před více než dvaceti lety. Uceleně a systematicky rozvíjí žáky postupnými kroky s úkoly k zamýšlení i tvořivou prací. Publikace je doplněna velkým množstvím barevných i černobílých fotografií, ilustrací nebo reprodukcí známých děl. Dvořáková nejen předkládá konkrétní náměty, podněcuje diskuzi a tvorbu např. leporela nebo přání. Její pojetí výtvarné výchovy je komplexní a rozvíjí žákovu osobnost. Velice cenné je závěrečné shrnutí znalostí na konci sešitu. Co se týče architektury, i jí se Dvořáková věnuje. (Dvořáková, 1996) V pracovním sešitu pro 1.-3. třídu je celá jedna kapitola věnována místu, kde bydlíme, ulici a domu. Žáci tím mohou navázat na kapitolu z oblasti Člověk a jeho svět – Místo, kde žijeme. (RVP ZV, 2017). Pracovní sešit pro starší žáky 1. stupně je zasvěcen architektuře více, řeší částečně urbanismus, fasády budov i vzhled města. (Dvořáková, 1998) Sešity působí motivačně, nápady v nich neobvykle a atraktivně.

Výtvarná čítanka od Pavla Šamšuly s názvem *Obrazárna v hlavě* zastupuje učebnici výtvarné výchovy. Má 9 dílů, z nichž první díl označený čísly 1-2 je věnován žákům 3.-5. ročníku 1. stupně. Čítanka je koncipována podobně jako pracovní sešit od Dvořákové. Dominují v něm ilustrace, je prokládán texty a zadáním úkolů. Dvořáková se ve své publikaci soustředí více na okolí žáka jako je škola, krajina, zahrada, ulice. Šamšula se na rozdíl od Dvořákové zabývá více objekty jako je hlava, kámen, zvířata. (Šamšula, 1996) U obou autorů si ale můžeme všimnout, že všechna témata jsou inspiračními zdroji k jednotlivým námětům a jsou po každé propojena s uměleckými díly.

Pravděpodobně nejnovější publikací, která se věnuje výtvarné výchově v praxi, je *Nápadník do hodin výtvarné výchovy* od Petry Jašurkové. Publikace se zaměřuje na žáky 1. a 2. stupně a gymnázií, je rozdělena na dvě části. První část se věnuje dějinám výtvarného umění počínaje Impresionismem a konče Pop-artem. Druhá část seznamuje žáky s obrazně vizuálními prostředky. Všechny přípravy jsou vázány na RVP ZV, soustředí se na prostorovou, plošnou i grafickou tvorbu s využitím počítačové grafiky. První část publikace je art-centrická, podobně jako předchozí publikace od Dvořákové a Šamšuly. Na rozdíl od obou autorů Jašurková užívá umělecká díla jako přímá východiska námětu. (Jašurková, 2015) Architektura je v celém *Nápadníku* zmíněna jen jednou v poslední kapitole, kde žáci kreslí vlastní město. Na publikaci můžeme ocenit práci s komunikací žáků, pozornost věnovanou abstraktnímu umění. Na druhou stranu je

třeba upozornit na zaměření na žáky starších ročníků základní školy, a tedy na méně podnětů pro žáky 1. stupně. Téma architektury je v něm rozvíjeno jen velmi málo.

Jako zástupce zahraničních publikací můžeme zmínit *Architecture in education: Resource of Imaginative Ideas and Tested Activities*, které publikovalo Centrum pro architekturu ve Philadelphii ve Spojených státech amerických. Tato kniha je určena všem pedagogům, kteří chtějí v žácích rozvíjet povědomí o architektuře. Autoři si jsou vědomi důležitosti výuky architektury a designu na všech stupních škol. Upozorňují na to, že pokud budou příští generace rozumět architektuře a budou chtít ovlivnit své okolí, zlepši se tím životní prostředí i úroveň. Metodický materiál, který vydali, je určen pedagogům a jejich žákům od předškolního věku po střední školy. Zahrnuje mnoho aktivit, jenž seznamují s architektonickým názvoslovím a s architektonickými prvky. (Abhau, 2009) Žáci si pomocí hravých činností zkusí například konstrukce budov nebo stavění modelů. Každá aktivita obsahuje i doporučený věk žáků a předměty, se kterými lze aktivitu propojit, což pedagog v praxi ocení. Spíše než na rozvoj tvořivosti a fantazie se publikace soustředí na všeobecné seznámení s architekturou a s tím, jak funguje.

3.3 Projekty na podporu architektury ve vzdělávání

V současnosti již pedagog není odkázán pouze na publikace, aby mohl v žácích rozvíjet povědomí o architektuře. Tímto tématem se začíná zabývat i několik organizací a projektů v České republice. Jedná se o metodické portály, projekty pro školy či naučné semináře.

Jedním z prvních projektů jsou *Architekti ve škole* Kristýny Staré, které jsou v současnosti podporovány Nadací české architektury, Fakultou architektury na Českém vysokém učení technickém, Českou komorou architektů i společností EDUin. Jedná se o metodický portál, kde můžeme nalézt databázi příprav a aktivit s tématem architektury. Nesoustředí se pouze na výtvarnou výchovu, ale na všechny předměty, kterými žáci během povinné školní docházky prochází. Jednotlivé přípravy přidávají přímo pedagogové z praxe nebo architekti spolupracující se školami.³⁰ Dalším projektem je *Hravý architekt*, jenž vznikl z pod rukou stejnojmenného spolku v roce 2013 v Praze. Projekt každoročně organizuje mezinárodní soutěže a výstavy prací žáků všech stupňů škol, kteří tvoří díla s architektonickou tematikou. Letošním zadáním je udržitelný rozvoj. Do soutěže

---

³⁰ STARÁ, Kristýna. *Architekti ve škole* [online]. 2014 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.architektiveskole.cz/>

se mohou hlásit školy z celého světa, spolek podporuje organizace UNESCO.³¹ *Nadace Proměny* Karla Komárka je neziskovou organizací, která má stejně jako dva předešlé projekty také za cíl osvětu v oblasti architektury v českém školství. Nadace zprostředkovává granty a projekty pro rozvoj měst, které jsou založené na nápadech vzešlých od žáků, dále také konference, přednášky, besedy, exkurze i semináře rozvíjející dané téma. Současným řešeným tématem je školní zahrada. Žáci sami navrhují vlastní školní zahradu, nejlepší návrh může být za pomoci grantu realizován.³² Žáci se tak učí být iniciativní a zajímat se o své okolí.

Mimo projekty můžeme žáky vzdělávat v oblasti architektury také prohlídkami města. V Hradci Králové jsou zpracované Procházky městem od turistického centra, kde si pedagog vybere z třinácti zpracovaných. Pro účely této práce se nejvíce nabízí Procházkový okruh II. a IV. – Salon republiky a Současná architektura, kde se žáci mohou dozvědět bližší informace např. o stavbách Josefa Gočára nebo o Studijní a vědecké knihovně.³³ S podobným cílem vznikl i *Kam?*, Královéhradecký architektonický manuál, jenž nabízí osm stezek po Hradci Králové. Každá trasa se soustředí na určitou sekci architektury, kterými může být vilová čtvrť, historické centrum nebo průmyslová část města.³⁴

Pro účely této práce byla navržena čtyřkilometrová procházka centrem Hradce Králové, při které si může pedagog s žáky prohlédnout stavby již známé z hodin výtvarné výchovy. Kvůli zadání přípravy *Dveře dělají dům* je vhodnější projít městem až po jejím absolvování, aby žáci při tvorbě nebyli ovlivněni reálnými budovami. Při procházce mohou žáci počítat, kolik budov má na fasádě přiznané cihly. Stezka má 13 zastavení:

1. Bílá věž a katedrála sv. Ducha na Velkém náměstí – historické budovy z období gotiky a renesance
2. Dům U Špuláků – dnes obřadní síň, viz *Dveře dělají dům*
3. Galerie moderního umění – secesní budova se sochami Obchod a Úroda, viz *Dveře dělají dům*

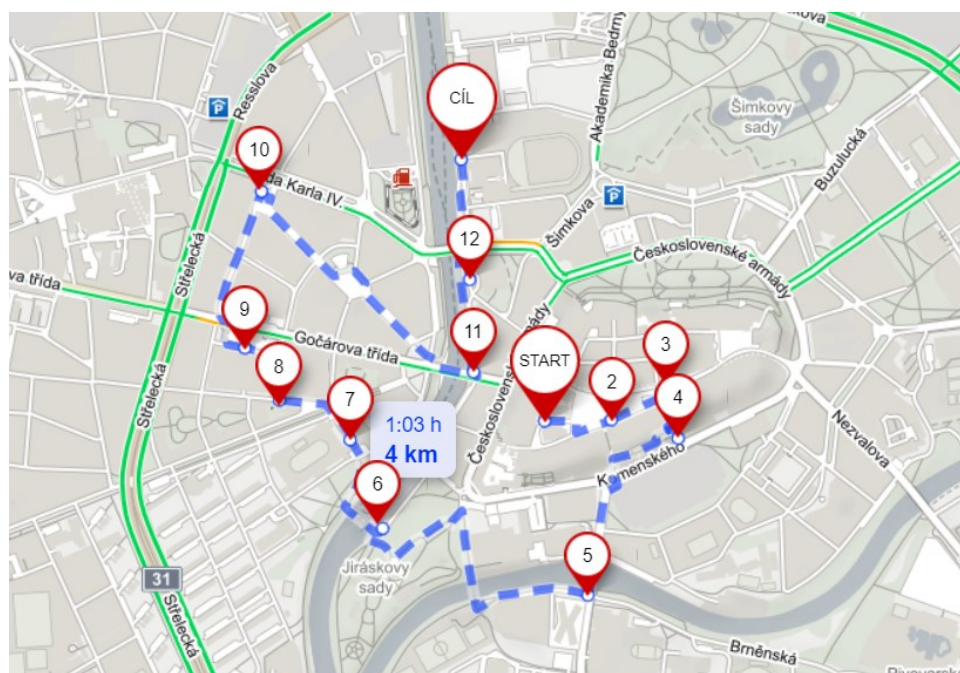
³¹ *Hravý architekt* [online]. 2013 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.hravychitekt.cz/>

³² KOMÁREK, Karel. *Nadace proměny Karla Komárka* [online]. 2006 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.nadace-promeny.cz/>

³³ Procházky městem Hradec Králové. *Hradec Králové: oficiální web* [online]. 2019 [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.hradcekralove.org/prochazky-mestem-hradec-kralove/ds-1817/archiv=0>

³⁴ Objekty. *KAM?: Královéhradecký architektonický manuál* [online]. Hradec Králové, 2020 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/objekt>

4. Gočárovo schodiště – rané dílo Josefa Gočára
5. Studijní a vědecká knihovna od architektů Projektíl – moderní architektura; naproti přes silnici je možné vidět Koželužskou školu od Josefa Gočára
6. Vodní elektrárna Hučák od Františka Sandera – secesní budova, bohatě zdobená fasáda, znak lva držící písmeno G (Gradec = Hradec)
7. Školy od Josefa Gočára – typické využití cihel, prvky funkcionalismu
8. Sbor kněze Ambrože od Josefa Gočára – funkcionalistický kostel, zdánlivě může připomínat loď
9. Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje od Josefa Gočára – figurální reliéf nad vchodem, viz *Dveře dělají dům*
10. Hotel Start (Paříž) – viz *Dveře dělají dům*
11. Dům Viktora Weinhengsta – sgrafitová výzdoba fasády a socha Elišky Pomořanské, viz *Dveře dělají dům*
12. Muzeum východních Čech od Jana Kotěry – ukázka české architektonické moderny s prvky secese (dekorační detaily na fasádě, sochy u vchodu), viz *Dveře dělají dům*
13. Filharmonie Hradce Králové (Sokolovna) – funkcionalistická stavba, viz *Dveře dělají dům*³⁵

Obrázek 13 – Mapa procházky Hradcem Králové. Zdroj: Mapy.cz

³⁵ Objekty. *KAM?: Královéhradecký architektonický manuál* [online]. Hradec Králové, 2020 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/objekt>

4 Praktická část

Vzhledem k citové vazbě na Hradec Králové a vědomí hodnoty tohoto místa jsou náměty do hodin výtvarné výchovy čerpány z místních staveb i urbanismu celkově. Inspirace byla čerpána také od známých architektů, kteří působili v Čechách a na Moravě za posledních sto let. Žákům jsou představeny základy architektury, konstrukce budov, jejich funkce a smysl. Dalším cílem praktické části je naučit žáky vnímat architekturu kolem sebe, zvednout oči a dívat se, hledat ji. Nastínit jim architekturu kvalitní či méně kvalitní, vhodně zasazenou do prostředí, s využitím správných materiálů, se správnou kompozicí a vysvětlit jim, proč jsou některé stavby zdařilé a jiné ne.

V deseti přípravách jsou využity techniky tradiční, jakými jsou kresba pastelkami, kresba černým fixem, tužkou, malba akvarelovými barvami, koláž, ale také techniky méně časté jako prostorová a objektová tvorba i práce s textilem. Jako vhodný materiál je zvolen papír, který plní funkci podkladového materiálu, konstrukce stavby nebo samotného objektu. Kresbu tužkou nebo fixem žáci využijí při soustředění se na detaily, linie nebo celkový tvar stavby. Kresba je doplněna barevným podkladem nebo dokolorováním akvarelovými barvami. Svě pocity mohou žáci promítnout do abstraktní malby akvarelem a své prostorové představy zhmotnit v papírových stavbách nebo konstrukcích ze špejlí.

Ve výtvarné řadě postupujeme od konkrétních úkolů k obecným problémům. Začínáme s žáky architektonickým detailem, pokračujeme přes jednotlivé budovy v obci, celou řadu ukončujeme náměty inspirovanými urbanismem. Žáci si tedy nejdříve projdou funkcemi jednotlivých budov, převážně veřejného charakteru, aby na konci měli všestranný pohled na problematiku stavby města a jeho obytných, rekreačních a komunikačních částí. Není nutné s žáky projít všemi úkoly výtvarné řady. Některé mohou být pro danou třídu i pedagoga vhodnější než jiné, např. u přípravy Město tuší a Vyšivané město. Obě přípravy mají podobný cíl, ale různou realizaci. Některým pedagogům přijde zajímavější práce s textilem, pro jiné může představovat použití provázku a špendlíků příliš komplikací, a tak dají přednost foukání tuše.

4.1 Projektová metoda

Projektová metoda je v dnešní době čím dál běžnější a oblíbenější. Setkáváme se s ní během vyučovacích hodin i v průběhu celého roku. Podle Průchy se jedná o vyučovací metodu, která žáky naučí samostatnosti a praktičnosti. Žáci pomocí ní většinou řeší

problém ze života. Projektové vyučování má často nějaký výsledek, kterým může být výtvarné dílo, referát, divadelní představení aj. (Průcha, 2003) Maňák vidí smysl projektové metody v její komplexnosti a širších praktických dopadech. (Maňák, 2003) Tím se shoduje s pojetím projektové metody Věry Roeselové, která jí také vnímá jako komplexnější a strukturovanější metodu práce s žáky. Podle Roeselové je projektová metoda oproti výtvarné řadě mnohem náročnější na přípravu. (Roeselová, 1997) Tato metoda je východiskem pro výtvarnou řadu, která je stěžejním prvkem této práce.

4.2 Výtvarná řada ve výtvarné výchově

Jednou z klíčových metod uplatňujících se ve výtvarné výchově je projektová metoda, která je realizována formou výtvarných řad a projektů. Zabývá se jimi Věra Roeselová, která uvádí: „*Výtvarné řady jsou poměrně krátké a srozumitelné útvary, které rozvíjejí kterýkoli námět, úsek učební látky nebo výchovný problém.*“ (Roeselová, 1997, s. 30). Oproti tomu výtvarné projekty bývají zpravidla složitější, mají propracovanější strukturu. Tyto metody jsou vhodné při zvolení zajímavého tématu do výuky, které nelze probrat během jedné vyučovací jednotky. (Stehlíková Babyrádová, 2015)

Výtvarné řady můžeme rozdělit dle jejich stavby na výtvarný cyklus, metodickou řadu, tematickou řadu a srovnávací řadu. Tyto typy můžeme mezi sebou i kombinovat a řešit tak s žáky několik řad současně. Výtvarný cyklus se vyznačuje jedním námětem, který je žáky rozvíjen svobodně podle jejich zájmu. Každý žák se k námětu postaví po svém a zpracuje ho svým způsobem, sám si zvolí techniku či konkrétní úkol inspirovaný námětem. Výsledkem výtvarného cyklu je soubor grafických listů žáka bez gradace tématu. (Roeselová, 1997)

Dalším typem výtvarné řady je metodická řada, která naopak graduje. Žáci při řešení různých menších problémů postupnými kroky přecházejí od známého k neznámému. Výsledkem metodické řady je opět grafický list, ve kterém už však můžeme vidět vývoj prací žáka. Žák díky metodické řadě rozvíjí logické myšlení. (Roeselová, 1997)

Tematická řada rozvíjí zadané téma různými směry a snaží se na výtvarné téma nahlížet z mnoha úhlů pohledu, aby ho žáci lépe pochopili. Tematická řada nijak negraduje, ale může časem přerůst do výtvarného projektu. (Roeselová, 1997) V tematické řadě zaměřené na architekturu se žáci zaměřují na dílčí aspekty architektury, kterými může být

světlo v interiéru, prostor, konstrukce budovy, interiér a exteriér budovy, dekorace a detaily staveb, což lze spatřovat právě ve výtvarné řadě zde zpracované.

Posledním typem výtvarné řady je řada srovnávací. „*Učitel v nich sleduje zvolený výtvarně výchovný problém z psychologického, typologického, didaktického, vývojového nebo jiného pohledu a hledá potvrzení nebo vyvrácení svých předpokladů.*“ (Roeselová, 1997, s. 31)

V této práci je spojená tematická řada částečně s metodickou řadou. Jak je zmíněno výše, přípravy zpracovávají téma architektury mnohostranně. Žáci architekturu poznávají skrze různorodé činnosti a postupnými kroky na ní nahlíží často z nových úhlů pohledu. Metodickou řadu v přípravách můžeme spatřovat ve vývoji od detailu stavby až po ucelený urbanistický úkol, kterým je řada zakončena.

4.3 Prostorová tvorba

Součástí výtvarné výchovy je prostorová tvorba, jenž zahrnuje práci s hmotou, modelování, tvarování, prostorové etudy a výtvarné hry. (Roeselová, 1996) „*Prostorová tvorba rozvíjí schopnost hmatového vnímání a prožitku, obohacuje a prohlubuje vztah k povrchu, struktuře, materiálu s jeho charakteristickými vlastnostmi, objemu a prostoru, prostředí.*“ (Pošarová, 2012, s. 21) Prostorovou tvorbu ve výtvarné výchově můžeme v praxi vnímat jako méně dominantní oproti tvorbě plošné. Lze ji nalézt spíše v pracovních činnostech, které jsou často s výtvarnou výchovou spojovány.

Od prostorové tvorby přecházíme k prostorovému citění, které přirozeně rozvíjí definici i prostorové tvorby. „*Prostorové citění navazuje na poněkud jinou zkušenost – na bezděčné a později soustředěné vnímání prostředí, ve kterém žijeme, prostoru, který je nám vymezen nebo který si sami vymezujeme. Hledáme v něm vlastní místo i místo věci kolem nás. Pozorujeme proměny předmětů, které se pohybují či otáčejí nebo vůči kterým měníme stanovisko. K fyzickému vnímání a prožívání prostoru nás nejbližší přivádějí výtvarné akce, tak jako nám vnímání povrchů a objemů přibližují hmatové zážitky.*“ (Roeselová, 1996, s. 146) Prostorová tvorba a prostorové citění jsou důležitou a nedílnou součástí výtvarné výchovy. Jejich využití by mělo být podporováno ve větší míře. Téma architektury si bez prostorové tvorby dokážeme jen těžko představit a v žácích bychom nesnadno probouzeli pochopení pro architekturu pouze plošnou tvorbou. Proto i v této práci jsou postavené některé přípravy na prostorové tvorbě.

4.4 Vývojová specifika žáků školního věku v návaznosti na dětský výtvarný projev

Dítě se nástupem na základní školu stává žákem, kterým přestává být až s ukončením povinné školní docházky. Langmeier uvádí, že podle Matějčka se dají žáci v tomto období rozdělit na žáky mladšího školního věku od 6 do 8 let, žáky středního školního věku od 9 do 12 let a staršího školního věku, jež končí v 15 letech. Josef Langmeier místo toho vynechává pojem středního školního věku a mladší školní věk ohraničuje vstupem žáka na základní školu a začátkem pohlavního dospívání, tedy přibližně od 6 do 12 let. (Langmeier, Krejčířová, 1999)

Období mladšího školního věku by se dalo také nazvat podle psychoanalýzy jako období latence. Zdánlivě je totiž vývoj žáka v tomto věku zpomalený a k žádným velkým změnám nedochází. Ve skutečnosti tomu tak není. Během tohoto období se zlepšuje hrubá i jemná motorika, stále se obohacuje slovní zásoba, žák je pozornější, vytrvalejší, pečlivější, dává důraz na detail, má větší sílu a lepší koordinaci. Tento věk se také může nazývat „věkem střízlivého realismu“, protože se žák přesouvá z naivního pohledu na svět k realistickému až kritickému. Žák chce pochopit svět, dává přednost reálným ilustracím. Přes to, že se žáci mladšího školního věku umí soustředit krátkou dobu, jsou hraví a rychle učenliví. (Langmeier, Krejčířová, 1999) Během tohoto období se výrazně mění postoj žáka k učitelům, kde se z původně vysoké až bezmezné autority učitele přesouvá důraz na názor spolužáků. (Vágnerová, 2000)

Pro tuto práci byli upřednostněni starší žáci mladšího školního věku, protože jejich hrubá i jemná motorika je dostatečně pokročilá, jejich logické myšlení je vyzrálejší. Od 3. třídy žáci začínají chápat abstraktní pojmy, což je pro téma architektury a urbanismu potřebné. Doba udržení pozornosti se od 1. třídy přibližně zdvojnásobila na 20 minut, které lze využít k motivaci žáků. Ti také již ve starších třídách 1. stupně dokáží bezpečně rozlišit rozdíl mezi prvkem a třídou, nadřazenými a podřazenými slovy, což je důležité pro pochopení pojmů.

4.4.1 Výtvarný projev žáků mladšího školního věku

Stejně jako se vývoj lidské osobnosti dá rozdělit do několika stádií, dá se i dětský výtvarný projev rozčlenit na jednotlivé fáze. Hazuková a Šamšula vychází z psychologického vývoje J. Piageta a výtvarný projev rozděluje na 4 velká stádia.

Od období čáranice, přechodu přes prvotní zobrazování se dostáváme až k fázi naivního dětského realismu. (Hazuková, Šamšula, 1991) Ten se vyznačuje typickými prvky dětské kresby jako transparentnost objektů, R-princip nebo obrácená perspektiva. (Uždil, 1974) Po absolvování tohoto stadia se žák dostává do fáze vizuálního realismu. Toto období začíná přibližně v 7-8 letech žáka a končí přelomem 11. a 12. roku života. Vizuální realismus nastupuje společně s vyspělostí myšlení, žáci již zvládají složitější myšlenkové operace a mají tendenci věrně napodobit realitu. Plynule přechází do období krize dětského výtvarného projevu. Myšlení žáků je již na úrovni formálních operací. Žáci začínají chápat abstraktní pojmy, začínají být kritičtí ke svému okolí i k sobě samým. Jsou nespokojeni se svými výtvary, špatně se smířují s nedokonalostí. (Hazuková, Šamšula, 1991) Tato fáze vývoje dětského výtvarného projevu je náročná. V praxi se s ní běžně setkáváme, ale dá se jí předejít správným přístupem a změnou požadavků ve výuce. Můžeme přesunout pozornost z konkrétní kresby na abstraktní malbu nebo z výsledku na proces, jak již ostatně zmínila Kitzbergerová.

4.5 Architektura ve vzdělávání na 1. stupni základní školy

– Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo realizováno kvůli tvorbě příprav výuky výtvarné výchovy pro 4.-5. třídu 1. stupně základní školy. Předmětem dotazníkového šetření je využívání architektury jako tématu ve výuce. Výzkumné šetření představuje časově a metodologicky náročnou činnost, což pro splnění našeho cíle nebylo potřeba. Pro daný účel bylo realizováno pouze krátké dotazníkové šetření, které napomohlo k analýze daného tématu před vyhotovením příprav na hodiny výtvarné výchovy.

4.5.1 Cíle dotazníkového šetření a formulace otázek

Cílem dotazníkového šetření je zjistit, jaký je postoj učitelů a žáků k výtvarné výchově oproti ostatním předmětům jako je český jazyk, matematika a tělesná výchova. Dalším cílem je zjistit závislost vztahu žáků k výtvarné výchově ke vztahu k architektuře.

„Hypotéza není ničím jiným než podmíněným výrokem o vztazích mezi dvěma proměnnými. ... hypotéza je vždy tvrzením, byť i podmíněně formulovaným.“ (Pelikán, 1998, s. 44). Mezi základní hypotézy dotazníkového šetření patří, že mají žáci raději výtvarnou výchovu než český jazyk. Další hypotézou je, že žáci starších ročníků lépe popíší pojem architektura než žáci mladších ročníků a že žáci mají menší znalosti pojmu

architektura než učitelé. Dále se předpokládá, že učitelé s delší praxí využívají téma architektury ve výuce více než učitelé začínající.

4.5.2 Metody dotazníkového šetření

Kvantitativní šetření bylo vybráno kvůli jednoduššímu vyhodnocování. Jako hlavní metoda sběru dat byl vybrán dotazník. Mezi hlavní výhody dotazníku můžeme zařadit snadnou a rychlou administraci, možnost oslovení velkého množství respondentů a zachování jejich anonymity. Nevýhodou dotazníku je možné nepochopení, a tedy nezodpovězení nebo špatné zodpovězení otázky. (Skutil a kol., 2011) Pro potřeby této práce byly vytvořeny dotazníky dva, jeden pro pedagogy a druhý pro žáky 4. a 5. tříd.

Dotazník pro učitele se skládal ze dvou uzavřených otázek, jedné otázky s uzavřeným výběrem odpovědí, jedné otázky škálovací se čtyřmi podotázkami a dvou otevřených otázek. Dotazník pro žáky byl složen ze dvou uzavřených otázek, jedné otázky škálovací se čtyřmi podotázkami a dvou otázek otevřených.

Dotazník pro učitele byl navíc doplněn o úvodní část, kde byla stručně popsána osobnost autora a záměr této práce, protože se vyplňoval online přes službu Google formulář. V dotazníku pro žáky úvodní část chyběla vzhledem k tomu, že byly formuláře rozdávány osobně, tudíž byli žáci seznámeni s touto prací a dotazníkovým šetřením přímo.

4.5.3 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Dotazníkový formulář od pedagogů byl obdrženo od 8 dotazovaných. Žáky bylo vyplněno 42 dotazníků, pro účely práce bylo systematickým výběrem vyselektováno 15 vyplněných formulářů. Byl vybrán každý třetí dotazník.

Výsledky dotazníku pro učitele

První tři otázky dotazníku měly úvodní charakter, cílem bylo zjistit základní profil pedagoga. Z osmi respondentů byly všechny ženy. Ukazuje to i na fakt, že ženy jsou v učitelství 1. stupně zastoupeny v naprosté převaze.³⁶ Z tabulky č. 2 je zřejmé, že dotazované paní učitelky měly ve většině případů bohatou praxi. Odučené roky jsem se snažila rozdělit do pomyslných kategorií – učitelky začátečnice; mladé ale již zkušené

---

³⁶ OECD. *Gender imbalances in the teaching profession*, Education Indicators in Focus, No. 49. OECD Publishing, Paris, 2017 [online]. [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/54f0ef95-en>.

učitelky; zkušené učitelky a učitelky dlouholeté s nejvyšší pravděpodobností prožití syndromu vyhoření. (Polák, 2004) Třetí otázka se dotazovala, v jaké třídě nejčastěji pedagog učí. Každý měl možnost zaškrtnout vícero odpovědí, proto jsem získala od 8 respondentů 23 odpovědí. Z výše zmíněného vychází, že dotazované učí převážně u mladších ročníků v 1.-3. třídě. Při náhledu na jednotlivé formuláře je však patrné, že 4 učitelky učí v nižších ročnících, 3 se soustředí na starší ročníky (4.-5. třídu) a jedna učí všechny ročníky, tedy jednu třídu vede od 1. až do 5. třídy.

Český jazyk se ukázal jako velmi oblíbený předmět pro učitele. Pouze jedna dotazovaná ohodnotila český jazyk známkou 3, tato dotazovaná byla zároveň učitelkou s nejkratší praxí. Průměrná známka pro učení českého jazyka byla 1,25. U matematiky už tak jasné odpovědi nebyly. Respondenti průměrně ohodnotili matematiku na 1,75, tedy hůře než český jazyk. Výtvarná výchova měla stejné hodnocení jako český jazyk, tudíž i průměrná známka je 1,25. Nejrozporuplnějším předmětem byla tělesná výchova, jejíž průměrná známka byla zaokrouhleně 2,88. Tělesná výchova tedy vyšla i jako nejméně oblíbený předmět ze čtyř zmíněných.

První otevřenou otázkou bylo, co si respondenti představují pod pojmem architektura. Nejčastější odpovědi byly stavby, tedy budovy a domy, druhou nejčastější odpovědí bylo prostředí, ve kterém žijeme, a s ním například i krajina či město. Stejně pak bylo zastoupeno stavitelství čtyřmi hlasy jako výtvarné zpracování, do kterého jsem zařadila i slohy, styly či konkrétněji např. klenby, sochy. Byla jsem mile překvapena širokým pohledem učitelů, že vnímají jako architekturu i naše okolí a veškeré stavby i krajinu, která nás obklopuje.

Podle odpovědí na další otázku většina učitelů již využila téma architektury ve výuce. Téma architektury je nejčastěji využíváno ve výtvarné výchově a ve vlastivědě, ve které se přímo probírají některé architektonické slohy během 4. třídy. Jedna z dotazovaných dokonce využívá téma architektury jako motivaci v matematice při vytváření plánů ke krychlovým stavbám.

Z výsledků dotazníku pro učitele můžeme vyčíst, že je architektura jako téma opravdu využívané, a to v několika předmětech. Není však zjistitelné, jak často pedagogové téma využívají. Paní učitelky s nejdelsí praxí využívají téma architektury ve více předmětech

než paní učitelky, které učí méně než 8 let. Český jazyk a výtvarná výchova vychází u učitelů jako předměty oblíbenější než matematika a tělesná výchova.

Výsledky dotazníku pro žáky 4. a 5. tříd

Pohlaví dotazovaných bylo rovnoměrně rozděleno, vzhledem k lichému počtu respondentů se nedalo docílit vyrovnaného počtu. Do 5. ročníku docházelo více žáků, je tedy přirozené, že i jejich zastoupení v dotazníku bylo vyšší. Průměrně žáci hodnotili český jazyk známkou 3, což je velký rozdíl oproti učitelům, kteří hodnotili český jazyk známkou 1,25. Žáci 4. tříd hodnotili český jazyk kladněji než žáci 5. tříd. Děvčata hodnotila český jazyk kladněji než chlapci. Z matematiky vyšla průměrná známka 2,2, je tedy u žáků oblíbenější než český jazyk. Je zajímavé, že je téměř stejně hodnocena u chlapců i dívek. Ve 4. třídě je matematika méně oblíbená než v 5. třídě. Průměrná známka z výtvarné výchovy je 1,73. U 5. třídy je méně oblíbená než u 4. třídy. V 5. třídách byla zastoupena celá škála známek, ve 4. třídě byla nejhorší známka 2. Tělesná výchova vyšla jako nejoblíbenější předmět s průměrem 1,13. Ve 4. třídě všichni známkovali jen číslem 1. V 5. třídě dala dvě děvčata známku 2, zbytek dal také známku 1. Je pozoruhodné, že mezi žáky byla hodnocena tělesná výchova jako nejoblíbenější a mezi učiteli jako nejméně oblíbený předmět.

Nejčastější odpovědí na otevřenou otázku „Co je podle tebe architektura?“ byl návrh stavby nebo domu, případně nákres stavby nebo domu. Někteří žáci jmenovali stavby jako například vilu, mrakodrap, hrad, most apod. Zaujal mě i názor, že architektura je fantazie, barva a tvar, kterou jsem zařadila do pojmů výtvarné výchovy. Někteří žáci 4. tříd si myslí, že architektura je školní předmět nebo název povolání. Na doplňkovou otázku, zda by žáci měli nějaký vlastní nápad do výuky výtvarné výchovy týkající se architektury, 5 žáků ze 4. třídy nenapsalo žádnou odpověď či napsali, že nevědí. 10 žáků odpovědělo. 5 odpovědí z 10 bylo na stavbu modelu, jakéhokoliv, dřevěného, látkového nebo z lega. 4 odpovědi byly ohledně kreslení domu nebo města podle své vlastní fantazie, často se přání týkalo co nejoriginálnějšího domu nebo města. Nejvíce překvapivá odpověď byla jedné dívky z 5. třídy, která by chtěla zkusit namalovat vilu Tugendhat. Tuto stavbu většina jejich vrstevníků znát ani nebude. O to cennější je její zájem o architekturu. Dalo se očekávat, že žáci s malou oblibou ve výtvarné výchově nevyplní poslední, doplňkovou otázku týkající se nápadu do hodiny. Tato domněnka se ukázala jako lichá. 4 z 5 žáků, kteří na poslední otázku odpověděli negativně,

oznámkovali výtvarnou výchovu známkou 1, jen jeden z nich dal výtvarné výchově známku 5.

4.5.4 Závěr dotazníkového šetření

Tvorba dotazníku byla nakonec mnohem složitější, než se očekávalo, nicméně výsledek šetření mile překvapil. Pedagogové používají téma architektury ve výuce více, než bylo předpokládáno. Potvrdila se hypotéza, že učitelé s delší praxí využívají více téma architektury ve výuce než učitelé s kratší praxí. Dále se potvrdila hypotéza, že žáci starších ročníků lépe vysvětlí pojem architektury, protože žáci 4. ročníku často odpovídali, jako by si mysleli, že se jedná o osobu. Nakonec se potvrdila hypotéza, že mají žáci všeobecně raději výtvarnou výchovu než český jazyk.

První část dotazníkového šetření byla zacílena na zjištění oblíbenosti výtvarné výchovy u žáků, v druhé části jsme ověřili, zda náměty připravované pro tuto práci, budou žáky přijaty kladně, neutrálně či záporně. Z výsledku dotazníkového šetření vyplývá, že by žáci rádi vymýšleli originální stavby a ztvárnili objektovou tvorbu, což částečně potvrzuje předpoklady.

4.6 Přípravy na hodiny výtvarné výchovy

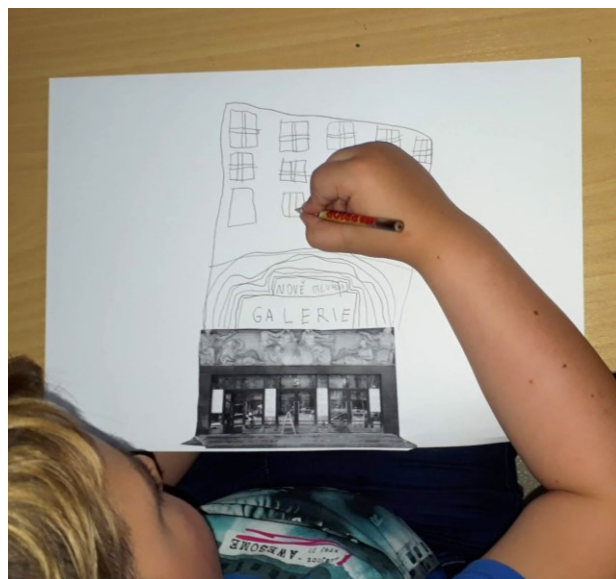
4.6.1 Dveře dělají dům

První příprava na hodinu je věnovaná architektonickému detailu, kterým jsou vchodové dveře stavby. Žáci v hodině výtvarné výchovy poznají dveře historické i moderní. Naučí se je podle určitých znaků rozpoznávat a společně k nim přiřadit i charakteristické rysy fasády domů, do kterých jsou zasazeny. Fasáda domu může být zdobená, může mít malá nebo velká okna, jednoduchá nebo složitá, s kovovými nebo dřevěnými rámy, štukovanou či cihlovou omítkou, sgrafito, sochami či mozaikou. Ke své přípravě jsem se rozhodla využít budovy nacházející se v Hradci Králové např. dveře Galerie moderního umění, Filharmonie Hradce Králové, Bílé věže, Muzea východních Čech, Chrámu sv. Ducha a dalších. Vzhledem k důležitosti ztvárnění jednotlivých detailů jsem zvolila techniku kresby olejovým pastelem nebo pastelkou.

Námět: Dveře dělají dům		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Vchodové dveře budov	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut	
Vzdělávací cíl	Žák dotvoří zbytek budovy podle dveří. Žák zapojí fantazii a tvořivé myšlení při vymýšlení exteriéru. Žák si vybere preferovanou výtvarnou techniku (kresba pastelkami, tuší, olejovým pastelem). Žák rozezná moderní dveře (i budovy) od historických.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme) Umění a kultura (Výtvarná výchova)	
Klíčová slova	Městská budova, stavba, dveře, fasáda	
Pomůcky	Čtvrťka A3, obrázek dveří, lepidlo, nůžky a volitelné výtvarné prostředky	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Kresba pastelkami, olejovým pastelem	
Motivace	Procházka městem nebo virtuální procházka v prezentaci. 	15 min
	<i>Obrázek 14 - Ukázka z prezentace "Dveře dělají dům"</i>	

	<div data-bbox="507 203 1182 638" data-label="Image"> <p>Jak myslíte, že vypadá dům s takovými dveřmi ?</p> <p>Fasáda je: složité z omítky</p> <p>Má okna: složité</p> <p>Množství oken: spousta</p> </div> <p data-bbox="507 660 1182 694"><i>Obrázek 15 - Ukázka z prezentace "Dveře dělají dům" 2</i></p> <p data-bbox="486 719 1206 972">Všimněte si tvaru dveří, klik, prahu, rámu, zdobení fasády, soch na fasádách. Jaké domy jsou přízemní, dvoupatrové, vícepatrové? Má stavba střechu pultovou (rovnou), sedlovou? Má výlohu, vitráž nebo normální okna?</p> <p data-bbox="486 1003 603 1037">Diskuze:</p> <p data-bbox="486 1068 1206 1153">Zdobené dveře jsou u starších nebo modernějších domů?</p> <p data-bbox="486 1184 1050 1218">Odpovídá velikost dveří důležitosti stavby?</p>	
<p data-bbox="279 1543 454 1576">Výklad učiva</p> <p data-bbox="279 1608 454 1641">Zadání práce</p> <p data-bbox="279 1673 454 1706">Vlastní práce</p>	<p data-bbox="486 1256 1206 1402">Po Hradci Králové nafotím dveře různých budov (kostela, nemocnice, muzea, galerie, vily, panelového domu, domu na náměstí, květinářství, ...).</p> <div data-bbox="507 1429 1182 1899" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="507 1917 1182 2002"><i>Obrázek 16 - Ukázka připravených vchodových dveří pro žáky</i></p>	

Obrázek 18 - Žák při kresbě galerie

Obrázek 19 - Žáci dokončují budovu

Obrázek 20 - Práce žáků na téma "Dveře dělají dům"

Obrázek 21 - Výsledné práce žáků na téma "Dveře dělají dům"

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 25. 4. 2019 na Základní škole Habrmanova v Hradci Králové ve 4. ročníku s počtem 24 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

U této hodiny jsem vnímala motivační prezentaci jako velmi významnou pro pochopení tématu a zadání. Byla jsem mile překvapena, jak žáci aktivně reagovali na dotazy, rozumně odpovídali a přemýšleli nad danou problematikou. Jak jsem očekávala, asi polovina žáků využila možnosti výměny fotografie vchodových dveří. Žáci si umístění dveří rozmýšleli, většinou ale vchod umístili doprostřed na spodní část čtvrtky otočené na šířku. Technika kresby olejovým pastelem se příliš neosvědčila, tento materiál nedovoluje žákům zpracovat dostatečně detaily. Ideální možností by nejspíše byla malba akvarelem doplněná kresbou černým tenkým fixem. Během práce jsem žáky obcházela, konzultovala s nimi průběh kresby, směřovala je k zaplnění celé plochy papíru.

Většina žáků práci uchopila správně. Snažila se vchodovým dveřím přizpůsobit zbytek budovy a zároveň do stavby přidat něco originálního ze své hlavy. Jediný žák si vymyslel vlastní budovu a k ní přizpůbil vchodové dveře, které ostříhl a zamaloval na nich sochy, které se ke zbytku budovy nehodily. Někteří žáci podle vchodových dveří budovu poznali a snažili se tomu kresbu přizpůsobit (Galerie moderního umění). Tím se sice ochudili o tvořivý cíl práce, ale zadání neporušili. Žáci, kteří měli za úkol zakomponovat historické portály, často vytvořili zámek nebo hrad, tyto dveře však patřily k Bílé věži.

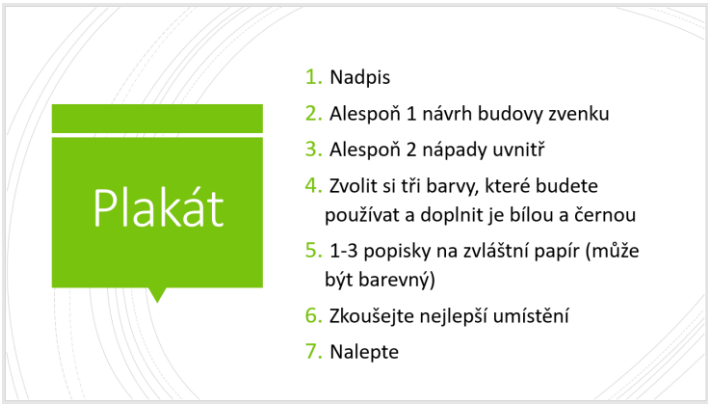

Jako příjemné zpestření závěrečné reflexe fungovala prezentace reálných budov se vchody, které žáci zpracovali.

4.6.2 Vysněná škola

Žáci mají za úkol vymyslet svou ideální školu podle svých přání, důležitou součástí úkolu je však práce ve skupině – v architektonickém ateliéru, žáci jsou náhodně rozděleni a je na jejich komunikačních dovednostech domluvit se na výsledném návrhu školy, jednotné podobě a kompromisu všech nápadů. Pro tento úkol jsem zvolila techniku koláže, která má napodobit reálné výstupy architektonických kanceláří. Žáci zkomponují 3 návrhy školy s různě barevnými papíry a doplní je popisky a názvem nové školy.

Námět: Vysněná škola		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Základní škola	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut	
Vzdělávací cíl	Žák zlepší svou tvořivost při výtvarné práci, žák rozvine své schopnosti imaginace. Žák prostřednictvím výtvarné tvorby uplatňuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace. Žák rozvíjí své komunikační dovednosti.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme) Umění a kultura (Výtvarná výchova) Člověk a společnost (Výchova k občanství)	
Klíčová slova	Architektura, škola, návrh, koláž, plakát	
Pomůcky	Čtvrťka A3, papíry A4 (bílé i barevné), krepový papír, černý fix, pastelky	

Výtvarné vyjadřovací prostředky	Kombinovaná technika – koláž doplněná kresbou	
Motivace	Prezentace a diskuze S žáky rozvedeme diskuzi na téma „vysněná škola“, co by měla taková škola obsahovat, jak by měla vypadat, jak by žáci chtěli trávit přestávky i vyučování. Představím výtvarnou techniku koláže, zdůrazním základní prvky této techniky, promítnu ukázky.	5 min 5 min
Výklad učiva Zadání práce Vlastní práce	 <p>Obrázek 22 - Ukázka z prezentace "Vysněná škola"</p> <p>Žáci se rozdělí do skupinek po 2-3, společně se dohodnou na tom, jak by měla škola vypadat, rozdělí si role – co kdo bude kreslit či psát, vymyslí název školy. Skupinky si vyberou 3 barvy, které budou v koláži dominantní, budou je doplňovat černou a bílou, kreslí návrhy. Výsledné návrhy exteriéru a interiérů budou společně s dalšími tvary papírů či jiných obrázků zkoušet umísťovat na čtvrtku různými způsoby. Nakonec výsledný návrh nalepí a přidají popisky.</p>	10 min 35 min 20 min
Reflexe	Čím je vaše škola jedinečná? Jak se vám pracovalo ve skupině? Co vás na práci ve skupině bavilo? Co byste chtěli do příště zlepšit?	10 min

Hodnotící kritéria	Kompozice koláže, originální nápady, čistota zpracování, komunikace mezi žáky, vstřícnost ke spolužákům.	5 min
--------------------	--	-------

Obrázek 23 - Žáci při tvorbě vysněné školy

Obrázek 24 - Tvorba koláže na téma „Vysněná škola“

Obrázek 25 - Výsledný výtvar "Super škola"

Obrázek 26 - Výsledný výtvar žáků "Colour škola"

Obrázek 27 - Výsledný návrh žáků "Zábavná škola"

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 28. 3. 2019 na Základní škole Habrmanova v Hradci Králové ve 4. ročníku s počtem 21 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Do své výtvarné řady jsem chtěla zařadit různé formy práce s žáky, proto jsem se pro tuto hodinu rozhodla pro práci ve skupinách. Navrhování vysněné školy přímo vybízí ke společné diskuzi mezi žáky, ke spojení mnoha nápadů a z nich vytvoření nové, originální školy. Dle mých očekávání byla hodina hlučnější než obvykle, žáci aktivně diskutovali, někdy pro ně bylo příliš těžké shodnout se na výsledném řešení uspořádání a zaměření školy, naopak příjemná shoda fungovala při výběru barev.

Při pojmenování školy dominovaly anglické názvy jako Cool school, Super school apod. Žáci hojně využívali krepového papíru, který doplňovali běžným barevným papírem, při tvorbě podkladu koláže. Všechny skupinky splnily zadání, někteří žáci se více zaměřili na exteriér budovy, jiní na interiér se speciálními místnostmi jako plavecký bazén s tobogány, místnosti s trampolínami, bufety se sladkostmi či obchody s obuví.

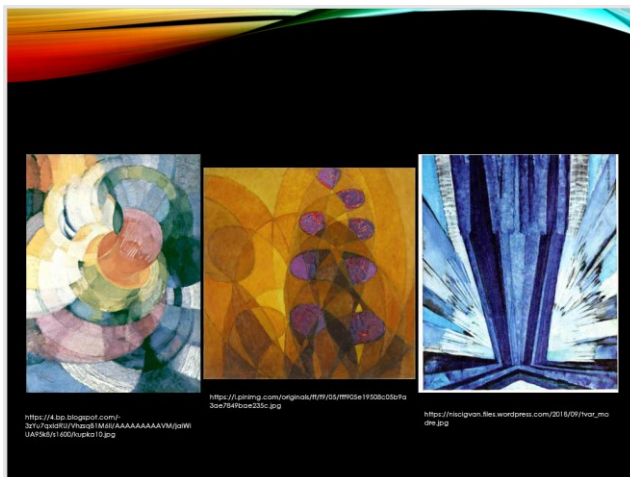
Rezervy této práce vnímám v malé zkušenosti s koláží. Výsledné výtvary nedosahovaly výtvarných kvalit, ale svou funkci splnily. U žáků vzbuzovaly diskuze, jejich díla zůstala živá ještě další týdny. Prezentace prací žáky bavila.

4.6.3 Světlo pro katedrálu

Pro vyvážení dosud konkrétních, kresebných námětů jsem se rozhodla zařadit práci s malbou akvarelovými barvami nebo suchým pastelem a jejím následným osvětlováním baterkou. Žáci budou nejen tvořit, ale také pozorovat a vnímat barevné průniky světla prostorem. Očekávám, že výuka bude pro žáky zážitkem a že se budou po absolvování hodiny více soustředit na světlo v interiéru jak sakrálních prostorů, tak v běžných stavbách.

Námět: Světlo pro katedrálu		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Katedrála sv. Ducha v Hradci Králové	
Třída	4. – 5.	

Časová dotace	90 minut	
Vzdělávací cíl	Žák rozezná barvy příbuzné a opačné. Žák se seznámí s díly Františka Kupky. Žák zlepší svou tvůrčí činnost, žák si rozvine imaginativní schopnosti. Žák bude pozorovat, jak osvětlení mění celkový ráz prostoru. Žák v tvorbě uplatňuje v plošném uspořádání tvary, barvy a další prvky a jejich kombinace.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme) Umění a kultura (Výtvarná výchova) Člověk a společnost (Výchova k občanství)	
Klíčová slova	Architektura, sakrální stavba, prostor, světlo, vitráž	
Pomůcky	Hedvábný papír, akvarelové barvy, štětce, suché pastely, šablona rámu vitráže vystřižená ze čtvrtky A3	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Malba akvarelovými barvami nebo suchým pastelem	
Motivace	Prezentace a diskuze <p>Obrázek 28 - Ukázka z prezentace "Světlo pro katedrálu" - František Kupka</p>	15 min

Obrázek 29 - Ukázka z prezentace "Světlo pro katedrálu" - díla Františka Kupky

Obrázek 30 - Ukázka z prezentace "Světlo pro katedrálu"

Představím žákům v prezentaci spektrum barev, barvy příbuzné a opačné. Budu po žácích chtít příklady takových barev. Dále si tyto poznatky předvedeme názorně na dílech Františka Kupky, následně žákům ukážu příklady interiéru i exteriéru klasických i moderních kostelů s důrazem na vitráže a osvětlení prostoru (románské kostely méně světla, gotické více světla).

<p>Výklad učiva Zadání práce</p>	<p>Každému žákovi připravím formát hedvábného papíru, na který ztvární abstraktní malbu, může se</p>	<p>40 min</p>
--------------------------------------	--	---------------

Vlastní práce	<p>nechat inspirovat díly Františka Kupky nebo využít poznatky z teorie (barvy příbuzné, opačné). Pomocí štětce a vhodných barev vymalují celou plochu.</p> <p>Kdo bude mít hotovou malbu, půjde si před tabuli obkreslit šablonu rámu vitráže na čtvrtku A3, kterou si následně vystřihne a přilepí na vhodné místo na hedvábném papíře. Přebývající hedvábný papír odstřihne. Výsledné práce vystavíme před tabulí, druhý den je pověsíme na okna a budeme pozorovat, jak přes ně prosvítá světlo, zda jejich barevnost ovlivňuje atmosféru prostoru.</p>	20 min
Reflexe	Jaké pocity jste měli, když jste malovali? Líbí se vám výsledná kombinace barev? Zvolili byste příště stejnou nebo jinou techniku (pastel nebo akvarel)?	10 min
Hodnotící kritéria	Práce s barvou či jejím mícháním, originální přístup a zaujetí, komunikace mezi žáky při střídání se u šablony, vstřícnost ke spolužákům, samostatnost při abstraktním malování vitráží.	5 min

Obrázek 31 - Abstraktní podklad vitráže akvarelovými barvami, barevné plochy vedle sebe

Obrázek 32 - Abstraktní podklad vitráže akvarelovými barvami, barevné přechody

Obrázek 33 - Vitráž, barevné plochy bez přechodu

Obrázek 34 - Vitráž s barevnými přechody

Obrázek 35 - Vitráž s vlastním rámem

Obrázek 36 - Vitráž inspirovaná Kupkou

Obrázek 37 - Vitráže v oknech

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 4. 2. 2020 na Základní škole Bezručova v Hradci Králové ve 3. ročníku s počtem 25 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Pro tuto práci jsem nakonec zvolila místo hedvábného papíru papír stříhový, který je průsvitnější. Ocenila jsem i jeho poměrnou pevnost a nemačkavost. Presentace měla velmi motivační efekt, žáci pozorně poslouchali a aktivně se při ní zapojovali do diskuze. Žákům jsem dala na výběr mezi akvarelovými barvami nebo suchým pastelem. Upozornila jsem obě skupiny na úskalí jejich techniky – na míchání barev a hrozbu slítí barev dohromady, omezení používání černé a bílé, lehkost nanášení barev, aby se neprotrhl papír, čistotu prostředí, aby výsledné práce nebyly umazané. Během výuky jsem žáky neustále obcházela, odpovídala na dotazy, nezasahovala přímo do výtvoru, ale snažila se je směřovat správným směrem.

Na malbách suchým pastelem byly často vidět linie od pastelu. Proto jsem žáky učila, jak pastel správně nanést a rozmazat. Někteří žáci se naučili malovat barevné přechody. Ocenila jsem originální přístup k malbě každého žáka, někdo se inspiroval malbami Františka Kupky, někdo se řídil radami používat převážně barvy příbuzné a občas přidat barvu opačnou. Jiní barvy pokládali vedle sebe bez přechodu, někdo doplnil malbu stříkáním barvy. Většina pokusů dopadla velmi zdařile.

Vystříhování šablony rámu vitráže žákům zabralo poměrně hodně času, ale dali si záležet. Na výběr měli dvě šablony. Díky různé rychlosti práce se průběžně u šablon střídali, jeden žák si vytvořil vlastní šablonu, která se povedla nad očekávání.

Tuto hodinu si užili převážně žáci preferující malbu a barevný projev nad lineární kresbou. S výsledky práce jsem byla velmi spokojená. U závěrečné reflexe většina žáků, která použila suchý pastel přiznala, že by příště raději zkusili akvarel, jehož stopa byla sytější a zářivější.

4.6.4 Muzeum v detailu

Stavba Muzea východních Čech od Jana Kotěry je uměleckým dílem české moderny. Proto jsem se rozhodla žáky s touto stavbou seznámit, ne však jen na obrázku, ale být s ní v kontaktu, prohlédnout si jí zblízka, všimnout si detailů linií, tvarů, materiálů. Všechny tyto prvky jsou na stavbě muzea ukázkově zřetelné. Protože žáci rádi pracují s moderními

technologemi i se svým mobilním telefonem, budou smět vybranou kompozici zachytit na snímek, případně až na 5 snímků, kterými je výběr omezen, aby si žáci každou fotografií rozmysleli. Jedním z cílů hodiny je pochopit základní výtvarné prostředky (linii, tvar, materiál, kompozici) až na barvu, kterou nechci, aby se žáci rozptylovali, protože se na ní soustředí většinu hodin výtvarné výchovy. Proto budou žáci fotit s černobílým filtrem. Tento námět by se dal s žáky rozvinout i v další hodině výtvarné výchovy, kdy by žáci svůj nejpreferovanější snímek překreslili uhlím na čtvrtku.

Námět: Architektura jako abstraktní umění		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Jan Kotěra – Muzeum	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut (+ 45 minut)	
Vzdělávací cíl	Žák rozvíjí smyslovou citlivost na vizuálně obrazná vyjádření (fotografii). Žák se seznámí s abstraktním uměním v podání Františka Kupky a Pieta Mondriana. Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, objekty, světlo a stín.	
Vazba na RVP	Umění a kultura (Výtvarná výchova) Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme)	
Klíčová slova	Fotografie, architektura, kompozice, detail, zlatý řez	
Pomůcky	Mobilní telefon, papír, čtvrtka, uhlí	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Fotografie, kresba uhlím	
Motivace	Procházka k Muzeu Východních Čech, prezentace	

	<p>prvky secese a architektonické moderny. Poté budou mít žáci za úkol vyfotit 5 detailů budovy v černobílé. Měli by se zaměřit na linie, tvary, materiál, kompozici.</p> <p>Ve škole vyberou 1 z 5 fotografií, kterou necháme vytisknout (2 fotografie na A4).</p> <p>Další hodinu výtvarné výchovy můžeme s žáky zkusit fotografii přemalovat na čtvrtku buď uhlem, nebo barevně temperovými barvami.</p>	<p>20 min</p> <p>20 min (přesun zpět)</p> <p>(+ 45 min)</p>
Reflexe	<p>Jaké pro vás bylo vyfotit 5 fotografií? Vybrali jste tu nejlepší snadno? Co vás zaujalo na focení detailů? Změnilo to nějak váš pohled na muzeum nebo celkově na architekturu? Nad čím jste přemýšleli, kdy jste fotili?</p>	10 min
Hodnotící kritéria	<p>Kompozice, sebereflexe žáka, zamyšlení se nad tématem a úkolem. Přístup k obtížnému zadání.</p>	5 min

Obrázek 40 - Žákyně při fotografování

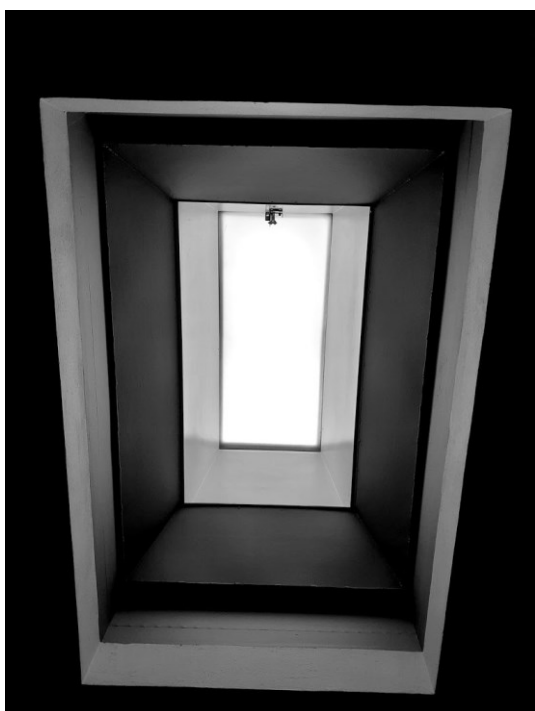
Obrázek 41 - Žákyně při fotografování 2

Obrázek 42 - Ukázka fotografie žáka na téma "Architektura jako abstraktní umění"

Obrázek 43 - Ukázka fotografie žáka na téma "Architektura jako abstraktní umění" 2

Obrázek 44 - Ukázka fotografie žáka na téma "Architektura jako abstraktní umění"

4

Obrázek 45 - Ukázka fotografie žáka na téma "Architektura jako abstraktní umění"

5

Obrázek 46 - Ukázka fotografie žáka na téma "Architektura jako abstraktní umění" 6

Obrázek 47 - Ukázka fotografie žáka na téma "Architektura jako abstraktní umění"

7

Obrázek 48 - Ukázka překreslení fotografie uhlím

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 12. 2. 2020 na Základní škole Bezručova v Hradci Králové v 5. ročníku s počtem 22 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Kvůli nepříznivému počasí nám bylo zamítnuto opuštění budovy, proto jsem místo návštěvy muzea musela vymyslet alternativní plán. Rozhodla jsem se s žáky stejné zadání aplikovat v prostorách školy. Žáky jsem rozdělila do skupin po čtyřech. Měli 15minutový rozchod po škole, museli být po celou dobu v naprosté tichosti a neopouštět skupinku. Jejich úkolem zůstalo pořídit 5 snímků zobrazujících architekturu jako abstraktní umění tak, aby na fotografii nebyly žádné konkrétní předměty, lidi, zvířata ani rostliny.

Na dnešní hodinu jsem byla velmi zvědavá. Nebyla jsem si jistá, jestli žáci pochopí zadání, jestli jim bude téma abstrakce a architektury jasné, ale s výsledky práce jsem moc spokojená. Žáky velmi bavila práce s mobilním telefonem. V běžné výuce jsou mobily zakázané, takže žáci ocenili změnu. Připravila jsem si podrobnou prezentaci o abstraktním umění a s přibližně 20 příklady fotografií, které zobrazují architekturu jako abstraktní umění. Žáky jsem před rozchodem poučila o chování na chodbách během

výuky a při fotografování jsem mezi nimi chodila a dohlížela na klid. Žáci nadšeně fotili, zkoušeli se na chodby dívat z jiných úhlů. Výběr 5 fotografií bych pro některé lehký, pro některé těžší. Někteří žáci mne velmi překvapili vospělostí a rozvinutým citem pro kompozici, byli to žáci, kteří v běžné výtvarné výchově svým výkonem nevyčnívají. O to větší radost jsem z výsledků měla.

Díky tomu, že jsme ušetřili čas na přesunu mezi muzeem a školou, mohli žáci věnovat druhou vyučovací hodinu překreslení fotografie uhlem. Tato část dopadla hůře, než jsem očekávala. Ačkoliv jsem žákům zdůraznila, aby se nyní na fotografii dívali jako na abstraktní dílo a zachovali poměr a směr linií a tvarů, většina prací byla pokřivená vlivem špatného pochopení perspektivy. Cíl hodiny byl splněn.

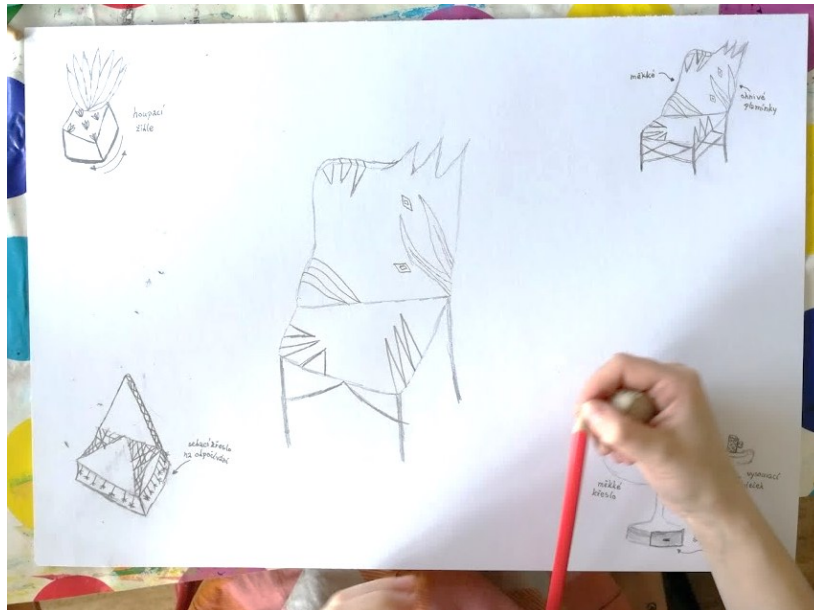
4.6.5 Hotelový interiér

Oblíbenou součástí architektury je interiér, který je námětem další výuky. Karel Hubáček navrhl televizní vysílač a hotel s restaurací na Ještědu, který je velmi specifickou stavbou a vyžaduje si proto i specifický interiér. Žákům představím některé typické interiéry 70. let minulého století a oni budou mít za úkol vymyslet k Ještědu na míru šitý interiér. Někteří žáci mají lepší prostorovou představivost, pro ty bude snadnější ztvárnit například celý vestibul recepce či hotelový pokoj nebo restauraci. Někteří žáci nemají prostorové vidění natolik vyvinuté, pro ty bych měla zadání vymyslet nějaký kus nábytku nebo doplňku do interiéru na Ještědu, např. křeslo, lustr, sochu, postel aj. Pro návrh celého interiéru nebo nějakého předmětu bych zvolila techniku malby akvarelovými barvami, případně doplněnou konturou černým fixem.

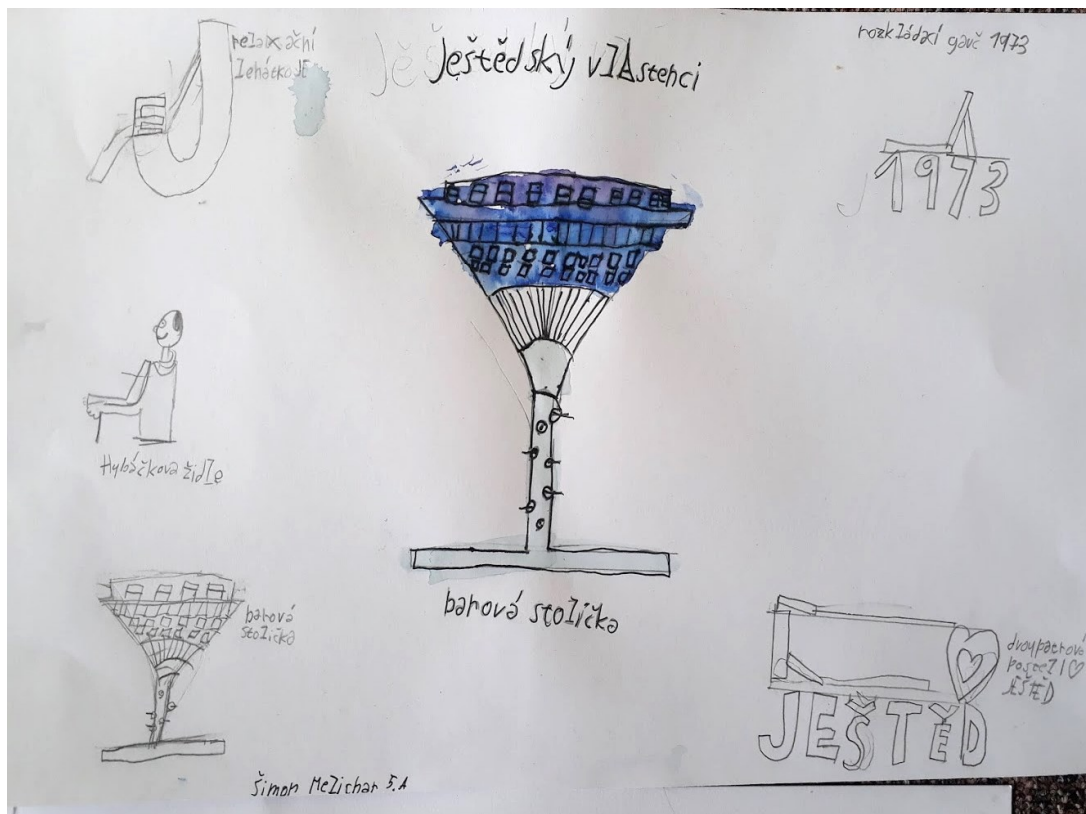
Námět: Návrhy interiéru nebo bytových doplňků do hotelu a restaurace na Ještědu		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Karel Hubáček – Ještěd	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut (+ 90 minut)	
Vzdělávací cíl	Žák rozvine své tvůrčí schopnosti v návaznosti na retro interiér, pokusí se propojit estetiku a funkčnost. Žák v tvorbě projevuje své vlastní	

	<p>životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace. Žák při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.</p>	
Vazba na RVP	<p>Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás)</p> <p>Umění a kultura (Výtvarná výchova)</p> <p>Člověk a společnost (Výchova k občanství)</p>	
Klíčová slova	Architektura, příroda, design interiéru, retro	
Pomůcky	Čtvrťka A3, černý fix, akvarelové barvy, štětce, měkká tužka	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Plošná tvorba – kresba měkkou tužkou, kolorovaná akvarelovými barvami, doplněná černým fixem	
Motivace	Prezentace, ukázky exteriéru Ještědu a interiéru 70. let, knížky o designu (Modern retro interior)	10 min
Výklad učiva Zadání práce Vlastní práce	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start;"> <div style="width: 45%;"> <p>Karel Hubáček</p> <ul style="list-style-type: none"> • Architekt Ještědu • Stavba dokončena 1973 • Ocenění Augusta Perreta <p><small>Zdroj: https://www.architekt.com/galerie/obrazky/karelhubacek.jpg</small></p> </div> <div style="width: 45%; text-align: center;"> <p><small>Zdroj: https://ipaper.at/medie-engin/kapitel/comm-moarchitektur/interior_100_PG529-20190814_010_010</small></p> </div> </div> <p><i>Obrázek 49 - Ukázka z prezentace "Hotelový interiér"</i></p>	

	 <p>Obrázek 50 - Ukázka retro interiéru 70. let z prezentace</p> <p>Žákům ukážu, jak vypadá vysílač na Ještědu a vstupní hala. Zbytek interiéru by jim zůstal skrytý a jejich úkolem by bylo navrhnout vhodný interiér restaurace nebo hotelového pokoje, buď jako celek nebo jednotlivé kusy vybavení (křeslo, lampa, schodiště, ...).</p> <p>Žáci si rozdělí čtvrtku A3 na několik dílů podle vlastního uvážení (min. 2 části). Do nich umístí buď interiérové pohledy nebo samostatně stojící nábytek, případně kombinaci obojího. Žáci nejdříve kreslí několik návrhů tužkou.</p> <p>Následně žáci vyberou nejlepší návrh a předkreslí ho velký tužkou, poté ho vybarví akvarelem a po zaschnutí vytáhnou kontury černým fixem.</p> <p>Po vystavení všech prací a zhodnocení, ukážu žákům, jak ve skutečnosti vypadá interiér restaurace a hotelu na Ještědu.</p>	<p>30 min</p> <p>30 min</p> <p>5 min</p>
<p>Reflexe</p>	<p>Proč sis zvolil právě interiér / konkrétní nábytek? Jak jste spokojeni se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo / nepovedlo?</p>	<p>10 min</p>
<p>Hodnotící kritéria</p>	<p>Zaplnění celé plochy, nápaditost a originalita návrhů, vedení linií fixou, přesnost kreslení pastelkami, zdůvodnění svého návrhu a argumentace žáka.</p>	<p>5 min</p>

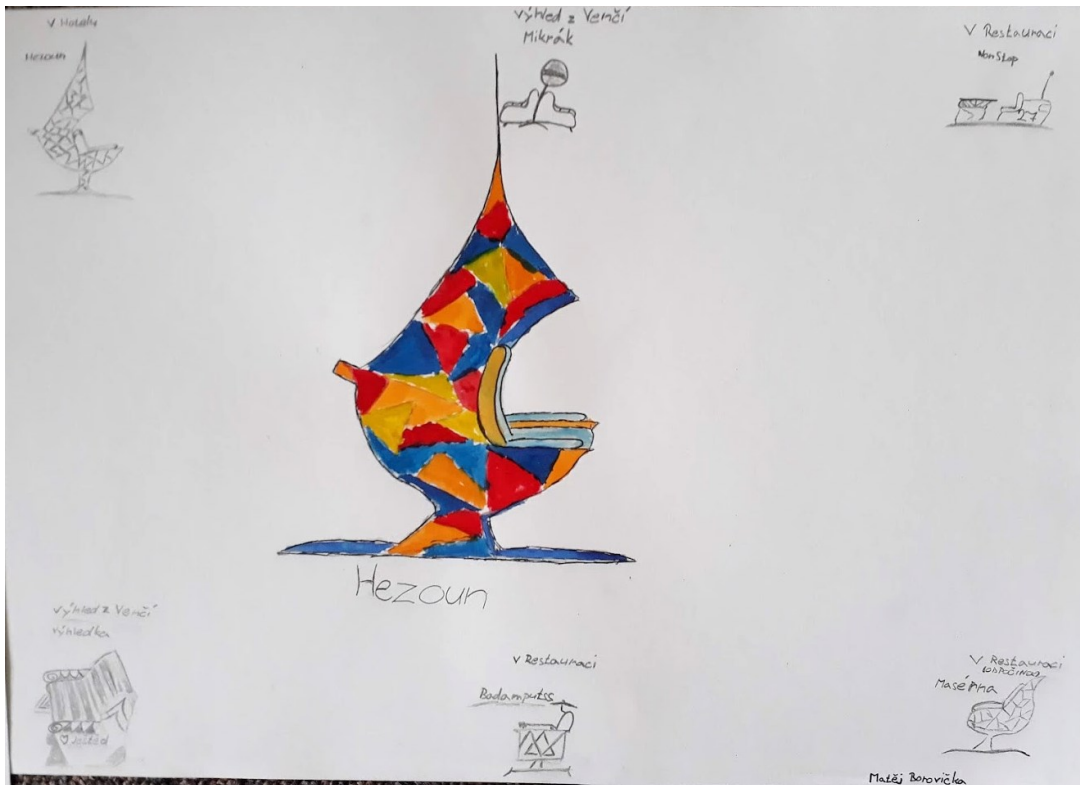

Obrázek 51 - První část úkolu (návrhy)

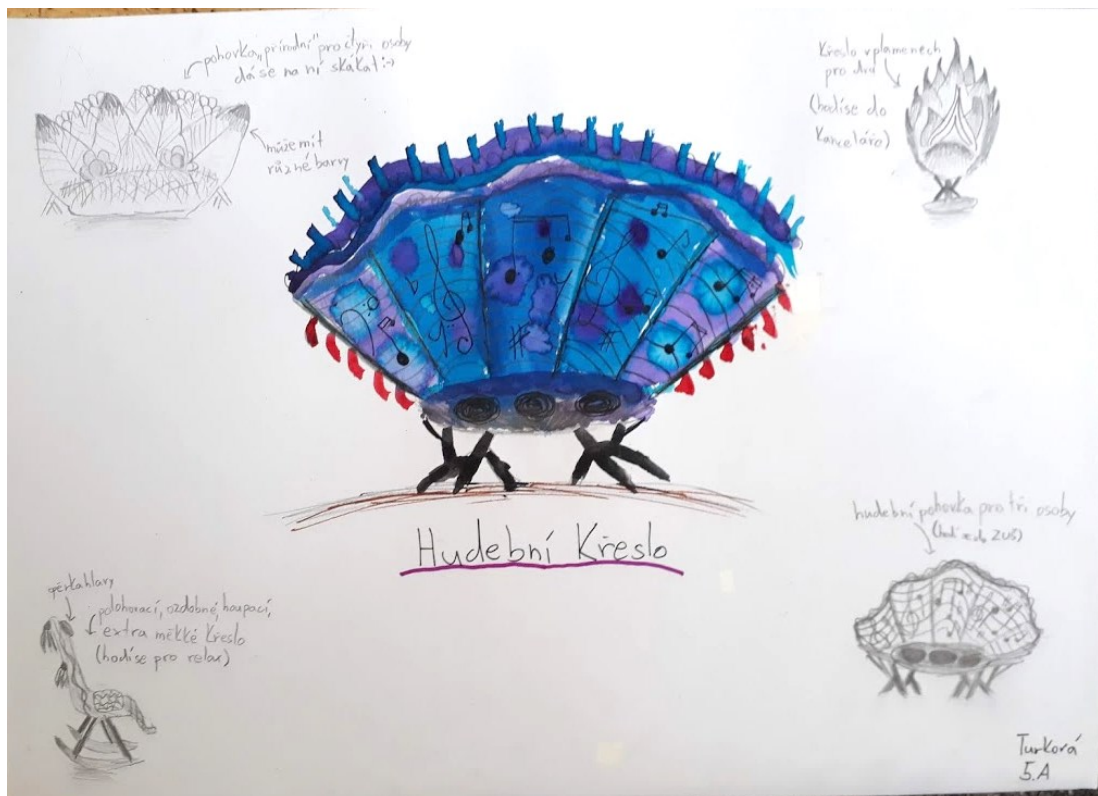

Obrázek 52 - Výsledný návrh barové stoličky "Ještědský vlastenci"

Obrázek 53 - Výsledný návrh křeslo "Hezoun"

Obrázek 54 - Výsledný návrh "Hudební křeslo"

Obrázek 55 - Výsledný návrh kulatého křesla inspirovaného glóbusem

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 29. 1. 2020 na Základní škole Bezručova v Hradci Králové v 5. ročníku s počtem 23 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Tuto přípravu jsem konzultovala se svým učitelem výtvarné výchovy na Základní umělecké škole Střezina v Hradci Králové a shodli jsme se, že zobrazení interiéru je pro žáky 5. ročníku velice náročné. Proto jsem směřovala jejich tvorbu k návrhu nábytku, nejčastěji křesla. Žákům ale zůstalo volné pole působnosti, kdo chtěl, mohl navrhnout výše zmíněný interiér, židli, postel, lustr nebo jakýkoliv jiný prvek interiéru. Žáci poměrně hojně využívali přinesenou knihu *Modern retro interior*, kde jsou zobrazeny moderní interiéry v retro stylu.

Žáci měli za úkol vymyslet několik typů křesel tak, aby se od sebe co nejvíce lišily. Tyto návrhy kreslili měkkou tužkou po obvodu čtvrtky (2-5 návrhů), z nich vybrali ten nejlepší, nejoblíbenější, který zvětšili a nakreslili doprostřed. Hlavní návrh vymalovali anilínovými barvami a po zaschnutí obtáhli kontury a detaily.

Hodina příjemně plynula, většina žáků pracovala pilně a zaujatě. Během výuky jsem obcházela a konzultovala s nimi jejich výtvary, žáci se chodili často ptát a radit se. I přes několikeré upozornění na příliš malé návrhy ztracené ve velkém formátu, měla řada výtvorů spoustu volného prostoru, který nebyl žádoucí.

Ocenila jsem originální návrhy, které byly inspirované 70. lety, Ještědem nebo něčím, co bylo žákům blízké – hudba, příroda, ekologie. Žáci do svých křesel promítli svou osobnost.

4.6.6 Knihovna inspirovaná přírodou

Prostorová tvorba je v rámci výuky výtvarné výchovy na 1. stupni základní školy málo využívána, proto jsem se rozhodla ji zařadit. Jako inspiraci jsem zvolila knihovnu od Jana Kaplického, která svým dynamickým, organickým tvarem přímo vybízí k haptické hře. Žáci pracují s papírem častěji jako materiálem pro koláž, tedy v plošné tvorbě. Papír se dá ale skládáním, nastřiháváním a lepením přeformovat do všemožných tvarů a objemů. Pro objevení možností práce s papírem a rozvoj prostorové představivosti jsem zvolila právě tuto přípravu. Součástí přípravy je představení různého tvarování papíru, ze kterých si žáci tvoří vlastní kombinace pro svou ideu. Dalším smyslem této hodiny je i zprostředkování myšlenky, že stavby nemusí být jen krychlového nebo kvádrového tvaru a že dnešní technologie umožňují postavit téměř cokoliv.

Námět: Knihovna inspirovaná přírodou		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Jan Kaplický – Blob	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	(60 min +) 90 minut	
Vzdělávací cíl	Žák z papíru vypracuje model knihovny inspirovaný přírodou. Žák zlepší svou tvůrčí činnost, rozvine si imaginativní schopnosti. Žák bude pozorovat a porovnávat znaky rostlin, hub a živočichů.	

Vazba na RVP	<p>Člověk a jeho svět (Rozmanitost přírody; Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás)</p> <p>Umění a kultura (Výtvarná výchova)</p> <p>Člověk a společnost (Výchova k občanství)</p>	
Klíčová slova	Architektura, příroda, organika, papír	
Pomůcky	Kartonová deska (20x20 cm nebo 30x30 cm), barevné papíry, obyčejný bílý papír A4, nůžky, lepidlo, tužka	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Prostorová tvorba, práce s papírem	
Motivace	<p>Návštěva knihovny, prezentace, ukázka možností práce s papírem, atlasy zvířat a rostlin k prolistování.</p> <p><i>Obrázek 56 - Ukázka z prezentace "Knihovna inspirovaná přírodou"</i></p>	10 min

	<div data-bbox="555 208 1209 696"> <p>KNIHOVNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak by měla vypadat ideální knihovna? • Jaký by měl být prostor v knihovně? • Co všechno by měla knihovna obsahovat? </div> <p data-bbox="564 719 1209 801"><i>Obrázek 57 - Ukázka z prezentace, knihovny v Hradci Králové</i></p> <p data-bbox="549 831 1225 1081">„Mám pro vás jako pro architektky úkol. V našem městě máme volnou plochu, na které bychom chtěli postavit novou knihovnu. Vaším úkolem bude vymyslet co neoriginálnější. Nechte se inspirovat přírodou.“</p>	
<p data-bbox="277 1464 453 1630"> Výklad učiva Zadání práce Vlastní práce </p>	<div data-bbox="552 1111 1209 1888"> </div> <p data-bbox="580 1906 1193 1989"><i>Obrázek 58 - Ukázka, jak lze skládat a lepit papír k podložce</i></p>	

	<p>Předvedu žákům, jak různě lze papír upevnit na kartonovou desku, aby si tím rozšířili přehled.</p> <p>Hlavním úkolem bude vymyslet budovu knihovny, která bude inspirovaná něčím přírodním – rostlinou, živočichem, houbou nebo nějakou její / jeho částí.</p> <p>Každý žák si na papír načrtne 2-3 návrhy, z nichž si jeden vybere, postaví a nalepí na kartonovou desku.</p>	<p>5 min</p> <p>60 min</p>
Reflexe	<p>Čím jste se inspirovali? Chtěli byste do takové knihovny chodit? Proč jste zvolili tuto barevnou kombinaci? Jak jste spokojeni se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo / nepovedlo?</p>	10 min
Hodnotící kritéria	<p>Reakce na zadání (inspirace přírodou), zda byla práce přírodou opravdu inspirována, za přírodu přímo zobrazovala. Promyšlenost budovy (vchod, osvětlení, využití, originální řešení). Originální přístup k práci s papírem. Samostatnost při práci.</p>	5 min

Obrázek 59 - Rozpracovaná budova inspirovaná přírodou

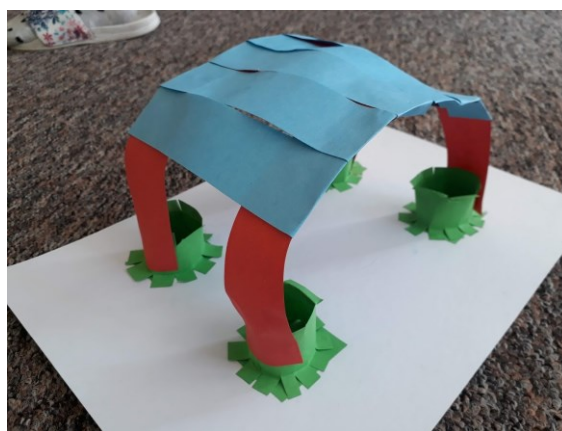
Obrázek 60 - Návrh knihovny inspirované houbou

Obrázek 61 - Detail knihovny inspirované houbou, podpěrné sloupy

Obrázek 62 - Návrh restaurace

Obrázek 63 - Návrh zahradního altánu

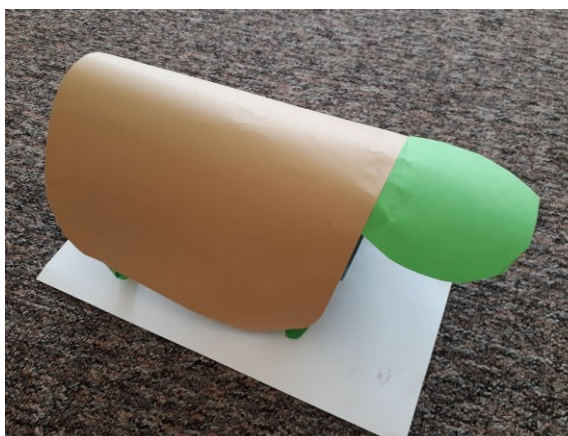

Obrázek 64 - Návrh knihovny s florální tematikou a lehátky

Obrázek 65 - Návrh florální knihovny shora

Obrázek 66 - Návrh knihovny inspirované želvou

Obrázek 67 - Pohled do "želví knihovny" - podpěrný sloup a schodiště

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 5. 2. 2020 na Základní škole Bezručova v Hradci Králové v 5. ročníku s počtem 23 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Výtvarná výchova proběhla v pořádku, někteří žáci obtížně chápali zadání. Chyběla jim jasná ukázka výsledku práce, místo toho viděli v prezentaci jen reálné budovy inspirované přírodou a mnou vytvořenou desku s objekty z papíru, které však sloužily pouze pro představu nikoliv jako výsledný výtvar. Během této výuky se ukázala úroveň mentální vyspělosti žáků, jejich prostorové vnímání a tvůrčí schopnosti. Někteří žáci se opravdu nechali přírodou jen inspirovat, takže pozorovatel mohl jen hádat, co má stavba představovat. Jiní žáci vzali inspiraci doslovně a vytvořili budovu např. ve tvaru kočky, hada nebo pavouka. Přesto však zachovali zadání a o ztvárněném zvířeti přemýšleli jako o budově – vymysleli její funkci, řešili umístění vchodu, osvětlení apod.

Místo kartonu jsme jako podklad využili bílou čtvrtku A4. Při zadání práce jsem upustila od striktního tématu – návrhu knihovny a dovolila jsem žákům navrhnout i jinou veřejnou budovu, výsledkem bylo muzeum, vědecké centrum, botanická zahrada, zahradní altán, restaurace a další. Některé knihovny byly specializované na podmořský svět, jiné na hororovou literaturu. Práce žáků byly až překvapivě čisté a originální. Cíl hodiny byl splněn.

4.6.7 Od špejle po konstrukci

Stavby Evy Jiříčné mají velmi výraznou konstrukci, kterou jsem se rozhodla využít pro tuto hodinu výtvarné výchovy. Žáci pochopí smysl konstrukce stavby, zjistí, jaké spoje drží lépe, jaké hůře, které jsou stabilní a které ne. Pokud by byla možnost, můžeme s žáky využít 3D per nebo Geomagu, které mají některé školy zakoupené do výuky matematiky.

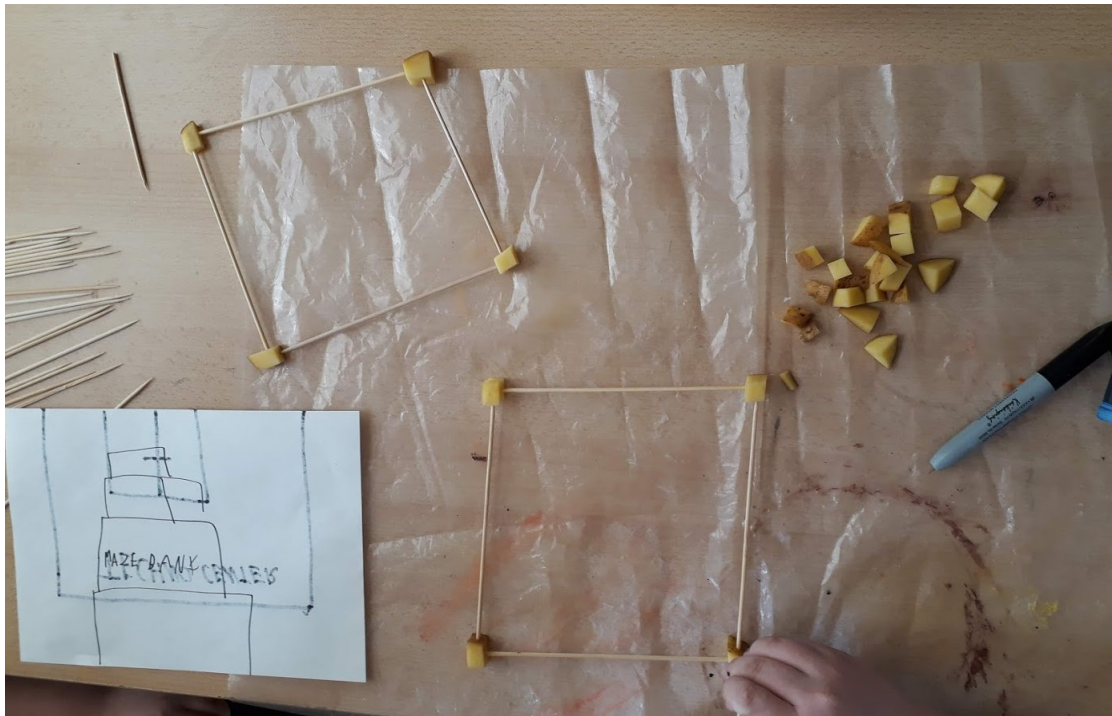
Námět: Stavba budovy inspirovaná oranžerií		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Eva Jiříčná – Pražská oranžerie	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut	

Vzdělávací cíl	Žák rozezná a modeluje jednoduché, souměrné útvary v rovině (i v prostoru). Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás) Umění a kultura (Výtvarná výchova) Člověk a společnost (Výchova k občanství) Matematika a její aplikace (Geometrie v rovině a v prostoru)	
Klíčová slova	Architektura, konstrukce, kostra, prostorová tvorba	
Pomůcky	Špejle, brambory, kartonová deska jako podložka (případně 3D pera nebo Geomag)	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Prostorová tvorba, stavba objektu ze špejlí	
Motivace	Prezentace prací Evy Jiříčné, Pražské oranžerie <i>Obrázek 70 - Ukázka z prezentace "Od špejle po konstrukci" – Eva Jiříčná</i>	10 min

	 <p data-bbox="600 712 1174 792"><i>Obrázek 71 - Ukázka z prezentace "Od špejle ke konstrukci" - Pražská oranžerie</i></p>	
<p data-bbox="280 869 456 902">Výklad učiva</p> <p data-bbox="280 936 456 969">Zadání práce</p> <p data-bbox="280 1003 456 1037">Vlastní práce</p>	<p data-bbox="552 824 1222 1081">Žák dostane do lavice sadu špejlí a kostičky z brambor. Sám si zvolí stavbu (v první řadě věž, rozhlednu nebo vlastní nápad). Žák bude mít volné pole působnosti. Výsledkem bude stavba, která bude samostatně stát.</p>	
<p data-bbox="280 1227 376 1261">Reflexe</p>	<p data-bbox="552 1126 1222 1373">Kam byste takovou stavbu umístili, na nějaké konkrétní místo? Do jakého typu krajiny? Případně k čemu vaše stavba slouží? Jak jste spokojení se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo / nepovedlo?</p>	<p data-bbox="1249 1126 1345 1160">10 min</p>
<p data-bbox="280 1440 520 1473">Hodnotící kritéria</p>	<p data-bbox="552 1417 1222 1496">Stabilita stavby, design konstrukce, výška stavby, čistota provedení a nápadité řešení.</p>	<p data-bbox="1249 1417 1329 1451">5 min</p>

Obrázek 72 – Počáteční zkoušení

Obrázek 73 - Žáci si sami vypracovali návrhy

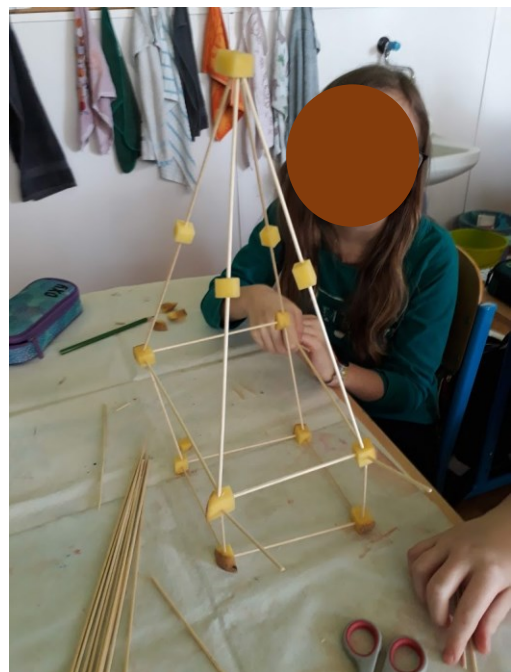
Obrázek 74 - Žáci zkouší různé konstrukce

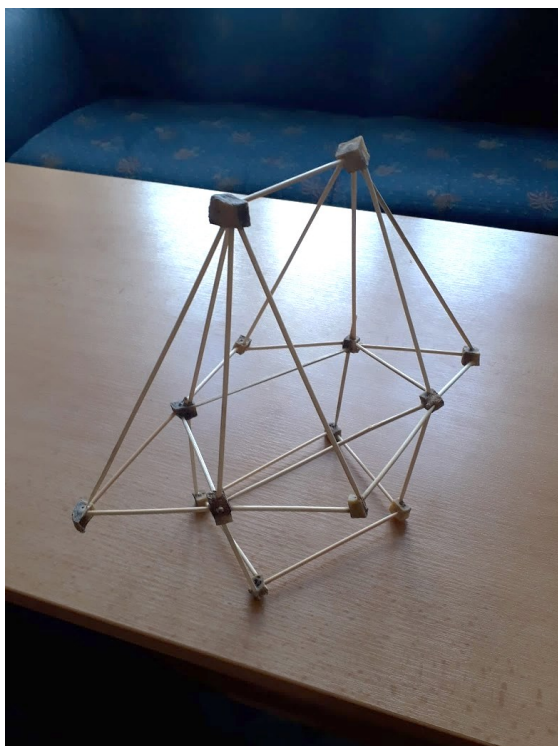
Obrázek 75 - Práce žáků v procesu

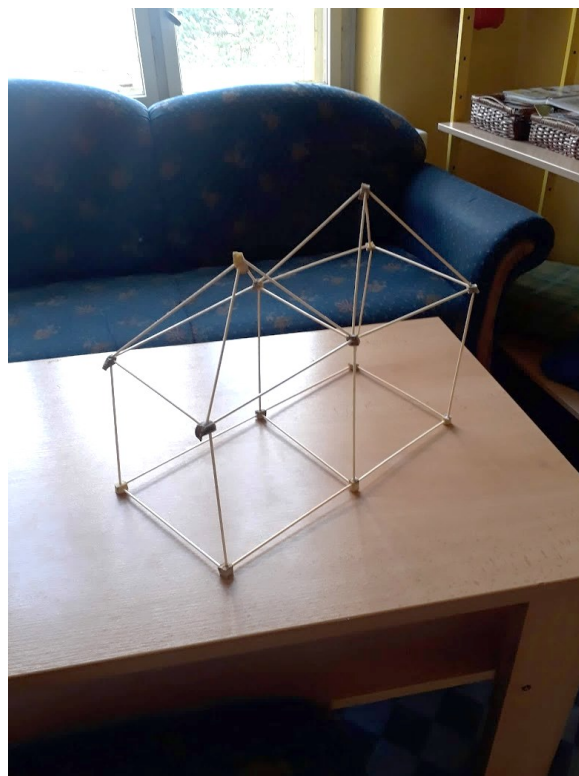
*Obrázek 76 - Zkoušení konstrukce podle
Evy Jiříčné*

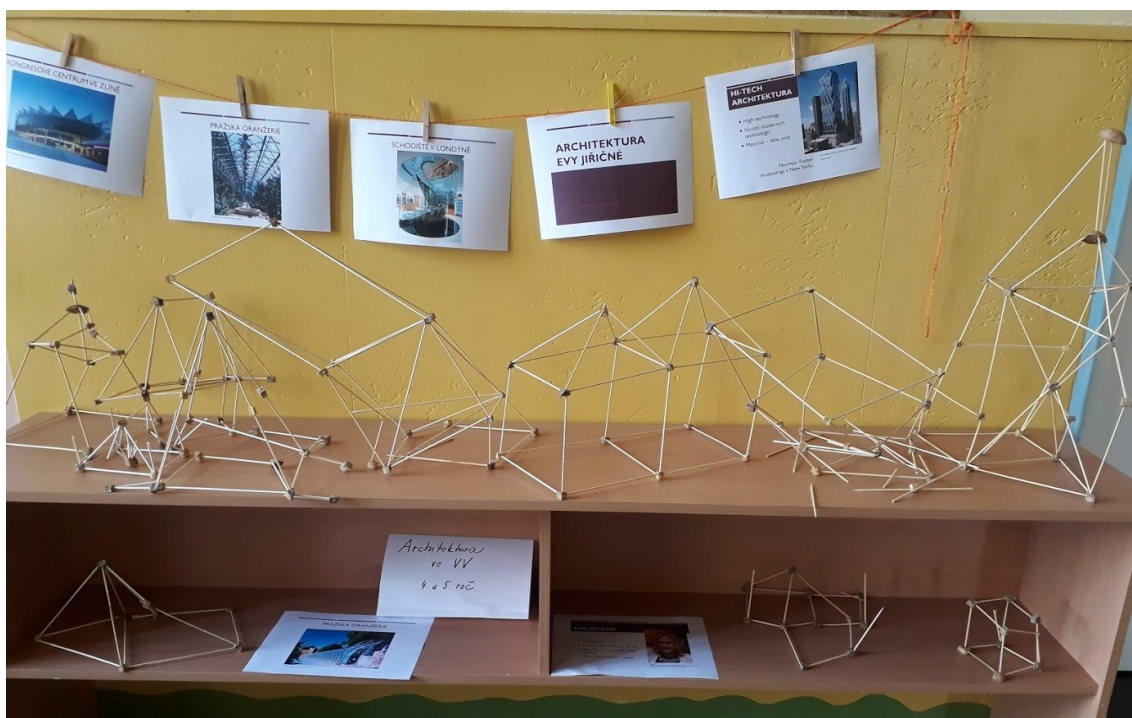
Obrázek 77 - První verze stavby

Obrázek 78 - Výsledný návrh konstrukce budovy

Obrázek 79 - Výsledný návrh konstrukce budovy 2

Obrázek 80 - Práce žáků na téma "Od špejle po konstrukci"

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 27. 2. 2020 na Základní škole v Albrechticích nad Orlicí ve 4. a 5. ročníku s počtem 20 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Jako obvykle jsem žáky motivovala prezentací, kde se dozvěděli o architektce Evě Jiříčné, o jejích stavbách a o architektonickém stylu High-tech. Žákům se prezentace líbila a těšili se na následující práci.

4 balení špejlí jsem rozdělila na přibližně stejně velké části, které si žáci rozdali. Brambory jsem nakrájela na krychličky o straně asi 1 cm. Pro jistotu jsem připravila 3 kg brambor, ale využili jsme nakonec asi jen 1 kg. Před prací jsem žáky poučila, jak co nejlépe zapichovat špejle do brambor a že je vhodné špejle nalámat na menší, stejně dlouhé části. Někteří žáci mé pokyny neposlouchali, a tak si na ně museli přijít sami v průběhu hodiny. Žáci si mohli vybrat, jestli budou pracovat samostatně nebo ve dvojicích. Někdo si vytvořil návrh, někdo tvořil improvizovaně. Nejvíc jsem si cenila originálního přístupu ke stavbě konstrukce a také nabytých zkušeností žáků. Žáci přišli na to, že musí přidat různé podpěry (často úhlopříčné), aby stavba lépe držela. Během výuky jsem žáky neustále obcházela, ptala se jich na záměr a případné řešení problémů.

Ke konci výuky dvě žákyně svou velmi povedenou a propracovanou stavbu zbořily a postavily jednoduchý domek, protože se bály, že úkol nestihnou dokončit. To mě mrzelo, ale bohužel jsem nestihla zareagovat dříve. Vysvětlila jsem jim však, že nejde o dokončení stavby za každou cenu, ale nápady a zkušenosti, které jim práce přinese. Při závěrečné reflexi se žáci shodli, že při této práci bylo lepší pracovat ve dvojici, protože si mohli navzájem pomáhat. Stabilita jednotlivých staveb se prověřila při přesunu na výstavní místo na chodbě. Některé stavby přemístění nezvládly. Do druhého dne tři konstrukce spadly, kousky brambor vyschnutím naprosto ztvrdly.

4.6.8 Město tuší

Při této hodině výtvarné výchovy si žáci zrekapitulují důležité stavby ve městě, ze kterých si několik vyberou, nakreslí je samostatně na papír a vystříhnou. Poté pomocí rozfoukávání tuše po papíře vytvoří komunikační síť. Po zorientování se ve svém novém městě umístí jednotlivé budovy smysluplně na papír. Součástí úkolu je vymyslet název vzniklého města podle toho, co jim „pavučina“ z tuše připomíná, čímž budou rozvíjet svou představivost.

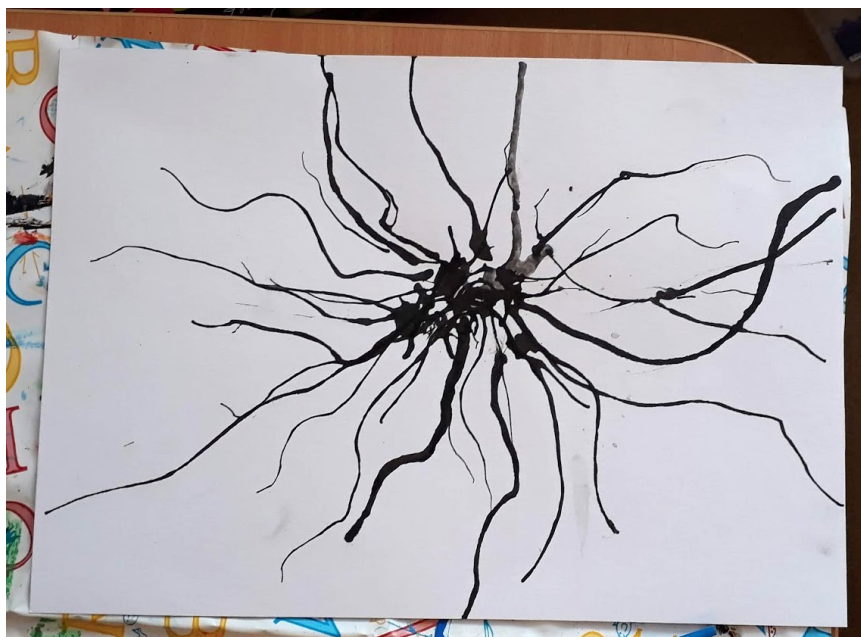
Námět: Vlastní město		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Komunikační síť města	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut	
Vzdělávací cíl	Žák pochopí uspořádání města a využití komunikační sítě. Žák využije své tvůrčí schopnosti při kresbě jednotlivých budov a vymýšlení názvu města. Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme) Umění a kultura (Výtvarná výchova)	
Klíčová slova	Město, silnice, komunikační síť, ulice, trasy	
Pomůcky	Čtvrťka A4, papír A4, tuš, brčko, akvarelové barvy, nůžky, lepidlo	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Kresba a foukání tuší, malba akvarelem, tvorba koláže	
Motivace	Prezentace, diskuze 	10 min

Obrázek 81 - Ukázka z prezentace "Město tuší"

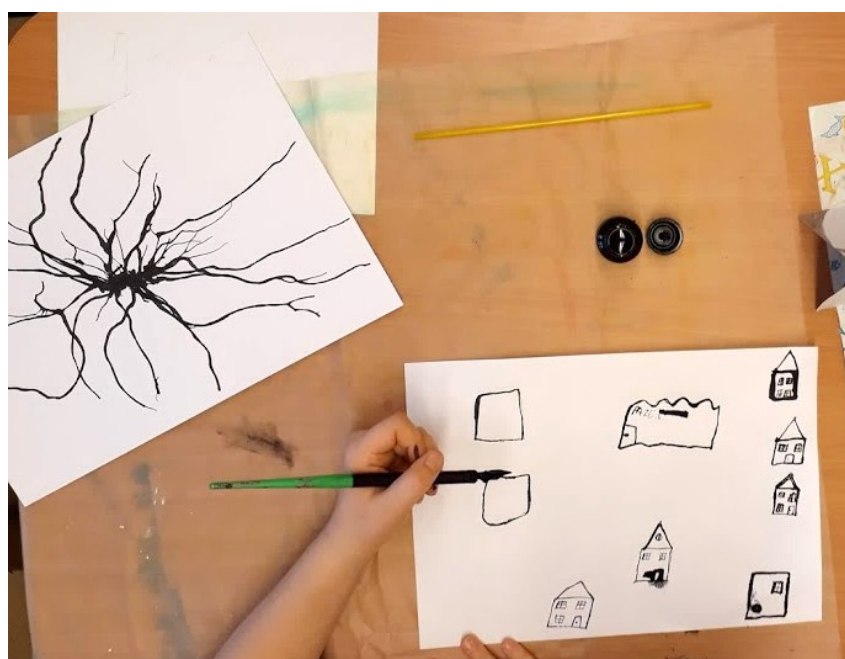
	<p>V prezentaci ukážu žákům mapy různých měst, mezi nimi i hradeckou mapu, ve kterých bude vidět komunikační síť města. Žáci si budou všimnout hlavních dopravních tepen, a že většina z nich míří do centra města.</p> <p><i>Obrázek 82 - Ukázka z prezentace "Město tuší" - mapa Plzně</i></p>	
<p>Výklad učiva Zadání práce Vlastní práce</p>	<p>Následně žáci udělají přibližně uprostřed čtvrtky kaňku tuší, kterou budou postupně brčkem rozfoukávat do všech stran tak, aby vznikla síť (pavučina), ne jednolitá skvrna. Jedna kaňka vydá přibližně na jedno rameno sítě, po rozfoukání udělají žáci opět kaňku v „centru města“. Plán nechají zaschnout.</p> <p>Mezi tím si na papír A4 tuší nakreslí 4-5 budov, o kterých si myslí, že jsou ve městě důležité. Vybarví je akvarelovými barvami, vystříhnou a přilepí na vhodná místa na jejich mapě.</p> <p>Žáci vymyslí název města podle toho, co jim pavučina z tuše připomíná.</p>	<p>25 min 30 min 10 min</p>
<p>Reflexe</p>	<p>Jaké budovy jste si vybrali a proč? Jak jste nazvali své město a proč? Jak jste spokojeni se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo /</p>	<p>10 min</p>

	nepovedlo? Co jste se dozvěděli nového? Rozuměli jste všemu? Bavila vás práce?	
Hodnotící kritéria	Výběr a provedení budov. Čistota sítě, pochopení zadání. Obhájení práce, svého výběru budov. Vysvětlení názvu města.	5 min

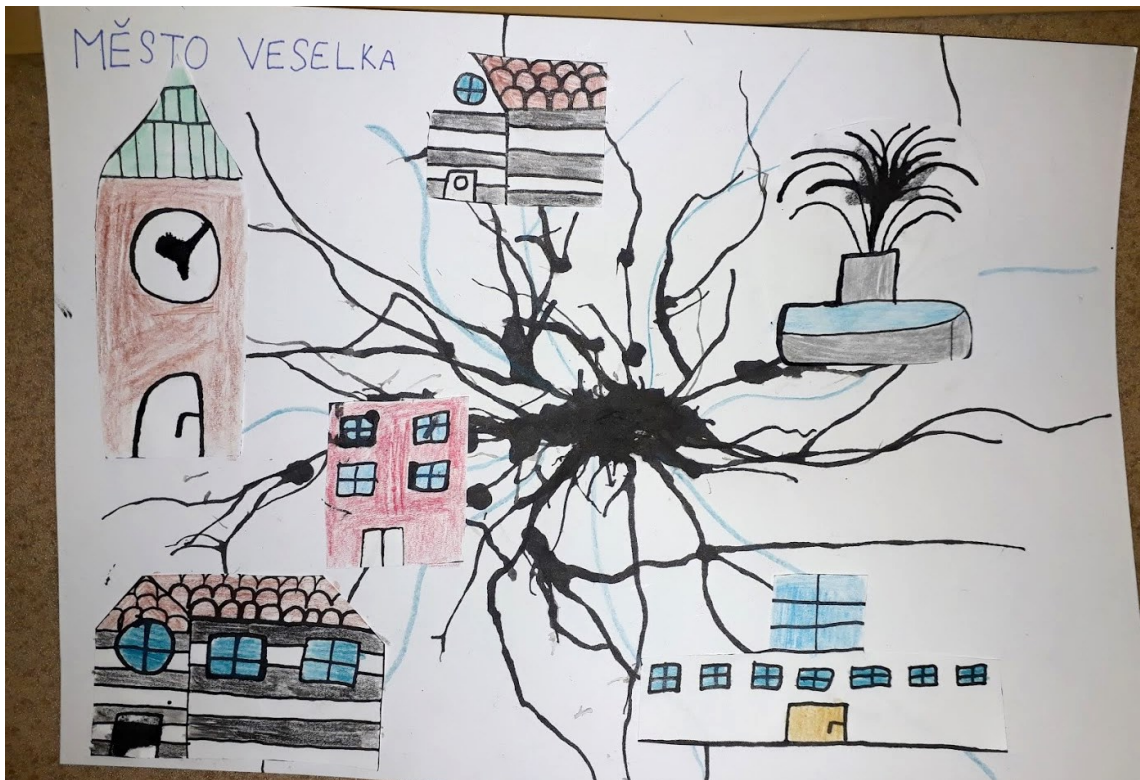
Obrázek 83 - Rozfoukaná tuš

Obrázek 84 - Žák kreslí budovy města tuší

Obrázek 85 - Město Hradec Králové podle žáka

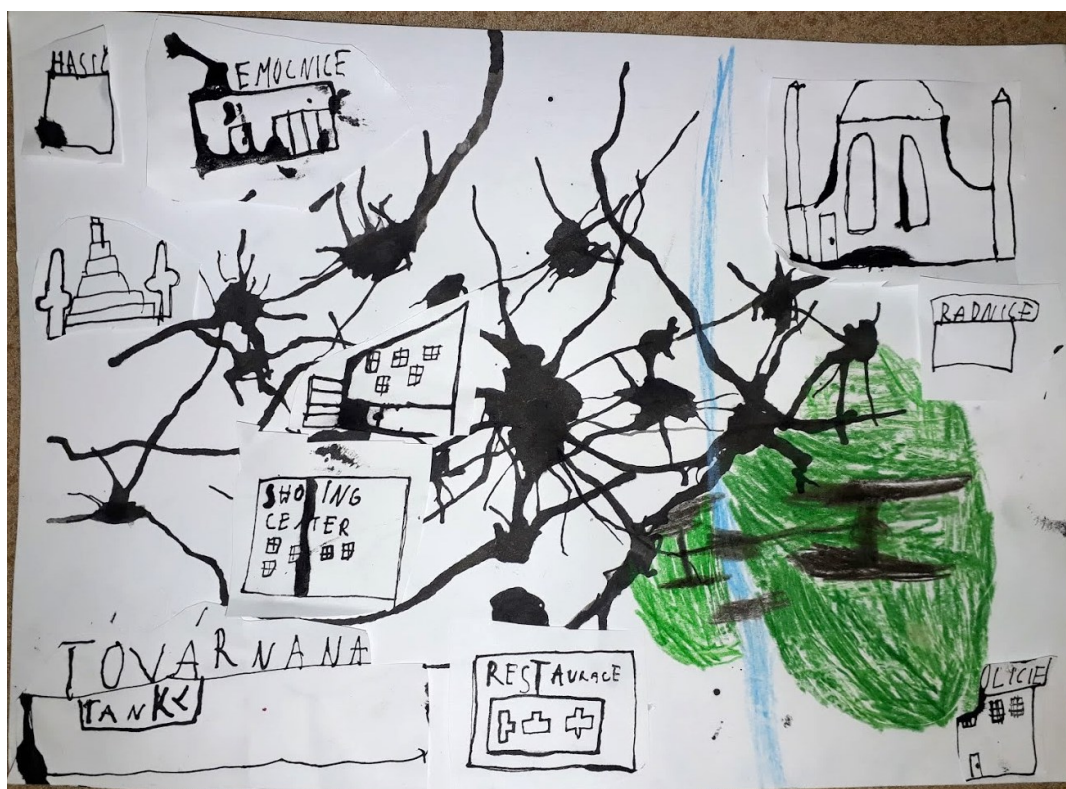

Obrázek 86 - Město Veselka

Obrázek 87 - Město s nemocnicí v popředí,
některá okna jsou černá, protože je noc a nesvíí se tam

Obrázek 88 - Město se speciálními budovami

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 21. 1. 2020 na Základní škole Bezručova v Hradci Králové ve 3. ročníku s počtem 22 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Cíl hodiny byl splněn. Jak je patrné z fotografií, žáci rozvinuli svou představivost při kresbě budov a komponování města, pochopili smysl komunikační sítě, vytvářeli vlastní budovy a stavby. Svou tvořivost uplatnili i ve vymýšlení názvu města, přidání vodního toku nebo zeleně do městských částí. V některých hodinách se obtížněji vymýšlí úkoly pro rychlé žáky, zde se ideálně zařadilo vymyslet více než 5 městských budov. Žáci pracovali velmi zaujatě. Kdyby výtvarnou výchovou nekončilo vyučování, probírali by se spolužáky ještě dlouho konkrétní ulice a křižovatky. Velmi jsem si cenila i nadšení žáků, které výtvarná výchova příliš nebaví, např. jeden z nich se zaujetím mluvil o vesnicích, které se rozprostíraly kolem jeho městečka, ale už zanikly, zůstal z nich jen hrad, který je na kopci. Oceňovala jsem originální přístupy k práci – někdo mapu celou vybarvil, někdo se soustředil jen na linie, někdo si dal záležet na budovách, jiný promýšlel přírodní prostředí.

Jediný problém, který se vyskytl, byl nekvalitní materiál – měkké čtvrtky, které rychle vsakují tuš a propíjí se. Při použití akvarelu se začínají čtvrtky rychle drobit. Dále také nekvalitní tuš, která byla velmi tekutá a napomáhala rychlému vpíjení se do podkladu, takže žáci nestíhali tuš rozfoukávat. Aby se žákům nemotala hlava z dlouhého foukání tuše, zvolila jsem čtvrtku formátu A4.

Při závěrečném hodnocení žáci sami přiznali, že by si příště více dávali pozor na kaňky, někdo by dělal příště menší budovy, aby se mu na mapu lépe vešly.

Paní učitelka kladně zhodnotila můj projev k žákům, názornou gestikulaci i pozitivní přístup k jejich tvůrčím přístupům. Líbila se jí i motivační prezentace spojená s diskuzí a vypsaným pracovním postupem pro zlepšení samostatnosti žáků. Jedinou výtkou bylo uspořádání žáků během závěrečné reflexe, kdy se žáci posadili na zem příliš blízko výtvarům, takže druhá a třetí řada hůře viděla.

4.6.9 Vyšívání města

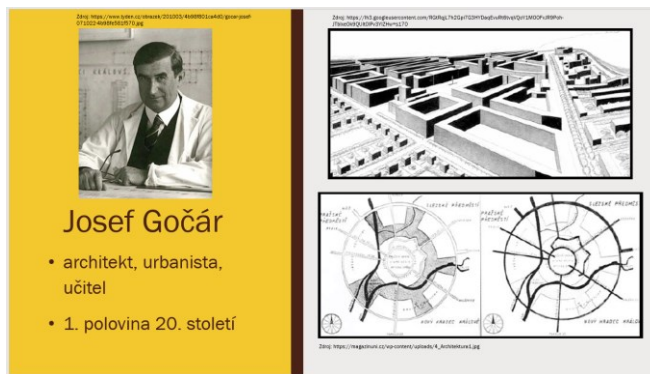
V rámci další přípravy na urbanistické téma jsem se rozhodla zaměřit na trasy aut, cyklistů či chodců, žáci se vcítí do jejich rolí a pomocí barevné bavlnky ztvární jejich

cestování po městě. Tato práce by měla pomoci k pochopení fungování okruhů ve městě a jiných úprav usnadňující cestování. Vyšívání se z výuky na 1. stupni vytrácí, zlepšuje přitom jemnou motoriku, soustředění a trpělivost, proto vnímám práci s přízí jako prospěšnou.

Námět: Město z provázku		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Josef Gočár – Urbanistický plán Hradce Králové	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	45 minut	
Vzdělávací cíl	Žák vytvoří vlastní město z provázku, pochopí jeho uspořádání a využití komunikační sítě. Žák rozvine svou představivost, zlepší jemnou motoriku. Žák bude pracovat s bavlnkou, tedy textilním materiálem. Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás) Umění a kultura (Výtvarná výchova) Člověk a společnost (Výchova k občanství)	
Klíčová slova	Architektura, urbanismus, město, provázek, komunikační síť	
Pomůcky	Kartonová deska (20x15 cm), tužka, špendlíky, bavlnky, modrá akvarelová barva, štětec, voda	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Malba akvarelem na čtvrtku A4, vyšívání jako textilní tvorba	
Motivace	Prezentace, interaktivní ukázka města na Google Maps, cvičení na ICT (symboly budov), diskuze	10 min

Obrázek 89 - Ukázka z prezentace "Město z provázku"

Obrázek 90 - Ukázka z prezentace "Město z provázku" -
Josef Gočár

Město

1. K názvům budov přiřaď vhodný symbol:

- a. Květinářství – květina
- b. Pekařství - _____
- c. Pošta - _____
- d. Restaurace - _____
- e. Lékárna - _____
- f. Řeznictví - _____
- g. Hodinářství - _____
- h. Zlatnictví - _____
- i. Cukrárna - _____

Obrázek 91 - Ukázka cvičení na ICT – symboly budov

V prezentaci ukážu žákům mapy různých měst, mezi nimi i hradeckou mapu, ve kterých bude vidět komunikační síť města. Žáci si budou všimnat

	hlavních dopravních tepen a že většina z nich míří do centra města. Zmíním Josefa Gočára jakožto hradeckého urbanistu. Žáci na ICT doplní symboly.	
Výklad učiva Zadání práce Vlastní práce	Žáci se domluví a ve dvojici na čtvrtku vyznačí modrou barvou tok řeky (může tam být i soutok, případně rybník). Promyslí si (pro ně) důležité budovy ve městě, každý si zvolí minimálně pět, které nakreslí na zvláštní papír, vystříhnou je a přišpendlí na mapě. Vcítí se do role auta/kola/chodce, které veze svého majitele z domu např. do práce, do obchodu, do divadla, na návštěvu k tetě a zpět domů. U svého domu přivážou provázek ke špendlíku a vydávají se na cestu, u každé zastávky obkrouží dvakrát špendlík a pokračují dál. Žáci se při práci střídají, každý má svou barvu bavlnky. Výsledkem práce bude cestovní záznam dvou bavlnek.	25 min
Reflexe	Myslíte, že je cestování po vašem městě jednoduché? Chtěli byste v takovém městě bydlet? Chybí vám tam něco? Bavila vás práce? Jak se vám pracovalo ve dvojici?	5 min
Hodnotící kritéria	Trpělivost při práci, invence, schopnost komunikace a spolupráce.	5 min

Obrázek 92 - Přišpendlování budov

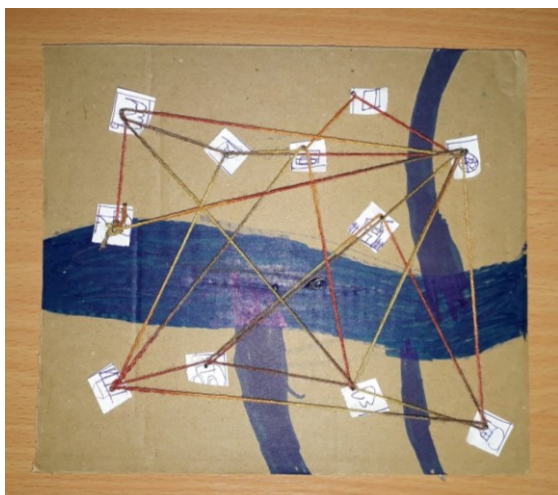

Obrázek 93 - Žák při kresbě budov

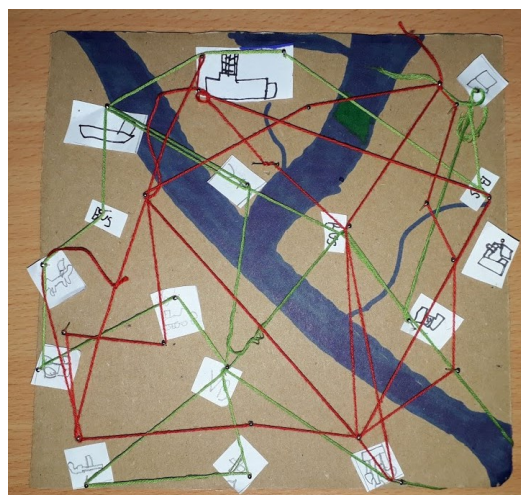

Obrázek 94 - Žák při "cestování autem"

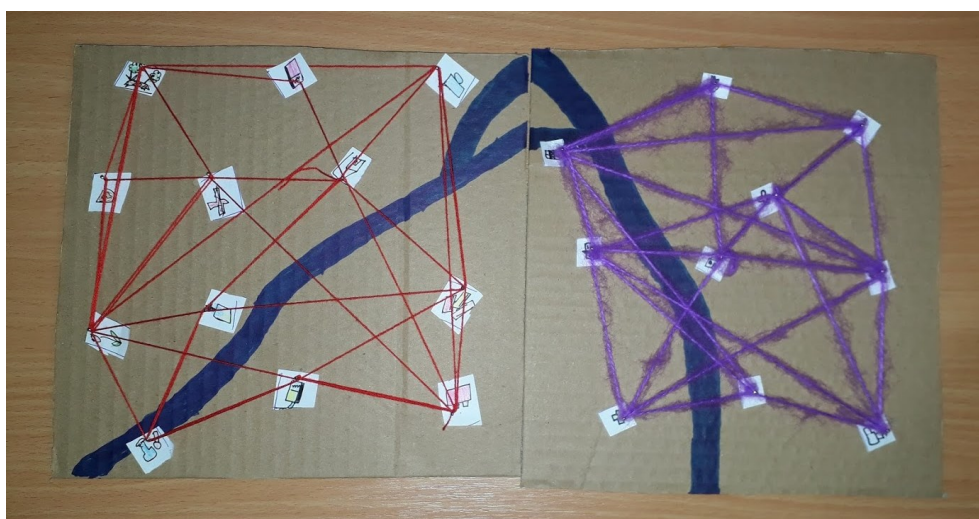

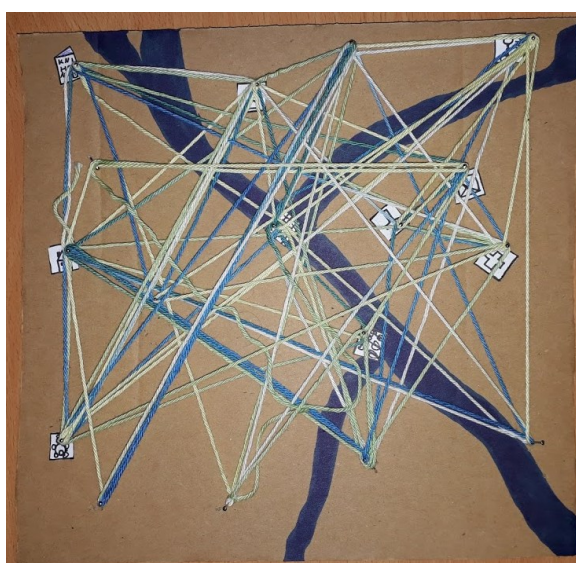
Obrázek 95 - Práce prvního z dvojice

Obrázek 96 - Práce dvou žáků

Obrázek 97 - Sprátelená města dvou spolužáček

Obrázek 98 - Město z provázku

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 11. 2. 2019 na Základní škole Bezručova v Hradci Králové ve 3. ročníku s počtem 19 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Na hodinu jsem si připravila pro každého žáka přibližně čtvercovou, kartonovou desku přibližně o straně 15 cm a tašku plnou bavlnek a klubíček vlny. Kdo chtěl, mohl pracovat ve dvojici. S žáky jsme nejdříve probrali plány měst, kde se města začínala stavět a jak jsou důležité cesty (silnice, chodníky, cyklostezky). Zaobírali jsme se i důležitými budovami ve městě.

Žáci si následně sami vybrali přibližně deset budov, které ve svém městě chtějí mít. Nejčastější byl rodinný dům, škola, obchod, kostel a nemocnice. Žáci ke každé zvolené budově vymysleli speciální symbol, který poté vystřihli a připravili k budoucí mapě. Dalším krokem byla kresba vodních toků (řek, potoků, rybníků). Kvůli nedostatku času jsem zvolila jako výtvarný prostředek modrý fix místo akvarelových barev, protože pastelka by na kartonu nebyla dostatečně viditelná a akvarelové barvy by dlouho schly. Žáci si umístili symboly na mapu a připevnili je špendlíky. Celkem nám stačily 3 balení špendlíků. Žáci si vybrali bavlnku nebo vlnu podle vlastního vkusu, přivázali ji k symbolu svého domu. Vázání uzlů dělalo žákům občas problém, naštěstí si pomáhali ve dvojicích. Někteří žáci rychle přišli na správnou techniku vázání bavlnky kolem špendlíku, jiným to trvalo déle. Výsledkem byly nakonec různě husté komunikační sítě.

Práce žáky velmi bavila, tvořili si při vázání vlastní příběhy, proč jedou na daná místa v takovém pořadí. Výsledná díla vypadala poskládaná vedle sebe efektivně. Některé žákyně si nakreslily tok řeky tak, aby svá města mohly spojit (viz Obrázek 97).

4.6.10 Třídní město

Poslední a závěrečnou přípravou je tvorba třídního městečka, kde si žáci všechny dosud nabyté znalosti zrekapitulují a využijí při práci. Žáci budou mít za úkol vymyslet jedno město, kde každý dostane na starost jednu budovu nebo veřejný prostor (park, hřiště, sportoviště, koupaliště atd.), pro snadnější komunikaci jsou žáci rozděleni do architektonických týmů, kde každá skupinka má na starost postavit přiřazenou čtvrť. Všechny městské čtvrti spojuje centrální náměstí.

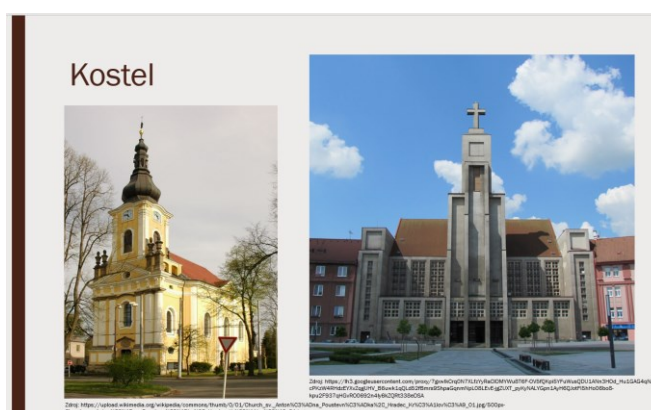
Námět: Třídní město		
	Charakteristika	Poznámky
Téma	Tvorba vlastního města	
Třída	4. – 5.	
Časová dotace	90 minut	
Vzdělávací cíl	Žák uplatní vlastní zkušenost a fantazii. Žák výtvarně zpracuje papírovou krabici v budovu ve městě. Žák si uvědomí důležité budovy ve městě, pochopí uspořádání města. Žáci budou pracovat společně, zlepší svou komunikaci ve skupině.	
Vazba na RVP	Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme) Umění a kultura (Výtvarná výchova)	
Klíčová slova	Město, budovy, služby, urbanismus	
Pomůcky	Kartonové krabice (od čaje, rýže, ...), barevný papír, balicí papír jako podložka, černý tlustší fix k vyznačení silnic a ulic, výtvarné pomůcky na vyzdobení domů (karton, černý fix, pastelky/fixy), lepidlo, nůžky	
Výtvarné vyjadřovací prostředky	Kresba fixem, pastelkou, prostorová tvorba s papírem	
Motivace	Prezentace: mapy měst, různé části měst, Josef Gočár jako architekt a urbanista	10 min

Obrázek 99 - Ukázka z prezentace "Třídni město"

Diskuze:

Jak vznikala města v průběhu historie? Co se stavělo nejdříve? Co bývá v centru města? Náměstí – rynek. Nádraží bývá v centru nebo na kraji města? Historické budovy bývají v centru nebo na kraji města? Jaké budovy (jaká prostranství) by měly být ve městě? (Škola, nemocnice, hotel, nádraží, radnice, panelový dům, bytový dům, kostel, park, pekárna, restaurace, cukrárna, lékárna, kadeřnictví, masna, butik, obuvnictví, drogerie, ovoce a zelenina, železářství, zlatnictví, galerie, kino, divadlo, policie, hasiči, banka, muzeum, hřiště, květinářství, ...)

Obrázek 100 - Ukázka z prezentace "Třídni město"
- historický x moderní kostel

<p>Výklad učiva Zadání práce Vlastní práce</p>	<p>Já budu starosta, vy všichni jste architekti a stavitelé. Každá skupina má své architektonické studio. Prostor města rozdělím do 6 přibližně stejně velkých</p>	<p>10 min</p>
--	--	---------------

	<p>částí, které očísloji, vylosuji skupiny žáků k daným číslům. Skupiny žáků budou mít za úkol vytvořit přiřazené budovy a umístit je do ulic, které si sami vymyslí a pojmenují. Uprostřed města bude (jak už jsem si řekli) náměstí, ke kterému se budou všechny ulice sbíhat. Ulice mohou a nemusí být navzájem propojené.</p> <table border="1" data-bbox="555 591 1203 1167"> <tr><td>Radnice</td><td>Květinářství</td></tr> <tr><td>Kostel</td><td>Pekařství</td></tr> <tr><td>Škola</td><td>Drogerie</td></tr> <tr><td>Hotel</td><td>Ovoce a Zelenina</td></tr> <tr><td>Nádraží</td><td>Restaurace</td></tr> <tr><td>Policie</td><td>Zlatnictví</td></tr> <tr><td>Hasiči</td><td>Cukrárna</td></tr> <tr><td>Pošta</td><td>Kadeřnictví</td></tr> <tr><td>Banka</td><td>Hračkářství</td></tr> <tr><td>Muzeum</td><td>Lékárna</td></tr> <tr><td>Knihovna</td><td>Řeznictví</td></tr> <tr><td>Divadlo</td><td>Hodinářství</td></tr> <tr><td>Galerie</td><td>Butik nebo Obuvnictví</td></tr> <tr><td>Vila</td><td>Panelový dům</td></tr> </table> <p><i>Obrázek 101 - Tabulka promítnutá na tabuli, určená k přehlednému rozdělení budov</i></p> <p>Každý žák si vybere jednu budovu, kterou udělá z krabice, může a nemusí ji doplnit názvem. Hodí se dát nápis na muzeum / panelový dům / květinářství / policii / galerii?</p> <p>Nezastavěným částem města skupiny žáků vymyslí účel – park, hřiště, koupaliště, ... Jména ulic zapíší na silnici.</p>	Radnice	Květinářství	Kostel	Pekařství	Škola	Drogerie	Hotel	Ovoce a Zelenina	Nádraží	Restaurace	Policie	Zlatnictví	Hasiči	Cukrárna	Pošta	Kadeřnictví	Banka	Hračkářství	Muzeum	Lékárna	Knihovna	Řeznictví	Divadlo	Hodinářství	Galerie	Butik nebo Obuvnictví	Vila	Panelový dům	<p>40 min</p> <p>15 min</p>
Radnice	Květinářství																													
Kostel	Pekařství																													
Škola	Drogerie																													
Hotel	Ovoce a Zelenina																													
Nádraží	Restaurace																													
Policie	Zlatnictví																													
Hasiči	Cukrárna																													
Pošta	Kadeřnictví																													
Banka	Hračkářství																													
Muzeum	Lékárna																													
Knihovna	Řeznictví																													
Divadlo	Hodinářství																													
Galerie	Butik nebo Obuvnictví																													
Vila	Panelový dům																													
<p>Reflexe</p>	<p>Jak jste postupovali při práci? Vybrali jste ke své budově vhodnou krabici? Jak jste se ve skupince domlouvali? Jak jste spokojeni se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo /</p>	<p>10 min</p>																												

	nepovedlo? Co jste se dozvěděli nového? Rozuměli jste všemu? Bavila vás práce?	
Hodnotící kritéria	Čistota celkového výsledku, nápaditost vytvořené budovy a zda je poznat určená budova. Přístup k ostatním spolužákům, snaha vyjít si navzájem vstříc, umět se přizpůsobit. Pozitivní přístup k přiřazené budově, schopnost vyjít s tím, co kdo má.	5 min

Obrázek 102 - Žáci při tvorbě vlastní městské čtvrti

Obrázek 103 - Rozdělování města

Obrázek 104 - Tvorba budovy

Obrázek 105 – Hračkářství

Obrázek 106 - Tvorba třídního města

Obrázek 107 - Třídní město

Obrázek 108 - Třídni město 2

Reflexe odučené jednotky:

Hodinu jsem odučila 4. 4. 2019 na Základní škole Habrmanova v Hradci Králové ve 4. ročníku s počtem 19 žáků za přítomnosti třídní učitelky.

Vzhledem k tomu, že součástí motivace byly kromě prezentace, také pracovní listy a práce s interaktivní tabulí, byla příprava na tuto hodiny nejvíce časově náročná. Žáci si během motivace a úvodu práce ujasnili základy urbanismu, jaké budovy jsou veřejné, jaké symboly se u některých budov používají, jaké budovy nechybí v žádné obci. Žáci spolupracovali a diskutovali se mnou. Pro lepší organizaci tvorby jsem naše budoucí město rozdělila na stejně velké části, které obklopovaly centrální náměstí. Chtěla jsem tím docílit snadnější komunikaci mezi žáky i napodobení reálného zadání města ve stylu „tady máte prostor, který je třeba smysluplně zastavět“. Práce ve skupinkách probíhala příjemněji než u předešlých hodin, žáci se spolu snažili vyjít, pomáhali si s lepením, domlouvali se na rozmístění budov. Bylo znát, že žáci nejsou zvyklí pracovat s papírem, chyběli jim základní návyky při lepení, jako ohýbání papíru, správné nanášení lepidla.

Ocenila jsem, že žáci nevymýšleli jen budovy, ale také zelená prostranství jako např. park. Myslím, že jsem podcenila motivaci k tvorbě originálních budov, protože většina z nich měla ve výsledku kvádrový tvar, přesně podle krabice, ze které byly vyrobeny. Jedinou

stavbou s věží byl kostel. Budovy se sedlovou střechou byly jen dvě. Žáci do města zakomponovali dva kruhové objezdy, čímž náhled na město oživil.

Pokud bych stejný námět odučila se svou vlastní třídou, dala bych žákům za úkol týden před výukou chodit po městě, pozorovat budovy. Aby žáci vnímali, jak vypadají obchody, jak restaurace, jak úřady, jak kulturní památky a jak jsou vyplněná volná prostranství.

4.7 Reflexe výtvarné řady

Výuka byla odučena na Základní škole SNP, Základní škole Bezručova a Základní škole Habrmanova v Hradci Králové a na Základní škole v Albrechticích nad Orlicí ve 3.-5. ročnících v roce 2019 a 2020.

S žáky se celkově pracovalo velmi dobře. Motivace nebyla těžká, žáci byli nadšeni prezentacemi a zajímavými fotografiemi, které v ní byly. Během hodin se ukázalo, jak jsou žáci zvyklí pracovat. Část z nich byla nesamostatná a často se mě chodila ptát na instrukce. Příčinu spatřuji ve známkování a kritice předchozích prací některými pedagogy. Žáci se tak ze strachu z neúspěchu stále doptávali a svému názoru na vlastní výtvar nepřikládali důležitost. To jsem se během své praxe snažila změnit. Neustále jsem žáky ujišťovala, že jde především o jejich pocit z dobře odvedené práce. V průběhu hodin bylo znát, jak se žáci přestávali bát říkat vlastní názor a vymýšlet nová řešení. U některých tříd bylo zjevné, že nejsou zvyklí pracovat ve skupinách nebo ve dvojicích, jiné třídy naopak krásně spolupracovaly. Dříve jsem špatně snášela, pokud některý žák nebo skupina žáků práci nezvládla. Během odučení výtvarné řady jsem ale zjistila, že se pokaždé najde nějaký žák, kterému se práce nevyvede nebo ji nestihne. Dnes se soustředím na druhou část třídy, která si práci užívá a z výsledku jsou nadšeni oni i já.

Paní učitelky mi vždy vycházely vstříc. Byly mi nápomocné, pokud bylo potřeba, obcházely žáky se mnou a konzultovaly, případně mírně pomáhaly. Přispěly tak k příjemné tvořivé atmosféře.

Negativně mě překvapila kvalita výtvarných prostředků a pomůcek. Čtvrtky byly velmi měkké, příliš savé. Akvarelové barvy měly často nízký pigment. Tuše se rychle vsakovaly, jak byly tekuté.

Jednotlivé odučené hodiny byly velmi různorodé. Ačkoliv jsem se více bála technik, které jsou neobvyklé (jako prostorová tvorba a fotografie), dopadly právě tyto techniky nad

očekávání. Oproti tomu hodiny, při kterých se běžně kreslilo nebo malovalo na čtvrtku, nebyly tak záživné nebo zajímavé, alespoň dle mého názoru.

Jako slabší bych ve výsledku ohodnotila přípravy *Podle dveří poznáš dům*, *Vysněná škola a Hotelový interiér*. U dveří byly zvoleny špatné prostředky – olejový pastel byl na detaily budovy příliš nepřesný. Vysněná škola žáky velmi bavila, ale koláže nepůsobily výtvarně zdařilé. Pro příště bych s žáky více probrala tvorbu koláže a zaměřila se na technické zvládnutí výtvarného postupu. Při práci na hotelovém interiéru, konkrétně na návrhu nábytku, bylo úžasné vidět, jak žáci přemýšlí a zkouší vymyslet co neoriginálnější kus. Výsledný návrh bohužel také nedosahoval výtvarné kvality. Žáci často kreslili návrhy malé. Tužka se jim rozmazávala, takže byla čtvrtka zamazaná. I přesto ale věřím, že žáky práce obohatila.

Naopak velmi mile mě překvapily výsledky prací *Světlo pro katedrálu*, *Architektura jako abstraktní umění*, *Město tuší* a *Knihovna inspirovaná přírodou*. Během malování abstraktní barevné kompozice do vitráže se mohli prosadit žáci, kteří nemají dobře zvládnutou jemnou motoriku a hůře zvládají kresbu detailů. Žáci se během malby přestali bát neúspěchu, což jsem brala jako velký úspěch. Měla jsem radost, že se žáci neustále vraceli k mapám města (kresba tuší) ještě 14 dní po realizaci. Scházeli se u nich o přestávkách a řešili různé budovy a fungování města. To by měl být jeden z cílů výtvarné výchovy – aby výtvarné práce žáků žily dál, aby se k nim žáci chtěli vracet, aby probouzely diskuzi. Využití fotografie a abstraktního umění jsem brala jako experiment, nebyla jsem si jistá, jestli žáci pochopí zadání a zvládnou ho zpracovat. O to větší bylo mé překvapení, když jsem viděla, s jakým zápalem žáci fotili a s jakými výsledky přicházeli. U knihovny a ostatních budov inspirovaných přírodou jsem u žáků viděla nejdříve neporozumění tématu, obávala jsem se, jaké výtvary odevzdají. Naštěstí většina z nich během práce pochopila, co mají dělat a výsledné návrhy budov byly skvělé. Ocenila jsem, že žáci sami přicházeli s nápady, jak budovu podepřít, aby byla stabilní. Stejný efekt měly i konstrukce ze špejlí.

Uvědomila jsem si, že žáky často podceňujeme. Ale právě díky vysokým nárokům se budou posouvat a rozumově růst. Věřím, že citlivé zvyšování překážek bude rozvíjet jejich myšlení i tvořivost a probudí v nich chuť bojovat s problémy a řešit je.

Závěr

Jedním z cílů této práce bylo zmapovat téma architektury ve školství, konkrétněji v prostředí 1. stupně základní školy. Teoretická část práce se zaměřila na základní aspekty, které ovlivňují současnou výtvarnou výchovu, a snad tím i nastínila její stav. Podařilo se ověřit, že je architektura jako námět do výtvarné výchovy opomíjená, a to především v kurikulárních dokumentech (RVP ZV). Na druhou stranu je důležité podotknout, že RVP ZV by měl nabízet prostor reagovat na aktuální témata ve vzdělávání. Je proto otevřený natolik, aby zůstal stále aktuální, a učivo se mohlo přizpůsobit současným trendům a směrům bez nutnosti jeho úpravy.

Knižní tituly pro děti a mládež týkající se architektury jsou publikovány čím dál častěji a stávají se dostupnější pro žáky a pedagogické pracovníky, kteří je mohou ve své praxi využít. Zdají se být kvalitní a pro žáky zajímavé. Co se týče metodik pro výtvarnou výchovu na 1. stupni, není jich mnoho. Bohužel jsou hůře dohledatelné, ale i přes starší datum vydání jsou stále kvalitní. V tomto odvětví však spatřuji prostor pro rozvoj a realizaci nových metodik pro učitele 1. stupně základní školy.

Co mne překvapilo, byla náročnost poměrně jednoduchého dotazníkového šetření. Jeho organizace, ale také správná formulace otázek a vyhodnocování, bylo nakonec mnohem složitější, než jsem předpokládala. Dotazníkové šetření nebylo stěžejní částí práce, ale pomohlo při získání objektivnější náhledu na současnou situaci, při vymýšlení příprav a realizování výuky výtvarné výchovy.

Výsledkem praktické části je výtvarně didaktická řada v podobě deseti vyučovacích celků, které byly ověřeny v pedagogické praxi. Výstupy diplomové práce je možno považovat za uspokojivé. Těšilo mě nadšení žáků, a to jak v motivační části, tak při samotné tvorbě i závěrečné reflexi. Doufám, že se mi podařilo vzbudit v nich zájem o architekturu, který v nich zůstane i v budoucích letech. Věřím, že moje snaha pootevřít žákům pomyslné dveře do světa architektury, nebyla marná a že budou žáci nazírat na svět trochu jinýma očima.

Závěrem bych ráda dodala, že doufám, že tato práce bude třeba jen malým přínosem mým kolegům, ať už studujícím či pracujícím, buď jako inspirační zdroj nebo pramen informací, které je obohatí v jejich profesním životě. Záměrem předkládané diplomové práce bylo představit architekturu jako nosné a podnětné téma pro výtvarnou výchovu.

Architektura je oblast rozvíjející žáka v mnoha směrech, ať už se jedná o rozvoj jeho prostorového vnímání či výchovu k ohleduplnosti a respektu ke svému okolí nebo k zodpovědnosti za své chování. Tato práce by tak měla být pomyslným manuálem pro pedagogy, kterým se nedostává dostatek zdrojů k dané problematice.

Seznam použité literatury a zdrojů

Tištěná literatura

ALTARRIBA, Eduard a Berta BARDÍ I MILÀ. *Objevujeme architekturu*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada, 2019, 47 s. ISBN 978-80-271-2475-6.

CIKÁNOVÁ, Karla. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. 17 s. ISBN 80-86039-70-6.

COLE, Emily, ed. *Průvodce architekturou*. Praha: Svojtka & Co., 2008. ISBN 978-80-7352-976-5.

DIVIŠ, Miroslav. *Nástin vývoje architektury v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Grafoprint Plus, 1999.

DUŠEK, Ondřej a Karolína JIRKALOVÁ. *K čemu jsou architekti*. 1. vyd. Praha: jakost, 2018. ISBN 978-80-270-2710-1

DVOŘÁČEK, Petr. *Moderní architektura*. Praha: Levné knihy KMa, 2005. Architektura českých zemí. ISBN 80-7309-288-5.

DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Výtvarná výchova pracovní sešit pro 1.-3. ročník*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1996. ISBN 80 85808-46-3.

DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Výtvarná výchova na prvním stupni II*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1998. ISBN 80 85808-59-5.

EXLER, Petr. *Využití projektové metody ve výtvarné výchově s artefietickými postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 127 s. ISBN 978-80-244-4620-2.

FULKOVÁ, Marie. *Když se řekne...vizuální gramotnost*. Výtvarná výchova: časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002, 42(4), s. 12-14. ISSN 1210-3691.

HÁJEK, Václav. *Architektura: klíč k architektonickým slohům*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 229 s. Stavitel. ISBN 80-7169-722-2.

HANUŠ, Jiří. *Architektura v dvourozměrném prostoru*. Výtvarná výchova: časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní. Praha: Pedagogická fakulta University Karlovy v Praze, 2011. sv. 3-4. ISSN 1210-3691.

HAZUKOVÁ, Helena a Pavel ŠAMŠULA. *Didaktika výtvarné výchovy I*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-368-5.

HAZUKOVÁ, Helena a Pavel ŠAMŠULA. *Didaktika výtvarné výchovy II*. Praha: Karolinum, 1986. ISBN 17-363-85.

HÖCKER, Christoph. *Architektura*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004. 191 s. Malá encyklopedie. ISBN 80-251-0285-8.

JAKL, Jan. *Hradec Králové*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2005; Litomyšl. 55 s. Zmizelé Čechy. ISBN 80-7185-723-8.

JAŠURKOVÁ, Petra. *Nápadník do hodin výtvarné výchovy*. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0175-3.

KITZBERGEROVÁ, Leonora. *Didaktika výtvarné výchovy*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. 2014. ISBN 978-80-7290-667-3

KOMRSKA, Tomáš, Markéta PASTOROVÁ a Pavel ŠAMŠULA. *Osnovy výtvarné výchovy pro 1.-9.ročník VP Základní škola – Alternativa A*. Věstník MŠMT ČR. 2001, 57(7), 3-10.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 stran. ISBN 80-7315-039-5.

MIZIELIŇSKA, Aleksandra a Daniel MIZIELIŇSKI. *D.O.M.E.K.: důvtipná obrázková mozaika efektních konstrukcí*. Praha: Jana Kostelecká, 2014. ISBN 978-80-260-5657-7.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-569-8.

POLÁK, M. *Pracovní podmínky učitelů a syndrom vyhoření*. Pedagogická orientace, 2004, č. 1, s. 69-73. ISSN 1211-4669.

POŠAROVÁ, Markéta. *Výtvarné vyjadřování 3: (prostorová tvorba)*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 978-80-7372-837-3.

POTŮČEK, Jakub. *Hradec Králové: architektura a urbanismus: 1895-2009*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech, [2009], 152 s. ISBN 978-80-86472-42-3.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

ROESELOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997. 219 s. ISBN 80-902267-2-8.

ROESELOVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.

SEKULOVÁ, Kateřina. *Naratologické postupy v interview hlavních aktérů kauzy Kaplický*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Pavelka, CSc.

SLAVÍK, Jan. *Od výrazu k dialogu ve výchově: artefiletika*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 1997. ISBN 80-718-4437-3.

SKUTIL, Martin a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana, Petra ŠOBÁŇNOVÁ, Timotej BLAŽEK, Jana MUSILOVÁ, Jiří SOSNA a Lucie TIKALOVÁ. *Téma – akce – výpověď: projektová metoda ve výtvarné výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. Monografie. ISBN 978-80-244-4506-9.

ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 1-2*. Praha: Práce, 1997. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-208-0429-3.

ŠEFCŮ, Ondřej. *Od jeskyně ke katedrále: příručka pro hravé architekty*. Praha: Grada, 2014, 62 s. ISBN 978-80-247-5300-3.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra, ed. *Současný stav a perspektivy výtvarné výchovy: Reflexe kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání*. Olomouc: Česká sekce INSEA, 2016. 237 s. ISBN 978-80-904268-1-8.

TROJAN, Raul a Bohumír MRÁZ. *Malý slovník výtvarného umění*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990, 238 s. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-22338-9.

UŽDIL, Jaromír. *Výtvarný projev a výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974. 314 s.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

Výtvarná výchova: časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní. Praha: Pedagogická fakulta University Karlovy v Praze, 2011. sv. 3-4. ISSN 1210-3691.

Výtvarná výchova: časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní. Praha: Pedagogická fakulta University Karlovy v Praze, 2017. sv. 3-4. ISSN 1210-3691.

ZIKMUNDOVÁ, Vladimíra ed. *Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova: Sympozium České sekce INSEA*. [16.-18. září] 2004. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2006. ISBN 80-7043-504-6.

Elektronické zdroje

ABHAU, Marcy. *Architecture in education: A Resource of Imaginative Ideas and Tested Activities*. Philadelphia: Center for Architecture, 2009 [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: https://www.philadelphiacfa.org/sites/default/files/aie_manual_full.pdf

About. *AI Design* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <http://www.aidesign.cz/>

Architektura ve vzdělávání: Memorandum z mezioborového setkání v rámci cyklu Otevřeného think-tanku architektů (OTTA) na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělání“. Česká komora architektů: Činnosti komory [online]. 29.

7. 2014 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.cka.cz/cs/cka/cinnost-komory/otta/architektura-ve-vzdelavani>

Eva Jiříčná. Archiweb [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/eva-jiricna>

Hravý architekt [online]. 2013 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.hravyarchitekt.cz/>

Josef Gočár. Art Museum [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1471

Jan Kotěra. Art Museum [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=690

JIROUTEK, Jiří. *Fenomén Ještěd =: Phenomenon Ještěd = Phänomen Ještěd*. Liberec: J. Jiroutek, c2005. s. 98. ISBN 80-239-5175-0. Dostupné také z: <https://kramerius-vs.nkp.cz/uuid/uuid:56126d50-feb6-11e6-97b4-5ef3fc9ae867>

Objekty. *KAM?: Královéhradecký architektonický manuál* [online]. Hradec Králové, 2020 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/objekt>

Karel Hubáček. Archiweb [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/karel-hubacek>

KOMÁREK, Karel. *Nadace proměny Karla Komárka* [online]. 2006 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.nadace-promeny.cz/>

OECD. *Gender imbalances in the teaching profession*, Education Indicators in Focus, No. 49. OECD Publishing, Paris, 2017 [online]. [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/54f0ef95-en>.

PASTOROVÁ, Markéta. *Tvorba učebních osnov a realizace vzdělávacího obsahu Výtvarného oboru na základních školách a gymnáziích*. Metodický portál: Články [online]. 17. 04. 2007, [cit. 2020-01-13]. Dostupný z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/1282/TVORBA-UCEBNICH-OSNOV-A-REALIZACE-VZDELAVACIHO-OBSAHU-VYTVARNEHO-OBORU-NA-ZAKLADNICH-SKOLACH-A-GYMNAZIICH.html>. ISSN 1802-4785.

PÁTKOVÁ, Eva. *Slovník světového malířství*. Praha: Odeon, 1991. s. [1a]. ISBN 80-207-0023-4. Dostupné také z: <https://kramerius-vs.nkp.cz/uuid/uuid:e0d564e0-4979-11e5-a525-5ef3fc9ae867>

Politika architektury a stavební kultury České republiky. Praha: MMR, Ústav územního rozvoje, 2014 [online]. [cit. 2020-01-17]. Dostupný z: http://www.mmr.cz/getmedia/c8542262-1b21-442a-9fbb-cc7895ab4e19/Politika_architektury_a_stavebni_kultury_CR_verze_vlada.pdf

Procházky městem Hradec Králové. *Hradec Králové: oficiální web* [online]. 2019 [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/prochazky-mestem-hradeckralove/ds-1817/archiv=0>

Příběh vizionáře: Jan Kaplický. *Národní technické muzeum* [online]. [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <http://muzeum-plasy.cz/node/120>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: MŠMT, 2013 [online]. 142 s. [cit. 10. 1. 2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/433_1_1/.

STARÁ, Kristýna. *Architekti ve škole* [online]. 2014 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.architektiveskole.cz/>

ŠTĚPÁNKOVÁ, Kateřina. *Jak „zabít“ tvořivost ve výtvarné výchově*. *Kultura, umění a výchova*, 1(1) [cit. 2013-10-03] (2013). ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=3&clanek=21

ZIKMUND-LENDER, Ladislav. Životopis. *Fenomén Gočár* [online]. 2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.fenomengocar.cz/zivotopis>

Seznam obrázků

Obrázek 1:

KAM. Muzeum východních Čech [foto]. Hradec Králové 2016. In: Královéhradecký architektonický manuál [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://kam.hradcekralove.cz/data/photo/thumb/267_69d7683163.jpg

Obrázek 2:

VITVIT. Dům U Černé Matky Boží [foto]. Praha 2012. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:D%C5%AFm_U_%C4%8Dern%C3%A9_Matky_Bo%C5%BE%C3%AD_02.JPG

Obrázek 3:

VITVIT. Interiér domu U Černé Matky Boží [foto]. Praha 2017. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:D%C5%AFm_U_%C4%8Dern%C3%A9_Matky_Bo%C5%BE%C3%AD_kav%C3%A1rna_2.jpg

Obrázek 4:

SRB, Tomáš. Gymnázium J. K. Tyla – Josef Gočár [foto]. Hradec Králové 2007. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gymn%C3%A1zium_J._K._Tyla.jpg

Obrázek 5:

PAVELR. Město v zeleni - "Vize Josefa Gočára" [foto]. 2019. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9_od_soutoku.JPG

Obrázek 6:

Mich41v4294. Ještěd – Karel Hubáček [foto]. 2007. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vysielac_jested2.jpg

Obrázek 7:

PRAZAK. Pražská oranžerie – Eva Jiříčná [foto]. Praha 2006. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Oran%C5%BEerie_v_Kr%C3%A1lovsk%C3%A9_zahrad%C4%9B.jpg

Obrázek 8:

LINNER, Radek. Kongresové centrum ve Zlíně – Eva Jiříčná [foto]. Zlín 2018. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zlin_congress_center_01.jpg

Obrázek 9:

FUTURE SYSTEMS. Návrh Národní knihovny na Letné – Jan Kaplický [foto]. Praha 2007. In: Národní knihovna České republiky [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: http://wwwold.nkp.cz/soutezni_navrhy/start.htm

Obrázek 10:

PRAZAK. Katedrála sv. Ducha a Bílá věž v Hradci králové [foto]. Hradec Králové 2007. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9_-_katedr%C3%A1la_svat%C3%A9ho_Ducha1.jpg

Obrázek 11: Vodní elektrárna Hučák – František Sander. Foto: vlastní.

Obrázek 12:

KARELJ. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové – Projektíl architekti [foto]. Hradec Králové 2011. In: Wikipedia [online]. [Cit. 1.4.2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9_from_air_M1_-_6.jpg

Obrázek 13: Mapa procházky Hradcem Králové. Foto: Mapy.cz

Obrázek 14-108: Foto: vlastní

Přílohy

Příloha A – Tabulky.....I

Tab. 1 - Pohlaví dotazovaných.....	I
Tab. 2 - Doba praxe.....	I
Tab. 3 - Ročníky, na které se pedagog zaměřuje	I
Tab. 4 - Oblíbenost výuky českého jazyka (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne).....	I
Tab. 5 – Oblíbenost výuky matematiky (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)	II
Tab. 6 – Oblíbenost výuky výtvarné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)..	II
Tab. 7 – Oblíbenost výuky tělesné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)	II
Tab. 8 – Pojem architektura – otevřená otázka	III
Tab. 9 – Využití tématu architektury ve výuce	III
Tab. 10 – Doplnková odpověď k předchozí otázce – Pokud ano, v jakém předmětu	III
Tab. 11 – Pohlaví dotazovaných	IV
Tab. 12 – Ročník, který respondent navštěvuje	IV
Tab. 13 – Oblíbenost českého jazyka (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne).....	IV
Tab. 14 – Oblíbenost matematiky (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)	IV
Tab. 15 – Oblíbenost výtvarné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne).....	V
Tab. 16 – Oblíbenost tělesné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)	V
Tab. 17 – Pojem architektura – otevřená otázka	V
Tab. 18 – Doplnková dobrovolná otázka – nápad do výuky výtvarné výchovy.....	VI

Příloha B – Elektronická součást práce VI

Příloha A – Tabulky

Tab. 1 - Pohlaví dotazovaných

	četnost	%
Žena	8	100
Muž	0	0
Celkem	8	100

Tab. 2 - Doba praxe

	četnost	%
1-3 roky	1	12,5
4-7 let	1	12,5
8-15 let	1	12,5
16 a více let	5	62,5
Celkem	8	100

Tab. 3 - Ročníky, na které se pedagog zaměřuje

	četnost	%
1. třída	5	21,74
2. třída	5	21,74
3. třída	5	21,74
4. třída	4	17,39
5. třída	4	17,39
Celkem	23	100

Tab. 4 - Oblíbenost výuky českého jazyka (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	7	87,5
2	0	0

3	1	12,5
4	0	0
5	0	0
Celkem	8	100

Tab. 5 – Oblíbenost výuky matematiky (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	3	37,5
2	4	50
3	1	12,5
4	0	0
5	0	0
Celkem	8	100

Tab. 6 – Oblíbenost výuky výtvarné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	7	87,5
2	0	0
3	1	12,5
4	0	0
5	0	0
Celkem	8	100

Tab. 7 – Oblíbenost výuky tělesné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	2	25
2	1	12,5
3	3	37,5

4	0	0
5	2	25
Celkem	8	100

Tab. 8 – Pojem architektura – otevřená otázka

	četnost	%
Stavitelství	4	22,22
Stavby	5	27,77
Prostředí	5	27,77
Výtvarné zpracování	4	22,22
Celkem	18	100

Tab. 9 – Využití tématu architektury ve výuce

	četnost	%
Ano	7	87,5
Ne	1	12,5
Celkem	8	100

Tab. 10 – Doplnková odpověď k předchozí otázce – Pokud ano, v jakém předmětu

	četnost	%
Výtvarná výchova	6	33,34
Vlastivěda	5	27,78
Pracovní činnosti	3	16,67
Přírodověda	2	11,11
Český jazyk	1	5,55
Matematika	1	5,55
Celkem	18	100

Tab. 11 – Pohlaví dotazovaných

	četnost	%
Dívka	8	53,33
Chlapec	7	46,77
Celkem	15	100

Tab. 12 – Ročník, který respondent navštěvuje

	četnost	%
4. ročník	6	39,99
5. ročník	9	60,01
Celkem	15	100

Tab. 13 – Oblíbenost českého jazyka (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	2	13,33
2	3	19,99
3	5	33,36
4	3	19,99
5	2	13,33
Celkem	15	100

Tab. 14 – Oblíbenost matematiky (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	1	6,66
2	10	66,66
3	4	26,68
4	0	0
5	0	0

Celkem	15	100
--------	----	-----

Tab. 15 – Oblíbenost výtvarné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	9	60
2	4	26,68
3	0	0
4	1	6,66
5	1	6,66
Celkem	15	100

Tab. 16 – Oblíbenost tělesné výchovy (1 = rozhodně ano; 5 = rozhodně ne)

	četnost	%
1	13	86,67
2	2	13,33
3	0	0
4	0	0
5	0	0
Celkem	15	100

Tab. 17 – Pojem architektura – otevřená otázka

	četnost	%
Návrhy	11	22,92
Stavby	15	31,25
Urbanismus	7	14,58
Interiér	3	6,25
Modely	4	8,33

Spojení s výtvarnou výchovou	5	10,42
Spojení s matematikou	1	2,08
Školní předmět	1	2,08
Povolání	1	2,08
Celkem	48	100

Tab. 18 – Doplnková dobrovolná otázka – nápad do výuky výtvarné výchovy

	četnost	%
Odpověděli	10	66,66
Neodpověděli	5	33,34
Celkem	15	100

Příloha B – Elektronická součást práce

Součástí práce jsou prezentace a pracovní listy použité jako motivace v hodinách během výuky výtvarné řady. Prezentace jsou doplněny souborem, který obsahuje komentář pro pedagogy, jenž by měl usnadnit učitelům přípravu na výtvarnou výchovu.